

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

4

OMAGIU



DIN TOATĂ INIMA

INTR-O atmosferă sărbătorească, întregul popor român omagiază aniversarea zilei de naștere a conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel care dă numele său acestei grandioase epoci din istoria patriei. Luptătorul revoluționar, inițiatorul și organizatorul amplelor procese de reorganizare socialistă a României contemporane, gânditorul cutezător constituie azi un simbol al deplinei coeziuni interne a partidului, al unității indisolubile dintre partid și popor, totodată certitudinea înaintării țării, libere și independente, spre culmile civilizației comuniste. Omul care, cu demnitate, curaj, abnegație patriotică, fermitate a convingerilor și strălucită clarviziune călăuzește, de 21 ani, destinul poporului nostru și-a cucerit dragostea și respectul tuturor membrilor de partid, a tuturor cetățenilor și s-a impus pe plan universal ca o personalitate configurativă a aspirațiilor omenirii actuale spre pace și cooperare între toate națiunile lumii. Nu există azi for internațional, dezbatere politică esențială despre viitorul planetei, în care inițiativele românești inspirate de președintele Nicolae Ceaușescu să nu aibă o pondere pozitivă și o largă rezonanță. Numele său e legat de unele din cele mai importante rezoluții ale forum-ului mondial și glasul său se face auzit pretutindeni ca o speranță.

Ca om de acțiune și gânditor original, care generalizează și sintetizează vasta experiență românească, precum și aceea a desfășurării complexelor fenomene și relații din lumea de azi, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pornind de la concepția revoluționară despre lume și societate — materialismul dialectic și istoric —, de la socialismul științific, de la înțelegerea justă a legăților general-valabile și aplicarea lor creatoare de către Partid la realitățile și condițiile din țara noastră, a elaborat o serie de concepte valoroase ce au deschis orizonturi noi practicii și teoriei revoluționare, și aceasta în împrejurări când pe plan internațional se insista mult pentru a se menține socialismul în anumite cătușe ce-l împiedicau să-și pună în valoare forța și capacitatea sa.

Secretarului general al Partidului Comunist Român i se datorește, astfel, conceptul de socialism multilateral dezvoltat, conceptul de revoluție agrară, conceptul de om nou al civilizației socialiste și acela de umanism revoluționar, conceptul de cultură ca factor de formare și dezvoltare a conștiinței înaintate și de educare în spirit comunist. Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, carte de căpătâi a milioane de cetățeni ai patriei și tradusă în numeroase limbi, conține idei active, prețioase nu numai pentru actualitate, ci și în perspectiva mileniului următor. Ele îmbogățesc patrimoniul gândirii revoluționare mondiale, aducând contribuții cutezătoare în probleme capitale ale dialecticii, construcției socialismului cu poporul și pentru popor, rezolvării contradicțiilor din mișcarea comunistă muncitorească, înstaurării raporturilor normale, de cooperare, între state de diferite orinduirii, pe baza diviziunii internaționale a muncii, aplanării conflictelor de orice natură prin mijloace politice, eliminării războiului din viața omenirii.

Tovarășului Nicolae Ceaușescu îi datorăm, printre multe altele, inițiativa organizării unui festival național atotcuprinzător, competiție stimulativă, de cea mai mare anvergură, de o originalitate absolută pe plan mondial, „Cântarea României”, de asemenea statuarea însemnătății literaturii și artelor în societatea socialistă multilateral dezvoltată și îndemnul permanent ca acestea „să se angajeze cu o și mai mare hotărâre pentru a da noi și noi opere de mare valoare, atât în conținut — sau în primul rând în conținut — cât și în formă, care să contribuie la ridicarea culturii românești la un nivel cât mai înalt”.

Scriitorii, artiștii, toți oamenii de cultură, suflet în sufletul neamului, adresează urarea lor fierbinte de sănătate, putere creatoare, mari și rodnice înfrățiri, tovarășului Nicolae Ceaușescu, dorindu-i, într-un glas cu al tuturor românilor, ca și al atîtor oameni de pretutindeni: „La Mulți Ani!”

O EPOCĂ DE AUR

CUNOSCUTĂ ne este epoca lui Pericle, considerată și denumită în trecut și astăzi „Secolul de aur” al anticei cetăți Atena.

Mărturia acestei grandioase epoci, de o puternică efervescență spirituală, o constituie marea moștenire formată din inestimabilele comori de artă create în această perioadă, rezultat al impetuozității dezvoltării a tuturor energiilor și talentelor poporului atenic. Numai în astfel de fericite momente ce apar în viața unui popor pot să se dezvolte și artele, cultura în toată complexitatea ei, integrându-se organic în fluxul dezvoltării multilaterale a unei societăți.

Astăzi, noi, cetățeni ai marii cetăți pe care cu mîndrie o numim România, putem afirma cu legitimă mîndrie, cu certitudine și demnitate, că trăim glorioasele momente

ale „Epocii de aur”, timp al marilor înfrățiri socialiste în climatul căruia toate artele își găsesc cu prisosință terenul viu de românească sevă creatoare. Din darurile ei își extrage forța întreaga noastră artă, creînd opere nemuritoare, complexe și reprezentative, demne de această strălucită „Epocă de aur” pe care, cu îndreptățită mîndrie, o numim „Epoca Nicolae Ceaușescu”. Ele sînt semnele unui timp ce va rămîne în viitor ca momentul crucial al pășirii României în marea familie a celor mai civilizate, mai cunoscute și stimate țări din lume, ca un „Secol de aur” ce poartă amprenta făuritorului său.

Ion Irimescu

Artist al poporului, Președinte
Uniunii Artiștilor Plastici

„România literară”

România literară

Director: George Ivaşcu. Redactor şef adjunct: Ion Horea. Secretar responsabil de redacţie: Roger Câmpăneanu.

„Luna cărţii la sate”

● În cadrul manifestărilor republicane strins legate de problemele culturii, sub semnul Epocii Ceauşescu, un loc important îl ocupă Luna cărţii la sate, organizată anul acesta, în contextul ediţiei a VI-a a Festivalului Naţional „Cîntarea României”, de Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste, Uniunea Centrală a Cooperativelor de Producţie, Achiziţii şi Desfacere a Mărfurilor, Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România, Uniunea Scriitorilor, Uniunea Naţională a Cooperativelor Agricole de Producţie, Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist şi Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului, sub semnul omagierii a 65 de ani de la înfiinţarea Partidului Comunist Român.

Cea de a 26-a ediţie a acestei prestigioase manifestări se desfăşoară între 2 februarie şi 2 martie 1986, sub genericul „Cartea în sprijinul formării conştiinţei socialiste, al perfecţionării pregătirii profesionale a oamenilor muncii de la sate, al înfăptuirii noii revoluţii agrare”, în lumina sarcinilor istorice ce decurg din documentele programatice ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român.

La nivel judeţean, „Luna cărţii la sate” va fi organizată de comitele judeţene de cultură şi educaţie socialistă şi alte instituţii, sub îndrumarea şi conducerea comitetelor judeţene de partid.

În această perioadă sînt iniţiate acţiuni de popularizare şi difuzare a cărţii în consiliile unice agroindustriale de stat şi cooperative, în cooperative agricole de producţie, întreprinderi agricole de stat, staţiuni de maşini agricole, în alte unităţi economice, la cămine culturale, cluburi, şcoli, biblioteci şi librării din localităţile rurale, urmărindu-se creşterea contribuţiei cărţii la educaţia politică, revoluţionarpatriotică, etică şi estetică a oamenilor muncii de la sate, la pregătirea profesională a acestora.

În contextul acestor acţiuni, vor fi prezentate realizările editurilor din ţara noastră, urmărindu-se popularizarea şi răspîndirea largă a cărţii

social-politice, beletristice şi de artă, ştiinţifice, tehnice, în limba română şi în limbile naţionalităţilor conlocuitoare, demonstrându-se faptul că în România socialistă cartea constituie un mijloc important, integrat eforturilor întregului popor pentru edificarea unei vieţi noi, sub semnul celor mai înalte valori umaniste.

În cadrul unei largi game de manifestări — lansări de cărţi, mese rotunde, dezbateri, simpozioane, întâlniri ale cititorilor cu scriitorii, editori, oameni de ştiinţă, cultură şi artă — vor fi abordate diverse aspecte ale publicării şi răspîndirii cărţii de toate genurile. Se vor prezenta planurile de apariţii editoriale pe anul 1986, profilurile unor serii şi colecţii de largă audienţă, prilejuind o confruntare a activităţii editorilor şi a celor însărcinaţi cu difuzarea cărţii, cu exigenţele şi preferinţele publicului cititor.

Ansamblul acestor acţiuni va fi completat cu numeroase iniţiative pe plan local, unde vor fi organizate „Zile ale editurilor”, concursuri gen „cine ştie câştigă”, dezbateri pe marginea unor cărţi noi, recitaluri de poezie patriotică, cu sprijinul asociaţiilor de scriitori din întreaga ţară, al cercurilor şi cenacurilor literare.

În magazinele sateşti, în librării, cit şi în bibliotecile publice şi şcolare se vor organiza expoziţii tematice şi vitrine de cărţi. De asemenea, se va desfăşura o largă acţiune de informare bibliografică a cititorilor, pentru sprijinirea învăţămîntului politico-ideologic şi agrozootehnic.

Deschiderea la nivel republican a „Lunii cărţii la sate” va avea loc duminică 2 februarie 1986, în comunele Chirnoşi, Judeţul Călăraşi, şi Pecica, Judeţul Arad.

În cadrul fiecărei judeţe, în localităţile rurale cu o puternică viaţă economică şi culturală, se va marca, de asemenea, deschiderea „Lunii cărţii la sate” prin bogate programe culturale cuprinzînd lansări şi prezentări de lucrări social-politice, beletristice, ştiinţifice, agrozootehnice, expoziţii tematice de carte etc.

Viaţa literară

Manifestări omagiale

● Uniunea Scriitorilor şi Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al Municipiului Bucureşti au organizat două festivaluri literare dedicate aniversării zilei de naştere a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**.

Primul s-a desfăşurat la 20 ianuarie, în sala Teatrului Majestic, sub genericul Erou între eroii neamului. Au participat poezii Al. Andriţoiu, Teofil Bălăi, Nicolae Dragoş, Nicolae Dan Frunţelă, Petre Ghelmeş, Tra-

ian Iancu, Mircea Micu, Florentin Popescu, Victor Tulbure şi A. I. Zăinescu.

Al doilea Festival are loc azi, 23 ianuarie, la Întreprinderea „Autobuzul” din Bucureşti, sub genericul Un om pentru istorie. Participă: Petru Anghel, Ion Dodu Bălan, Florentin Popescu, Dinu Săraru, Virgil Teodorescu, Titus Vije, Violeta Zamfirescu, A. I. Zăinescu.

● Cu tema **Împliniri literare în Epoca Ceauşescu**, Muzeul Literaturii Române a organizat un simpozion despre literatura română din ultimele două decenii.

Au participat la dezbateri: Al. Andriţoiu, Emil Manu, Dumitru Micu şi Mircea Mancaş.

A urmat un amplu recital de versuri dedicate tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, din cele mai valoroase creaţii apărute în ultimii ani în volumele omagiale editate de Uniunea Scriitorilor, în interpretarea unor actori bucureşteni.

Manifestarea a avut loc luni 20 ianuarie a.c., la sediul muzeului din str. Fundaţiei nr. 4.

● Cenaclul literar „G. Călinescu” din cadrul Academiei Republicii Socialiste România a dedicat recenta sa sedinţă omagierii Conducătorului ţării, tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**. Au luat cuvîntul, subliniind uriaşa contribuţie a secretarului general al partidului la dezvoltarea patriei noastre, — Ion Potopin, Ion Meişoiu, George Marinescu Dinizvor, Gabriel Tepelea, Const. Silhi-Boos, George Anca, Romulus Vulcănescu.

A urmat un recital de poezie patriotică, poeme dedicate tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, de către membrii cenacului „G. Călinescu”.

● Sub genericul „Omagiu, genialului nostru părinte”, Cenaclul literar-artistic „Mihail Sadoveanu” al Întreprinderii de rulmenţi din Birlad, afiliat la Asociaţia scriitorilor din Iaşi, a iniţiat o şezătoare literară în cadrul căreia au citit poezii dedicate patriei, partidului, tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, poezii: Chiriac Samoilă (secretarul Cenacului), George Iraya, Cezar Stegar, Zaharia Voiculescu, Elena Codrescu, Doris Srianu Miclea.

Actorul Florin Predună, de la Teatrul de Stat din Birlad, a citit poeme din antologia literară a cenacului „Inscripţii în iubire” (lucrare ce a primit recent o diplomă specială la Festivalul Naţional „Cîntarea României”, ediţia a V-a).

Invitatul de onoare al cenacului a fost poetul Ion Alexandru Angheluş.

● La Casa Corpului didactic din Buzău s-a desfăşurat o seară literară omagială dedicată Preşedintelui

ţării, tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**. Au luat cuvîntul, evidenţiind transformările fundamentale în „Epoca Ceauşescu” şi în această parte a ţării, atît în industrie, agricultură şi în alte ramuri ale economiei naţionale, cit şi în impetuoasă creştere a nivelului de cultură a oamenilor muncii, — George Andrei şi Ion Mănoiu, după care a urmat un recital de poeme închinat Preşedintelui ţării.

● La Întreprinderea de confecţii din Craiova, cu sprijinul Comitetului municipal de cultură şi educaţie socialistă, a avut loc o şezătoare literară, dedicată zilei de naştere a Preşedintelui ţării, tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**. Au citit poezii patriotice Petre Ivancu, Const. N. Negulescu şi Ionel Spînu, iar actorii Vladimir Juravle, Anghel Popescu şi Anca Gavrilă de la Teatrul Naţional din Craiova au recitat poeme în care apare luminoasă figură a secretarului general al partidului.

O manifestare asemănătoare s-a desfăşurat la „Liceul Economic” din Craiova, unde au participat Ion Sorescu, Ionel Spînu şi Petre Ivancu.

„Paralele literar-muzicale”

● Teatrul Mic, în colaborare cu A.T.M., a inaugurat un ciclu incitant de **Paralele literar-muzicale**, adevărate monografii spirituale, coordonate de muzicologul Iosif Sava. Prima manifestare a avut loc luni 20 ianuarie şi a fost consacrată liricii lui Nichita Stănescu şi muzicii lui Bach. Au rostit versuri Leopoldina Bălanuşi şi Ovidiu Iuliu Moldovan. La acest spectacol-colocvii au mai luat parte criticul Eu-

gen Simion şi compozitorul Ştefan Niculescu. Cu o frecvenţă bilunară vor mai avea loc reprezentaţii consacrate paralelelor între opera lui Rilke şi Brahms, a lui Bacovia şi Debussy, Baudelaire şi Wagner, Shakespeare şi Verdi, Goethe — Beethoven, Dante — Liszt, Blaga, Arghezi şi muzica contemporană românească, Eminescu — Enescu, Walt Withman şi muzica americană.

La Universitatea cultural-ştiinţifică Bucureşti

● În cadrul programului de expuneri pentru literatură iniţiate la „Universitatea cultural-ştiinţifică Bucureşti” au fost incluse următoarele teme: „Sentimentul naturii în literatura română” de Marcel Duţă; „Probleme actuale ale ortografiei române”, de Flora Şuteu; „Secvenţe şi personaje din mitologia poporului român” de Romulus Vulcănescu; „Itinerare literare italiene” de Alexandru Balaci; „Evoluţia comediei româneşti” de Gheorghe Lăzărescu; „Dovezi de ordin lingvistic ale continuităţii daco-romanilor

în spaţiul carpato-danubiano-pontic, în a doua jumătate a primului mileniu” de Virgiliu Stănescu-Dragăneşti; „Secolul lui August”, de Ion Zamfirescu; „Literatură şi filmul” de Manuela Cernat; „Istoria şi literatura — factori esenţiali în cultivarea dragostei de ţară” de Dumitru Andronache; „Legende Cetăţii Neam” de Dumitru Almaş; „Gramatica şi cultivarea limbii române” de Mioara Avram; „Romanul cometei” de Horia Aramă; „Pagini din literatura rusă şi sovietică” de Gheorghe Barbă.

Simpozion

● În ziua de 15 ianuarie, la Giurgiu, sub egida Comitetului judeţean al culturii şi educaţiei socialiste, precum şi a Teatrului „Ion Văsişescu”, în cadrul Salonului artelor a fost organizat un simpozion de poezie şi muzică închinat lui Mihail Eminescu. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de poetul Dan Duţescu, directorul Teatrului. Despre semnificaţia vieţii şi operei lui Eminescu a vorbit poetul Ion Horea. Versuri închinat lui Eminescu a citit poetul Florin Costinescu. În deschiderea recitalului de poezie s-a ascultat vocea lui George Vraca, în interpretarea poeziei La steaua. Au recitat din poezia lui Eminescu actorii: Constantin Codrescu, Virginia Rogin, Vasile Toma, Mirela Nicolau, Florin Crăciunescu, Geo Dobre şi Valentina Liviţă. Programul muzical a fost susţinut de Margareta Fose şi Corneliu Tudosi, acompaniaţi la pian de Crîmilda Cristescu. În încheierea simpozionului, Dan Duţescu a citit un poem închinat limbii române.

În cadrul Simpozionului a fost organizată o expoziţie a operelor lui Eminescu apărute în anii noştri, şi un stand de cărţi, printre care se găseau noile ediţii eminesciene.

Asociaţiile scriitorilor

● La Liceul economic din Craiova a avut loc o şezătoare literară omagială dedicată lui Nichita Stănescu. Autorul celor „11 elegii” a fost evocat de poezii Ion Sorescu, Ionel Spînu şi Petre Ivancu. Actrita Minerva D. Aureliu de la Teatrul Naţional din Craiova a recitat poeme din volumele lui Nichita Stănescu.

● La Întreprinderea de confecţii din Craiova a avut loc o şezătoare literară sub genericul „Poezii cîntă patriă”, la care au participat Petre Ivancu, Constantin N. Negulescu, Ionel Spînu şi actorii Vladimir Juravle, Anghel Popescu şi Anca Gavrilă de la Teatrul Naţional din Craiova.

SEMNAL

● V. Alecsandri — **OPERE**. X. Ediţie îngrijită de Marta Anineanu (inclusiv traduceri, note şi indici), în colecţia „Scriitori români”, cuprinde în acest tom corespondenţa anilor 1871—1881. (Editura Minerva, 1985, 1152 p., 49 lei).

● G. Bacovia — **VERSURI ÎN PROZĂ**. Ediţia a II-a (revăzută şi adăugită) în colecţia „Lyceum”; ediţie îngrijită, tabel cronologic, note, repere critice şi bibliografice aduse la zi de Ion Nistor; prefată de Mircea Anghelescu. (Editura Albatros, 1985, LXIV + 270 p., 8 lei).

● Octavian Goga — **POEZII/POESIES**. Ediţie bilingvă româno-franceză; traducere de Olga Găltănuş; prefată de Ion Dodu Bălan. (Editura Minerva, 1985, 260 p., 23,50 lei).

● Ion Agărbiceanu — **STRIGOIUL**. Romanul apare în seria „Patrimoniul”, într-o ediţie îngrijită de G. Pienescu; repere istorico-literare de Mihail Dascal. (Editura Minerva, 1985, 720 p., 35 lei).

● G. Topirceanu — **PAGINI DE PROZĂ**. Antologie şi postfaţă de Mihail Iordache. (Editura Junimea, 1985, 416 p., 18 lei).

● Tudor Arghezi — **ARICIUL ÎMPĂRAT**. Din versurile pentru cel mic al poetului. (Editura Ion Creangă, 1985, 32 p., 5,25 lei).

● Mihail Cruceanu — **POEME**. Antologie de versuri din volumele: Spre cetatea zorilor (1912), Altare nouă (1915), Fericea celorlalţi (1920), Lauda vieţii (1945) şi tălmăcirii din Paul Verlaine. (Editura Minerva, 1985, 182 p., 13 lei).

● A. D. Xenopol — **ISTORIA ROMÂNILOR DIN DACIA TRAIANĂ**. Ediţia a IV-a. Vol. I: Dacia anteromână. Dacia romană şi năvălirile barbare. Text stabilit, note, comentarii, postfaţă şi indice de V. Mihăilescu-Birliba; prefată şi studiu introductiv de Al. Zub. (Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, 520 p., 62 lei).

● N. Iorga — **LOCUL ROMÂNILOR ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ**. Ediţie îngrijită de Radu Constantinescu. (Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, 512 p., 56 lei).

● Alexandru Lapedatu — **SCRIERI ALESE**. Articole, cuvîntări, amintiri, într-o ediţie îngrijită, note şi comentarii în seria „Restituiri” de Ioan Opriş. (Editura Dacia, 1985, 448 p., 17 lei).

● Ştefan Popescu — **SFETNIC DE TAINĂ**. Roman istoric, inaugurînd o serie consacrată „năzuinţelor şi biruinţelor voievozilor Ţării Româneşti, Mircea cel Bătrîn”. (Editura Militară, 1985, 368 p., 13 lei).

● Valeriu Gorunescu — **TENTAŢIA CHEILOR**. Versuri. (Editura Cartea Românească, 1985, 124 p., 10,50 lei).

● Ion Andreită — **SECANTE DE OMENIE**. Reportaje. (Editura Militară, 1985, 264 p., 7,50 lei).

● Shakespeare — **OPERE COMPLETE**. IV. Volumul cuprinde: Henric al IV-lea, Mult zgomot pentru nimic, Henric al V-lea, Nevestele vesele din Windsor; traduceri de Dan Duţescu, Leon Leviţchi, Ion Vinca şi Vlaicu Bărna; ediţie îngrijită şi comentarii de Leon D. Leviţchi; note de Virgiliu Stănescu-Dragăneşti. (Editura Univers, 1985, 560 p., 45 lei).

LECTOR

● Pentru ● şi mai promptă reflectare în cadrul acestei rubrici a ultimelor apariţii, rugăm editurile şi autorii să ne trimită, exemplare de semnal.

Premiile Uniunii compozitorilor şi muzicologilor pe anul 1985

CREAŢIE

Gheorghe Dumitrescu — Marele Premiu al Uniunii compozitorilor şi muzicologilor pe anul 1985 pentru întreaga activitate în domeniul creaţiei; Vasile Vasilache jr. — pentru piesele „Două decenii de împliniri măreţe”. Versuri: Eugen Rotaru. „De ce nu-mi spui că mă iubeşti”. Versuri: Eugen Rotaru; Constantin Arvinte — „Congresul comunistilor români”, cor mixt, Versuri: Anghel Cârstea; Doru Popovici — „Balada lui Horea”, madrigal-cantată. Versuri: Martha Popovici; Henry Mălineanu — pentru piesele „Brigadierii ai tineretii româneşti”. Versuri: Harry Negrin. „Rock, rock” — muzică de dans. Versuri: Henry Mălineanu; Marius Teicu — „Examene, examene”, mu-

sical în două acte. Libret: Eugen Rotaru, după o idee de Francisc Munteanu. „Voi cînta pentru mileniul III”. Versuri: Eugen Rotaru; Ioan Ursu — „Tineret pe şantier”, fantezie; Valentin Petculescu — „Hora anotimpurilor”; Wilhelm Berger — Simfonia a XIV-a dedicată tricenarului J. S. Bach. „Horia”, poem simfonic; Ştefan Niculescu — „Cantos”, simfonie concertantă pentru saxofon şi orchestră; Anton Zeman — „E tinăr pămintul” — cantată pentru cor mixt şi orchestră, pe versuri de Lucian Tugui (dedicată Anului Internaţional al Tineretului); Nicolae Beloiu — Sonata pentru vioară solo; Corneliu Dan Georgescu — Cvartet de coarde nr. 2; Theodor Grigoriu — „Columna modală” pentru pian solo; Anatol Vieru — „Soroc”,

septet; Carmen Petra Basacopol — „Inimă de copil”, operă în 2 acte pentru copii, pe un libret de A. I. Arbore şi C. Cârjan, după romanul „Cuore” de E. de Amicis.

CRITICĂ MUZICALĂ

Smaranda Oţeanu; Luminiţa Vartolomei.

MUZICOLOGIE

Liviu Comes — pentru lucrarea „Lumea polifoniei”; Iosif Sava — „Bucuriile muzicii”; Pascal Benetoliu — „Capodopere enesciene”; Nicolae Boboc — „Motivul premioritic în lumea colindelor”; Clemana Lilişană Firca — „Catalogul tematic al creaţiei enesciene”.

În numele națiunii române

Cu iubire de țară și de oamenii ei, cu încredere în viitorul României, în libertatea și independența poporului român, cu credință în pacea lumii și a țării, sub legile cinstei și ale sincerității, sub semnele și încercările timpului, într-o zi din ianuarie, luminată de înfăptuirea Unirii, aleasă din zilele de lupte, de jefte și de năzuințe ale neamului nostru, se exprimă încă o dată sentimentul de stimă și de recunoștință, față de omul care prin întreaga sa viață, prin crezul său revoluționar și prin arderea idealurilor sale naționale dă numele epocii pe care o trăim. Imaginea țării, a orașelor și satelor ei, a drumurilor în dinamismul fiecărei zile, realitatea vieții și a muncii oamenilor, structura modernă, industrială și culturală a întregului edificiu social stau la temelie acestui sentiment. Stau gîndurile sturnite de lumea în care trăim, la viitorul omenirii și la soarta națiunii române, în numele căreia Președintele țării afirmă drepturile ei istorice, idealurile păcii, ale prieteniei și ale colaborării cu toate națiunile. Nicio dată în decursul timpurilor, în spațiul geografic al ființei noastre, aceste adevăruri n-au cunoscut argumente mai puternice, n-au fost trăite mai unitar de întreaga națiune, cu încredere în democrație, în spiritul justiției al revoluției socialiste, în progresul social pe toate tărîmurile.

În ziua aceea de ianuarie, într-un sat din apropierea Oltului, într-o casă de țărani săraci, a mai venit pe lume un copil, care avea să se măsoare cu lumea în alt chip. După zăpezile și praful Scorniceștilor, avea să măsoare cu propria lui ființă ce-i trecător și ce-i durabil, în viața unui om și în viața unei națiuni, ce-i drept și ce-i nedrept, ce-i adevăr și ce-i minciună, ce-i ticăloșie și ce-i măreție, ce este al neamului său și ce este al dușmanilor neamului său, ce este al trecutului și ce este al viitorului, ce este al suferinței și ce este al fericirii omului. Un copil, poate ca oriicare altul, poate mai altfel, de care oamenii satului leagă astăzi poveștile jocului și ale năzdrăvănilor, un copil din ogradă, de pe uliță, de pe hotarele satului, acolo unde țara înseamnă lucrul pămîntului, din noapte în noapte, dogoare și ploaie, și semănat și cules, cu speranță și cu încredere, unde iubirea de țară prinde rădăcini ca sămînța în pămînt, în chipul și în sufletul omului. După anii de școală, copilul pleacă în lume să învețe o meserie. Cite erau căile vieții pentru copiii de țărani săraci, în acele vremuri? Ce lume li se deschidea înainte, care erau legile societății, datorită de libertăți și de drepturi, ca milioanele de copii săraci ai țării să se facă oameni, să-și aile un rost în viață pe măsura însușirilor, a puterii de muncă și a scopului lor? Din fața acestui semn de întrebare înțeleg, la începutul fiecărui an școlar, spre ce orizonturi îndeamnă Președintele Nicolae Ceaușescu tineretul țării la învățatură, la cunoaștere, la suirea treptelor celor mai înalte ale formării lor în muncă și credință revoluționară. Să legăm, în această zi, adevărurile celor două lumi, una a unui copil ca alțiia alții plecați din satul sărac să învețe o meserie, alta a copiilor țării de astăzi, pentru care învățatura este o îndatorire firească.

AȘA a început, și să nu uităm acel început! Nicolae Ceaușescu a început să fie om al revoluției, în rîndurile proletarilor Capitalei. Numele lui era spus în clandestinitate, și scris în actele poliției. Copilul a fost dus din post de jandarmi în post de jandarmi, la casa părinților, apoi iarăși prins, și internat, pentru că nu avea odihnă în căutarea adevărului și a dreptății, pentru că numele lui ducea în rîndul tinerilor uteciști spiritul revoluției. Cît de liniștiți vorbim astăzi despre aceste lucruri, așezate într-o biografie și o istorie zbuciumată! Apoi anii războiului, ani de temniță și de lagăr, anii Eliberării, ani de luptă revoluționară în care structurile de clasă și așezarea noilor rosturi în viața societății au cunoscut legile dure ale înfruntărilor în numele dreptății proletare. Vorbim astăzi de reforma agrară, de primul guvern democratic, de naționalizare, de socializarea agriculturii, și ne vedem liniștiți de treburi, cu un sentiment firesc, și copiii noștri învață de toate acestea cum ar învăța de epoci istorice depărtate. Este un drept al nostru să fim ceea ce sintem, pentru acest drept s-au jertfit oameni, dar s-au comis și injustiții, și a trebuit să vină un al doilea moment eliberator, Congresul al IX-lea al Partidului, pentru că națiunea română să fie salvată, adevărul istoriei să iasă la lumină, spiritul poporului român să se comunice, energiile sale să se cuprindă într-o muncă a creației fără precedent. Sufletul celui copil, spiritul său revoluționar, credința sa neclătinată în biruința adevărului au biruit. În fruntea Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales în numele națiunii române. Iar din acel ceas, sub energia ideilor sale înnoitoare, au căzut dogme și prejudecăți, a fost restabilit adevărul revoluției în țara noastră, a fost rostit numele națiunii, al libertății și al independenței României.

ÎNTRE înaltele sentimente cite încercă ființa omului, este unul de echilibru și de rezistență, sentimentul social care te contopește cu ființa neamului, care în împrejurări

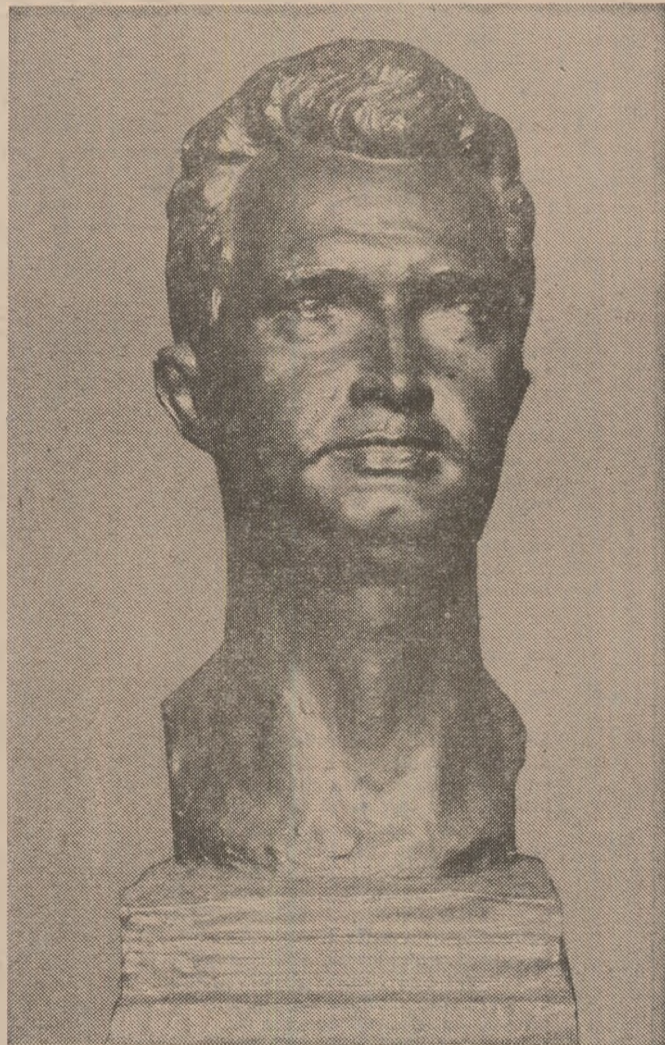
grele ale vieții îți aduce în față realitatea unității națiunii tale, chipul patriei și al oamenilor ei. Este sentimentul de încredere în unitate, în poporul țării și în acela pe umerii căruia apasă marile răspunderi naționale, prin strădania căruia binele și adevărul biruie, devin realitate. Este sentimentul care de aproape un sfert de veac însoțește marile înfăptuiri ale poporului român. Încă înainte de Congresul al IX-lea el se exprima în pregătire și în așteptare, în începutul recuperării valorilor noastre neprețuite, într-un fel nou de cinstire a bunurilor țării, materiale și spirituale. Biografiile marilor noștri cărturari au început să se limpezească, operele lor să iasă la lumină, întregul popor aștepta ziua mare a eliberării de sub dogme și spirit străin în treburile țării. Apoi, ziua aceea avea să devină aura unei epoci, Epoca Ceaușescu, în lumina căreia națiunea română s-a recunoscut, și faptele oamenilor au primit valoare istorică. Nu-i în afara istoriei înnoirea tuturor așezărilor țării, ridicarea marilor așezăminte ale muncii, ale învățaturii, ale culturii, deschiderea drumurilor învățaturii tuturor fiilor țării, rostirea istoriei cu energia și curajul adevărului, fundamentarea unei justiții a democrației, ori afirmarea în lume a demnității naționale. Sint istorie toate acestea, și toate se leagă de numele lui, al celui trecut prin grele încercări, ca să poată face față acum altor încercări ale lumii. Numele său ne reprezintă țara și năzuințele, îl cinstim și îl pretuim în numele țării și al năzuințelor noastre. Datoria fiecăruia este să răspundă cu cinstea muncii sale, în numele unor legi morale care au cinstit prin timpuri obrazul poporului nostru; să credem în putința de a face mai bine lucrările cite se cer în noile, mereu noile dimensiuni ale vieții, să participăm cu întreaga noastră convingere la edificarea țării, la creșterea copiilor ei în spiritul binelui, al muncii, al omeniei și dreptății.

ESTE o mîndrie firească să recunoști în căutările și în deciziile fericite ale conducătorilor statelor mari ale lumii, ale acelor răspunzători de soarta omenirii, să recunoști și să identifice programul politic al Președintelui țării tale, credința lui în posibilitatea înlăturării războiului din viața popoarelor, în pacea lumii, în conviețuirea tuturor națiunilor în spiritul echității, al respectului și al colaborării. De două decenii, toate aceste dezerate, convingeri fundamentale ale Președintelui României, au fost exprimate în marile foruri internaționale, ca programe de acțiune, ca moduri de participare, de căutare a tuturor căilor posibile, pentru realizarea lor. Cînd sint puse, astăzi, în fața guvernelor, a marilor state și a tuturor țărilor, propunerile dezarmării și ale realizării păcii pînă la sfîrșitul mileniului, cînd marile puteri ajung tot mai aproape de convingerea că nu armele trebuie să decidă soarta lumii, faptul că toate acestea se rostesc și s-au rostit dureror de simplu și de drept, de hotărît și de omeneste, aici, în patria noastră, și oriunde s-ar afla trimișii ei, ne întărește convingerea că politica României, a Partidului Comunist Român, în lumina gîndirii și sub gestul hotărît al tovarășului Nicolae Ceaușescu exprimă ființa neamului nostru, toată îndurarea și toată încrederea prin pustirile veacurilor, sensul înalt al valorilor umane, credința noastră în ceea ce sintem și în ceea ce vrem să fim.

IATĂ de ce ne îndreptăm gîndul, în această zi de ianuarie, spre acela care, neam de neamul lui a cunoscut pacea și îndurările pămîntului, suferințele și speranțele oamenilor, și care acum, în ceasurile grave ale vieții planetei, este în rîndurile marilor oameni politici a căror conștiință se afirmă în acte politice constructive, în propuneri și adevăruri la tot ce se poate face pentru stîrpiroa armelor nucleare, pentru înlăturarea cu orice preț a pericolului unui război nimicitor. Ce poate fi mai scump în viața oricărui om al acestor pămînturi, decît să se călăuzească, în liniștea țării și în legile democrației, de idealul păcii și al conviețuirii popoarelor, pentru afirmarea, într-un asemenea orizont, a ființei neamului său? Dar tovarășul Nicolae Ceaușescu tocmai aceste norme existențiale le afirmă și le apără prin autoritatea națiunii sale, în lumina lor înțelege ca poporul român să creze pe mai departe mărețele edificii ale vieții și ale culturii. Istoria este fapta zilei și a conștiinței noastre. A nu recunoaște chemările ei, înseamnă a nu înțelege propria ta menire, propriile tale îndatoriri. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, înlăturînd inerții și piedici cite se ivesc în mersul vieții, în planul consolidării valorilor ei, dă un sens căutării și muncii fiecăruia, în numele iubirii de țară, de pace, cu încredere în viitorul României, în pacea lumii, în conviețuirea și colaborarea tuturor oamenilor pămîntului.

Pentru toate acestea, pentru viața lui de luptă și de credință în dreptatea neamului său, în luminata zi de ianuarie, din anul tineretii și al păcii, îi urăm viață lungă, sănătate și putere de muncă, să poată arăta cu cinste în fața oamenilor lumii chipul frumos al națiunii române!

Ion Horea



PORTRET de Ion Jalea

Întruchipează țara

Eu vreau să scriu un cîntec, în care să adun
Tot ce e mai frumos și e mai bun,
Să scriu un cîntec pentru cel ce-ntruchipează țara,

În care visele-i se infiripă
Și circulă în fiecare clipă
Ca sevele în arbori primăvara.

Intruchipează țara și țării-i stă în frunte
Și-n orele ce spre-mpîlnire curg
El nu cunoaște ora de amurg
Și nu cunoaște făptuiri mărunte

Vizionar, cu pasu-i neînfrînt
Străbate și-nfloarește acest iubit pămînt,
Și respingînd pornirile opace
Este erou statornic al luptei pentru pace.

Vreau să-i urez de marea sărbătoare,
La timpul vîrstei lui solare,
Să ne conducă ani fără de număr
Mereu viteaz, cutezător și tînăr!

Virgil Teodorescu

Partidul, focar al țării

Poporul? Țării el îi e stăpinul
Cum făr' s-o spună știe tot românul,
Cum știe-aceasta orice cetățean
Cu moșii Decebal și cu Traian.
Această scumpă Țară-i o moșie
Și-a fost și o să fie Românie,
Ce nimenea nu poate să i-o ia
În veci de veci și orișcun ar vrea.
A noastră e și n-o dăm nimănui
Cum nu ne lasă nicînd ea nicicui!
Și dacă-i vorba de conducător
El este fiu chiar din acest popor
Ce țării noastre-i dă o-nfățișare
Cum în trecutul ei o alta n-are
În șes și munte, sate și oraș,
Să fie dintre țările frunțase.
Focarul ei e negreșit partidul,
În juru-i fiii țării stau ca zidul
Să-l apere mereu și să clădească
Tot ce pe vatra-i chibzuit să crească.
— Crești țară și te-nalță tot mai sus,
Menită ca să n-ai în veci apus!

Mihai Beniuc

EROUL

I
El vine din adincuri de istorii
în leagăn de hotare legănât
așa cum țara-și leagănă feciorii
să crească-n fiecare un bărbat
cum a crescut și Horia odată
Bogdan, Mihai și Mircea și Ștefan
cu inima ca șoimu-n zbor să bată
și largă cit e-albastrul Bărăgan.
Acest pământ de dor în ea să-ncapă
cu dimineți care nuntesc prin griu
ca lacrima oglinzilor din apă
sub sălcii ce-și aruncă-n riu
inelele, când li se fură mirii
și, intristate, se înclină-n vînt
și-aduc ofrandă tinăra iubirii
un cîntec nou rămas fără cuvînt...

II
Se intrupează-n epoei ecoul
care proclamă tot ce-n țară ni-i
mai scump, se-nalță-n epocă Eroul
între eroii-ntregii României
Cel mai iubit Erou ce nu se teme
ca un titan ales între titani
un pisc de munte luminind din steme
păduri de Prometei contemporani !
purtînd sub pleoape orizonturi large
ca navele ce-n pinze string furtuni
El însuși cel mai înalt dintre catarge
și cel mai bun cîrmaci dintre cei buni
El ține-n miini morișca vie-a Mării
primind puteri din fiecare talaz
remodelînd pentru destinul țării
profilul viitorului de azi !

III
Se-așează lumea-n matricea fierbinte
a unui dor din sfera altui dor
ca un talaz izbîndu-se de țărături
oglinzile lucide cînd se sparg
El, însă-n graiul sevelor din arbori
e-o aripă de pasăre măiastră
un trup de cariatidă care-așteaptă
un orizont deasupra mult mai larg
să ia de umeri Marea și s-o poarte
ca pe-o mireasă-n brațe, cînd, în jur
se sfarmă idoli orbi și de pe socluri
cad, năruite, palide statui
desfăcîndu-se-n adincuri, forța
care tinjia de holdele luminii
și scarabei rodeau singurătatea
stăpînilor din cerul nimănui...

IV
Se limpeziră sensurile-n vreme
și El cu cartea patriei în mină
precum ținea și snopul plin de spice
cu-atîta soare-n boabele de griu
că-și deschideau ferestrele, să vadă
lumina cum juca pe cîmp, înaltă
și macii toți cum se umpleau de vinul
mai limpede ca undele din riu
cînd caii albi goneau către colina
îmbujorată ca o fată-n horă
cînd îi cuprinde strîns, mai strîns, mijlocul
și-o frînge-n două, mindru, un flăcău
cum a păstrat în suflet amintirea
acelui ris ce arginta cîmpia
peste tot satul Șcornicești, mirific
sunînd ca un albastru zurgălău !

V
Și a venit și clipa, clipa-nvoaltă
ca floarea, clipa unei întîlniri
cînd inima sta gata să-și ia zborul

din cuibul ce se-nmiresmase-n piept
cînd, mină-n mină, amîndoi, sub lună
ați ascultat cum bate-n turn, departe
un orologiu-al dorului, lăsîndu-și
de plop statura, foșnitor și drept
și împreună — tinăra pereche
de aripi, pentru-un zbor de cutezanță
ca două crengi din arborele vieții
cu soarele din griu v-ați logodit
Era în voi putere din puterea
care venea din tot pămîntul țării
și ați băut atunci din opa vie
a unui tînăr, neînvins partid...

VI
Rănită, țara, lacrima, rănită
oriunde dai de negre cicatrici
— Această-i lupta, lupta noastră mare
a tuturor, a celor ce muncesc ;
Și ați intrat în luptă fără teamă
și-oriunde a fost greu ați fost în frunte
dar El, Eroul, a purtat în sine
ardent, tot adevărul românesc !
Rotîndu-se ca o pleiadă-n spațiul
acelor ani, a țării tinerețe
i-a ascultat Partidului chemarea
atunci cînd El vorbea înfrigorat
și l-au urmat că-n glasul lui puternic
toți tinerii ce-i ascultau cuvîntul
sub cumpăna din umbră a teroarei
vedeau un luptător adevărat !

VII
Tot ce-n cuvînte a fost spus odată
nu a rămas prin ani numai cuvînt
din matca lui revoluționară
sub pirghia partidului s-a smuls
fertilînd pămînturile-aride
și din metalul scos din zăcămintele
poporul și-a făcut aripi să zboare
sub noul revoluției impuls
și El, de-atunci, de la Congresul IX
a fost ales de comuniștii țării
în funcția supremă și, an de an
noi am urcat mai sus, mereu mai sus
tot ce-a fost bine, -a devenit mai bine
desăvîrșind statornic temeuri
gîndirea însăși s-a schimbat, lucidă
a devenit o stea fără apus...

VIII
De la Congresul IX, -n creuzetul
acestei epoci eliberatoare
din magma inerției, dintre gratii
ce sufocau ideile, vis și dor
El a deschis o cale de lumină
o cale-a demnității României
o cale a-mplinirii comuniste
la patrie gîndind și la popor !
E calea emblematică pe care
istoria, în cartea ei de aur
pentru urmași, cu numele-i o-nscrie
cum un alt nume n-a mai fost prin vremi
Epoca Ceaușescu ! Integrala
construcției simfonice, sculptate
în marmora ideii comuniste
sub cumpenele aștrilor supremi !

IX
Sub flamura acestor mari decenii
din epoca eroică, întîiul
dintre eroi, cu gîndul și cu fapta
cu cea mai înaltă dintre năzuinți
noi, toți, l-am ascultat orîcînd, oriunde
în calea nouă a Dunării albastre
în Transfăgărășan, în mări de holde
bătaia vie-a inimii fierbinți



PORTRET de Paul Vasilescu

spre viitor, chemîndu-ne-nainte
încolonați cu El în primul rînd
să ctîtorim o nouă Românie
un nou destin viteaz, să ctîtorim
cu legămînt, să luăm din sori lumină
— căci oamenii sînt azi clădiți din sori
între hotare, patria să fie
o țară comunistă cum dorim !

X
De-aceea într-un glas și-ntr-o simțire
cu sufletul ca floarea de mușcată
deschisă,-n care, dimineața-și lasă
surisul, ca un adevăr curat
slăvim Eroul țării și slăvindu-l
ii așezăm pe soclul României
statuia comunistă din granitul
istoriei, din mari iubiri durat
de inimi ce-n bătaia lor adună
pămînt și cer și sacral legămînt
noi glorii să-mpletim într-o cunună
pe fruntea sa ca-n fiecare An Nou
spunîndu-i : — La mulți ani să ne trăiască
mai mindră, România să se-nalțe
pe culmea împlinirii comuniste
ai patriei, cel mai viteaz erou !

XI
El, chează-și ni-i, partinitatea
prin El ne-o afirmăm neabătut
și-n friza vremii dăluim inscripții
în care El, ca un Luceafăr ni-i
lumina-i, dăruindu-ne lumină
să ne răsără-n leagăn prunci ca sorii
noi generații să-nflorească bolta
de aștrii comunistei României
Așa precum Congresul XIII
i-a proiectat imaginea solară
pe-un orizont de pace mondială
dintr-un hotar la celălalt hotar
Eroul Ceaușescu să vegheze
odrasla comunismului sublimă
mileniul III să se îmbrace-n slava
Eroului Revoluționar !

Ion Potopin

Opera istorică

ÎN această zi de aniversare a
Președintelui țării, gîndim cu
intensitate la opera sa pluri-
decenală, la spiritul său dinamic,
totdeauna revoluționar, la capacitatea sa
de a analiza structural realitatea și de a
se apropia, cu sigurul discernămint
materialist dialectic, de rezolvarea com-
plexelor probleme ale edificării unei noi
vieți, aplicînd creator principiile socialis-
mului științific la condițiile țării noastre.

Totdeauna Președintele țării a subli-
niat, în opera și activitatea sa, abordarea
revoluționară a fenomenelor și probleme-
lor, cerînd participarea activă a fiecărui
om al muncii la îndeplinirea datelor și
perspectivei politicii interne și externe a
Partidului.

Axa cardinală a activității Președintelui
țării este originala sa concepție despre
umanismul revoluționar, echivalentă cu
dinamica generală politică și socială
pentru edificarea în România a unui stat
armonic, a unei culturi și civilizații în
care să se manifeste integral facultatea
de creator îndrăzneț a unui popor liber,
stăpîn pe destinul său istoric.

În anii care au trecut sub conducerea

aceluia pe care îl sărbătorim acum, po-
porul român a dat viață celor mai înain-
tate idei de eliberare și de justiție socială,
angajat într-un proces gigantic de desă-
vîrșire a construcției socialiste, mode-
lîndu-se în concepția științifică despre
lume și societate, înțelegînd profund le-
gile care determină realitatea și sensu-
rile dezvoltării sale.

În numeroasele sale cărți și cuvîntări,
Președintele țării a limpezit concepția
comunistă despre om, a definit liniile de
forță ale eticii sociale revoluționare, ri-
dicîndu-se cu hotărîre împotriva unifor-
mizării omului, definind patriotismul
drept piatra unghiulară a modelării u-
mane și a educației socialiste.

Președintele țării a chemat pe intelec-
tualii să participe, prin activitatea lor
creatoare, la modelarea sufletului și
minții omului în perspectiva desăvîrșirii
sale umanist-revoluționare, investigînd
noi drumuri estetice pentru transfigu-
rarea în artă a vieții complexe, în concor-
danță cu evoluția modernă a sensibili-
tății, cu diversificarea fenomenelor exis-
tențiale ale contemporaneității.

Grăție orientărilor Președintelui țării,

există în cultura prezentului românesc
un climat favorabil elanurilor și căută-
rilor, un dialog lucid și patetic, dezba-
terea liberă a fenomenologiei creației, a
problemelor specifice de teorie a culturii,
a esteticii și artelor.

Președintele țării a chemat pe oamenii
de cultură să-și pună întreaga lor ene-
rgie creatoare pentru a sluji umanismul,
frumusețea și cunoașterea, să devină apă-
rători ai păcii și ai demnității umane. Și
se poate afirma că nu a existat o acțiune
în sprijinul păcii care să nu fi avut,
drept una din forțele ei motrice, contribu-
ția creatorilor de valori spirituale, apor-
tul lor plin de ardore în animarea vas-
telor mase populare care aspiră la convie-
țuirea liberă cu toate popoarele lumii.

Oamenii de cultură trebuie să promo-
veze valorile construcției, ale cooperării
internaționale, ale cunoașterii temeinice
a tuturor civilizațiilor, să recepteze me-
sajul fiecărui popor, aport prețios la îm-
bogățirea și diversificarea patrimoniului
spiritual universal.

Sub acest semn al umanismului revolu-
ționar — care e concepția profund origi-
nală a Președintelui țării — se manifestă

în prezent, în cultura românească, un
neînterupt proces evolutiv, caracterizat
de un criteriu fundamental, de concordan-
ță între social, istoric, etic și estetic, de
voința creatorului de valori spirituale de
a transmite o concepție ideologică asupra
existenței, încorporată substanței artis-
tice, însușind materiei artei o vibrație
profundă și un patos intens, generată de
confruntarea ideilor pentru aflarea căilor
spre perfectibilitate, reflectînd neîncetata
mișcare dialectică în care se schimbă atît
liniile istoriei cit și ale vieții individuale,
în aspirația spre finalitatea generată de
noua etică umanistă a depășirii.

Acela pe care îl sărbătorim astăzi l-a
investit pe făuritorii culturii cu misiunea
de a cristaliza în artă realitatea și exis-
tența, opera comună a istoriei și construc-
ției, ținînd seama totdeauna că omul este
măsura tuturor lucrurilor.

Reprezentanții culturii prezentului
românesc, care și-au însușit luminoasele
orientări ale Președintelui țării, concepția
și fermitatea revoluționară ce-l deter-
mină orice faptă, orice scriere și cuvîn-
tare, îl urează desăvîrșirea operei de con-
strucție și umanism înălțată de-a lungul
anilor. Ani care definesc epoca purtînd
numele său, înscris în istoria poporului
român.

Alexandru Balaci

■ Numai trăind și scriind împreună cu poporul, pentru popor, participând activ la făurirea prezentului și viitorului patriei noastre, creatorii de literatură și artă pot da opere de înaltă valoare, își pot îndeplini misiunea în formarea conștiinței revo-

luționare, în promovarea adevăratului umanism revoluționar al societății noastre socialiste, în care tot ce se realizează este destinat înfloririi patriei, omului, bunăstării și fericirii sale.

NICOLAE CEAUȘESCU

Omeneste

SĂRBĂTORIM în fiecare an ziua de naștere a Președintelui României, și în acest gest firesc și cald, omenesc, făcând parte din tradiția poporului român de a-și cinsti fiii de excepție, personalitățile cu aport de dăruire și jertfă în ducerea înainte a tot ce avem mai valoros ca zestre de spirit și năzuințe este un mod al nostru de a fi. Omul care a fost ales să conducă destinele României în urmă cu mai bine de două decenii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a marcat, cu personalitatea sa puternică, excepțională, o epocă și a determinat dezvoltarea complexă a țării, cu temeinică individualitate și antrenând în mișcarea ei cele mai profunde straturi ale realității societății noastre. Ceea ce trăim astăzi, la începuturile unui nou cincinal, nu reprezintă un moment de salt lipsit de cauzalități, ci o etapă de evoluție cumpănită și măsurată, întrevăzută și gândită, în larg sfat cu poporul și în raport de nevoile de dezvoltare pe termen lung ale patriei. Datele de evaluare a segmentului de timp numărând acești peste douăzeci de ani sint la îndemână, fac parte dintr-o istorie trăită și demonstrează că nevoia de gândire lucidă, realistă, științifică, imperioasă necesitate de a ne alcătui o imagine exactă despre noi înșine ca resurse, proiecte și idealuri, devenită corolar al politicii partidului inspirată de secretarul său general, a dat roadele așteptate.

România socialistă a anului 1986 este spațiul unor vaste acumulări de energii materiale și spirituale, petrecute, ca timp, foarte rapid și constituind reducta, alinamentul fără de care o evoluție modernă normală, în consens cu dezideratele lumii contemporane, ar fi fost imposibilă. În acest impuls major dat acumulării, prin prisma unei viziuni științifice, moderne, dinamice, nu de depozit pasiv, concepută ca vie participare a forțelor de creație și a resurselor de care dispunem, rolul hotărîtor l-a avut prezența în fruntea partidului și țării a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Prin neobosita sa activitate, conducătorul patriei și partidului a slujit și slujește ca înalt exemplu de revoluționar comunist, cu crezul străbătut de ideea fierbinte a angajării plene a vieții în lupta pentru fericirea poporului, este pildă, deopotrivă de exponent al aspirațiilor noastre și de cetățean al acestei țări, demonstrând că destinul istoric al României depinde de fiecare dintre noi, că șansa unică a rezistenței în timp a faptelor noastre este determinată de subordonarea lor intereselor de fericire și dreptate ale celor mulți.

Literatura care se creează azi în România își află majore resurse de inspirație în acest mod profund patriotic și exigent de a se raporta la lumea din trupul căreia s-a născut. Toate generațiile de scriitori o dovedesc prin opere durabile impregnate de real, de lumea acestei României trezită la viață de o energie politică a edificării pentru azi și pentru mine, de judecare a valorii omului prin valoarea faptelor sale, prin sensul eforturilor și capacității de a se smulge inerției, pasivității, a înfringe dificultățile, a-și mări și nuanța gradul de conștientizare că participă la zămislirea unei epoci de hotar care ne solicită pe toți și pe fiecare în parte. Puternic influențată de climatul politic și social contemporan, determinat de gândirea secretarului general al partidului, răspunzând repetatelor sale îndemnuri, literatura contemporană din România și-a dobândit prestigiul cu atât mai mult prin una dintre cele mai de seamă dimensiuni: răspunderea activă pentru configurarea etico-morală înaintată a societății din care face parte, transmiterea către viitorime, în respectul adevărului, a documentului identității de suflet a acestei lumi. Astfel, omul de literă, cartea se înscriu în efortul general de maximă eficiență socială prin prisma căruia ne cere secretarul general al partidului să judecăm orice investire de valoare.

Este, implicit, omagiul adus de literatură unei epoci și excepționalului ei ctitor.

Platon Pardău



INSCRIPȚII PE DRAPEL — pictură de Eugen Popa

Ctitor de epocă

DESPRINDEM din calendarul marilor împliniri ale istoriei noastre contemporane și revoluționare Ziua de naștere a ctitorului epocii de complexă dezvoltare a societății socialiste românești, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Sintem obișnuiți, noi românii, ca la ilustrele omagii să poposim o clipă, cugetând asupra istoriei celor ce au dat lumii timpului ce ne impresionează și pe care îl scrutăm cu patos revoluționar. Gândim, așadar, cu entuziasm și gratitudine, la strălucita operă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, operă de teorie și practică revoluționară în procesul ascendent de afirmare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Operă pluriformă, politologică, economică, filosofică, diplomatică, un strălucitor periplu de gândire creatoare ce poartă amprenta spiritului original, innoitor, concordant cu activi-

tatea desăvîrșită închinată poporului român.

Cel de al IX-lea Congres al P.C.R. a însemnat atunci și înscamă cu prisosință și astăzi un moment de referință istorică în devenirea națiunii noastre. Ctitor de epocă adică implicat în totalitatea prefacerilor ce alcătuiesc edificiul societății socialiste multilateral dezvoltate, opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, exponențială în istoria gândirii naționale, ctitoriile sale atestă puterea inspirată al unui conducător legat plenar de cauza poporului al cărui fiu ilustru este el, primul Președinte al României contemporane și revoluționare.

Epoca pe care o reprezintă desăvîrșitul constructor și arhitect de societate nouă a creat harta geografiei economice, sociale, politice și culturale în dimensiuni nebănuite, în dimensiuni cunoscute și re-

cunoscute pe meridianele lumii. Principii și teze inedite alcătuiesc cugetarea de sorginte universală. Prestigiul României socialiste în politica externă este indisolubil legat de contribuția majoră și inițiativa de largă respirație umanistă pe toate continentele lumii. Ideea de pace și de dezarmare poartă caratul unei atitudini revoluționare, responsabile, pline de incandescență și fervoare.

ȘTIINȚA, cultura și arta și-au dobândit în epoca pe care, cu mindrie și înalt patriotism o numim **Epoca Ceaușescu**, un nou statut ce poartă aura funcționalității percutante adresate întregului popor. Sint nenumărate prilejurile în care Președintele țării și Secretarul General al partidului nostru s-a adresat creatorilor de valori spirituale. Artele în concepția sa sint minunate pirghii de politică românească, de activitate politico-ideologică și cultural-educativă în procesul formării omului nou, al orizontului său spiritual complex. Funcționalitatea creației artistice privită în sfera receptării demonstrează încă o dată nevoia de cultură și spiritualitate într-o societate educațională prin vocație. Festivalul național „Cîntarea României”, inspirat personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu, atestă creativitatea complexă în emulația sa ce antrenează întregul nostru popor. Sub cupola gândirii sale generoase, artele beneficiază de spiritul necesității afirmării lor depline. Educația prin intermediul și influența artelor ocupă o suprafață largă în preocupările ce au în vedere desăvîrșirea omului nou în spiritul eticii și echității socialiste.

Omagînd astăzi Ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, noi toți îl aducem florilegiul recunoștinței pentru tot ceea ce înscamă lumină și perspectivă în epoca și timpul ce poartă însemnele gândului și cugetării sale inspirate. Fie ca anii ce vor veni să adauge tinerețea patriei la tinerețea Președintelui, pe care i-o dorim, cu nemăsurată stimă și respect, întru tradiționala urare de La Mulți Ani!

Anghel Dumbrăveanu

Dina Cocea

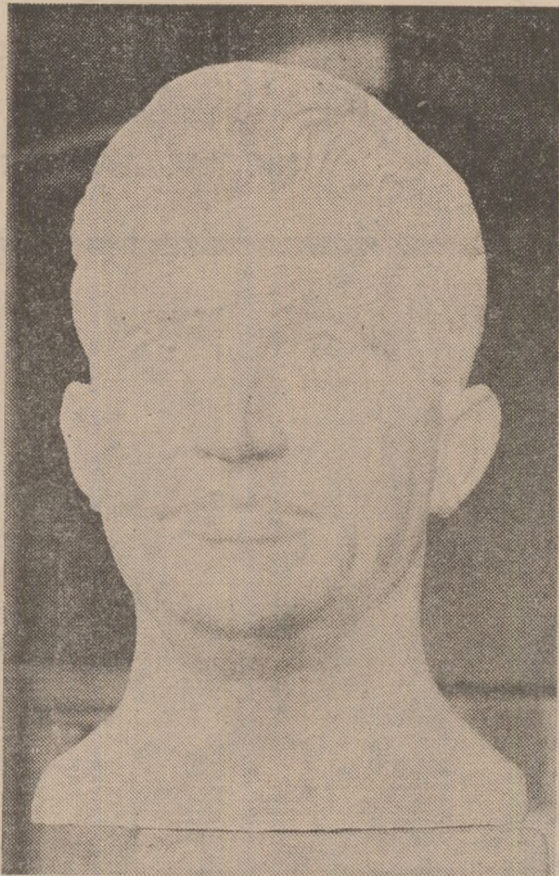
În prag de ziuă

IN acest prag de ziuă românească și de anotimp tinăr al virstei milenare a neamului, prin memoria mea se perindă neasemuite imagini din Munții Carpați, unde riurile spun cîntece limpezi despre sufletul nostru cel insetat de lumină și libertate, ori imagini cu drumuri urcînd coline cu livezi fructifere, sub zborul felurimii de păsări, ce ne bucură visul în trilurt despre cerul senin al orizontului și-al gîndului nostru; văd imagini cu bărgăne de soare și cu tărîmul albastru al mării. Și pretutindeni bărbați și femeile țării, muncind pămîntul mînos și liber, cu dragostea moștenită de la părinți și cu convingerea că trudesce pentru bunăstarea lor și pentru viitorul copiilor ce se leagă în azur și în jocuri miraculoase.

Văd cetățile veacurilor, amintînd vremuri de cumpănă, amintînd luptele dîrze ale celor ce-au apărut hotarele și limba țării, țărani și voievozii ce se uită la noi din legende, încuviințîndu-ne munca și idealul. Și văd cetățile noi, văd orașele tinere — marile

rafinării, giganții industriei metalurgice, siderurgiile ori uzinele lumini de pe Danubiu, ori de pe riurile de stele despletite pe plaiurile Mioriței.

În acest început de ziuă românească și de anotimp tinăr, cînd bucuria și munca exprimă sensul încrederii în viitor, îmi dau seama că în frumusețea și tinerețea patriei, în lumina gîndului nostru și-n flacăra idealului spre care suim, în imnul poetului și-n fața constructorului, în cîntecul femeii și-n surisul ei de floare, cînd își scaldă copilul, este cite ceva din truda dăruită, din visul cutezător, ceva din neodihna și clarviziunea ce au caracterizat întotdeauna marii luptători ai acestui pămînt, este ceva din dreptul nostru de a trăi cum visăm și de a visa cum vrem să trăim, ceva din nepotolita dragoste de neam a celui dintîi bărbat al țării, căruia i se urează astăzi în pragurile tuturor inimilor românești: „LA MULȚI ANI!”



PORTRET de Horia Flămîndu

Am văzut un OM cum ținea în palmele sale,
ca într-o balanță nemăsluită,
trupul ȚĂRII,
rinduindu-i, după trebuință,
datinile vechi și datinile noi,
așezind strămoșii pe soclurile nemuririi,
vorbindu-le copiilor ca un părinte,
temelii rostuiind
între măriștea României de azi.

Și tot el, OMUL acela,
zimbându-i soarelui abia ivit,
ctitorea, într-o dimineață,
un drum semeț
pe după grumazul ca de tour
al unui munte românesc,
de netrecut pină atunci.

L-am văzut, apoi, pe OMUL acela,
odihnindu-se.
Ședea pe-o margine de zare,
adumbrat de piscuri carpatine
și culegea buruienile
crescute în răzorul țării,
pentru ca griul să poată crește

în deplină libertate.
Punindu-și, apoi, mina streășină
la ochi, scrutind viitorul,
a privit jur-împrejurul,
limpezind marginile țării
cu luminile ochilor săi

OMUL ȚĂRII

și-a alungat un nor ce venea
din nu știu care parte a lumii
să tulbure seninul cerului românesc,
să-nvolbureze izvoarele riurilor noastre.

Măreț, clarvăzător și înțelept,
OMUL pe care l-am văzut pretutindeni,
care în fiecare clipă ținea în miini
o balanță, un condei, o lopată,
o seceră sau o carte, un steag sau un arc,
o piatră de temelie sau un cap de bour,
OMUL care știe să gindească,
să simtă deopotrivă durerea și bucuria,
să iubească pacea și înțelegerea dintre popoare,
OMUL urmat, ascultat și iubit,
înconjurat cu dragoste și prețuire
de popor, de riuri, de cimpii, de munți,
semna cu sudoarea frunții sale
fiecare zestre socialistă
a României.

Așa am ajuns să credem,
văzindu-l mereu pe OMUL acesta,
ascultându-l pe OMUL acesta,
cunoscându-l pe OMUL acesta,
că atunci și atunci și atunci...
socotindu-ne viețuirea
din îndepărtatul de demult pină azi,
că noi am ajutat cerul, ajuns olog,
să nu se prăbușească,
și-n dar adusu-ne-a albastrul de Voroneț
printre noi,
împodobind cerurile de piatră
ale mănăstirilor și cetăților noastre
pe care le-am zidit din moși-strămoși
între cinstirea și neuitarea
celor care s-au jertfit
în înfruntarea
cu surupătorii datinilor acestui pământ,
al nostru dintotdeauna și pe totdeauna,
drept și sfânt între alte pămînturi.

Că noi le-am descintat munților și pădurilor
să fie semeți și de omenie ;
și-am ademenit riurile, cu graiul doinei,
cătredunga de argint
a zării de la miazăzi ;
am învățat brazdele cimpiei
să-și sporească rodnicia ;
am vrăjit păsărelele
să-și înlădieze graiul
după vîersul doinelor și baladelor noastre,
dînd astfel nume
de statornică împlinire românească
pămîntului din jurul Carpaților,
înfingînd în vorba dușmanilor
cuvîntul VOI, statornic și temător,

cu înțeles deplin a veșniciei
din care ne-am cioplit inimile,
trecutul, prezentul și viitorul.

Dorului i-am zis dor ca nimeni altii,
înaripînd, astfel, cu iuțeala gîndurilor curate,
cu tihnă și dragoste,
ceasurile petrecute între două furtuni.

Povara nedreptății,
a lanțurilor grele și viclene,
ce multă vreme
ne-au mușcat vîerile și puterile,
ne-au încătușat inimile și sufletele,
le-am urit, blestemîndu-le,
luptînd împotriva lor,
înstrăinîndu-le pe veci de noi,
ajutați de OMUL acesta cu sufletul
însipicat din purpuriul steagului biruitor,
din frumusețea fără de moarte a tricolorului.

Istoria ne-am scris-o pe lespezi de piatră,
la loc de cîinste aflîndu-se numele
mai marilor între bărbații neamului :
Decebal, Traian, Gelu, Basarab, Bogdan, Ștefan,
Mihai, Horea, Vladimirescu, Iancu, Bălcescu,
bărbați care au stat și stau de strajă
la hotarele ființei noastre
cu credință și în putere,
cu tîmplele brumate de vreme,
privindu-și chipurile nemuritoare
în oglinda strălucitoare
a măreției României renăscută
în Epoca de aur.

În fiecare dimineață, oriunde s-ar afla,
în Țara Moților, în Gorj, în Banat,
în Țara Maramureșului, în Dobrogea, în Moldova,
în Bărăgan, în Bucovina, în Crișana,
oriunde s-ar afla OMUL acesta,
patriot înflăcărat, revoluționar convins,
mult iubitor de glia strămoșească,
sfătuiindu-se cu țara ;
munții și cimpiele și pădurile și riurile
și POPORUL
îl ascultă fără șovăire,
socotindu-l, pe drept,
cel mai iubit fiu al acestui pământ,
purtînd România de azi, socialistă,
spre comuniste piscuri,
din lumină-n lumină.

Radu Selejan

Simetrii

COPIL fiind, mi se părea că apele
Crișului Negru de sub ferestrele
casei natale sînt cele mai frumoase
din lume și din doinele lumii.
Dar au venit apoi, pe rînd, apele țării
din carte : întâi Ozana lui Creangă, apoi
Siretul lui Alecsandri și, așa mai departe,
odată cu vîrstele și cu lecturile vîrstelor,
Oltul lui Goga, Argeșul lui Pillat, Du-
nărea lui Panait Istrati cu Delta lui Sa-
doveanu și cu marea lui Eminescu. Tot
așa, Apusenii mei treceau, din dolnele și
legendele copilăriei, în verbul aspru dar
armonios al lui Cotruș și Beniuc, curgeau
spre Caraimanul lui Șt. O. Iosif, spre co-
linele Neamțului din drumețiile lui Hogaș
și spre trufia Ceahlăului din Frații Jderi.
Cimpiele îmi legănau imaginația morga-
natică prin începutul pusei lui Slavici, a
cimpiei grănicerești a lui Coșbuc și Re-
breanu, a celei din inima Transilvaniei a
lui Pavel Dan, coborînd cu apele spre Bă-
răganul lui Odobescu sau spre sadovenia-
na Luncă a Siretului. Toate, ca într-un
caleidoscop fascinant, alcătuiau geografia
sentimentală a inimii mele, căreia însă
balada și cronica le însuflau epos. Le dădeau
dimensiunile tulburătoare ale istoriei na-
ționale, în dialectica timp-spațiu ances-
tral, pentru ca la zenitul lor, ca o supre-
mă încoronare, România pitorească să se
armonizeze cu Cîntarea României în ope-
ra a doi clasici ce ni se rosteau cu pathos
încă din primele manuale școlare.

Și cită simetrie este și încă ar mai
putea să fie între tendințele de astăzi ale
literaturii noastre, ale tuturor artelor, de
a se constitui într-o nouă „România pitorească”
de structură și înfățișare socia-
listă, într-o nouă „Cîntare a României”
atotcuprinzătoare, pe plan republican și
într-o epopee națională de aleasă înălțare
a spiritului. Căci iubindu-ne și cîstîin-
du-ne marea tradiție și continuînd-o în
tiparele renascentiste ale acestei epoci,

exemplele de mai sus trebuie să se răs-
frîngă în limpezimea acestor zile aidoma
luceafărului în marile ape.

Iată, natura, aceeași natură românească
în esențele ei, și-a schimbat și continuă
să-și schimbe chipul, în planurile civili-
zației socialiste, de aproape o jumătate
de veac încoace, cu frumoasă apăsare pe
ultimele două decenii. Congresul al IX-
lea al partidului nostru comunist face
parte din acele evenimente unice și tu-
telare care au pentru o țară și un neam
importanța unei a doua eliberări, unei a
doua deliberări și renașteri, schimbînd
radical structuri și instituții, inclusiv (și
mai ales) în planul spiritual, ideologic,
decî implicînd în planul frumosului transfi-
gurat. Schimbîndu-se chipul naturii an-
cestrale, locurile capătă pentru a doua
oară celebritate, intră pentru a doua
oară în cronică și legendă românească.
Am mai scris, cu flacăra inimii, despre
aceste glorii și mă bucură că pot să scriu
iar. Cetăți metalurgice moderne pun înel
de oțel călit (noul metal nobil) în jurul
Sarmizegetusului, imprimînd naturii prima-
re oaze industriale a căror morfologie nu
distonează cu peisajul ci îl întregeste,
îmbărbătindu-l. O elegantă șosea asfalta-
tă, cu începere de la granita de Vest, stră-
bate Apusenii, apoi Carpații Sudici, apoi
Cîmpia Română și, peste viaducte proas-
pete, peste proaspătul pod de la Vadul
Oii, trece Dunărea și se lovește de mare.
De marea unde, la surghiunul singular și
răzleț al lui Ovidiu și la dorul însingurat
al lui Eminescu, peste fosta stepă sărată
și chircită, o cîmpie proverbial de fecun-
dă, podgorii cu stea vestită flanchează
magistrala albastră a Canalului sau foș-
nesc spre perlele litoralului cu denumiri
de mitologie mediteraniană.

O a doua celebritate clasică — de data
aceasta în clasicizarea societății socialiste
— o trăiește Dunărea. De la podul de

trecere a armatelor romane în sus, res-
piră și inspiră ecluzele hidrocentralele de
la Drobeta-Turnu Severin, — la Călărași,
la fostul Cap de pod al trecerii armatelor
române către Plevna și Vidin, și apoi în
jos, pină la Galații voievodului pescar
Petru Rareș și pină la Sulina, — șantiere
navale, cetăți ale chimiei, cetăți medie-
vale. Cum de altfel și în sus, prin țară,
— la Tîrgoviște, Cetatea de Scaun — me-
talurgie de mare anvergură, — la Sucea-
va, cetate de scaun, chimie, — pe Argeș,
înspre Cetatea de scaun, o polifonie in-
dustrială, — în cetatea de scaun a banilor
olteni, deasemenea. Transfăgărășanul con-
tinuă și întretăie drumul lui Mihai Vi-
teazul spre Moldova și Ardeal, — platfor-
ma industrială orădeană pulsează pe va-
tra lui Menumorut. Spre toate aceste
puncte cu dublă, cu geamănă lumină de
glorie și vis, ne transportă astăzi avioane
românești, nave românești de diverse to-
naje, locomotive Diesel românești, cami-
oane românești, autoturisme românești,
metroul românești. Or nu sînt toate a-
cestea o nouă Românie Pitorească, la care
pină și vechile perle ale Prahovei, Oltu-
lui, Bistriței intră în haină nouă, supra-
moderne, cu o estetică aleasă și cu func-
ționalitate de palmares mondial ? Iar dacă
adăugăm, la toate acestea, pleiada de sta-
tui de voievozi, de tribuni, de savanți, de
cărturari, de artiști, de edili din orașe și
tîrguri, din sate și din vetre de luptă, ri-
dicate după Congresul IX, în spiritul
Congresului, al gîndirii tovarășului
Nicolae Ceaușescu, de nouă, dreptă și
cinstită citire a istoriei neamului, tabloul
se completează, noua Românie pitorească
întregindu-se ca din armonioase centre
concentrice. În planul istoric, social, noua
geografie sentimentală își găsește înelul
de logodnă cu noua istorie materializată
în „Cîntarea României” ca festival națio-
nal de amploare și largă respirație, inițiat

de secretarul general al partidului și pre-
ședintele României, tovarășul Nicolae
Ceaușescu. Epopeea națională, compusă
adiacent, de toate artele din obirsii la zi
și din la zi spre comunism, — cărțile,
statuile, frescele, tablourile, balatele,
simfonile, dansul — intruchinează setea
noastră de desăvîrsire, nevoia noastră de
rotund, de împlinit.

Acestea sînt tradiții și actualitate. Sînt
actualitate și perspectivă. Sînt ceea ce am
cucerit și încă n-am cucerit. Sînt ceea ce
ni se laudă, ceea ce ni se impută în sub-
sidii și ceea ce ni se cere. Lucru cum
nu se poate mai normal în dialectica evo-
luției literaturii.

Și tocmai în lărgirea cuprinderii lite-
rare a timpului și spațiului românesc, —
de ieri, de azi, și de totdeauna — integra-
rea în noul lor destin, stă chemarea pe
care ne-o face tovarășul Nicolae
Ceaușescu de cite ori se ivese prilejul
unei vorbiri sau convorbiri despre rosturi-
le artelor. Este o chemare făcută din in-
imă. Căci cine ar putea-o face mai
bine și mai în drept decît însăși
personalitatea care a ideat Congresul al
IX-lea și pe care, Congresul, cu deplină
insufletire, a ales-o în fruntea comunis-
tilor din România ? Chemările președin-
telui țării sînt pentru o literatură patrio-
tică, angajată, revoluționară, deschisă
spre nou, spre frumusețea originară și
originală, dar totodată larg deschisă spre
omenire, prin umanismul ei. O literatură
educativă dar nu dogmatică și didactică,
— frumoasă și democratică, plăcută, odih-
nitoare și pasnică. Este tocmai ceea ce
vrea țara, vor cititorii. Vor părinții și
dascălii, librarii și bibliotecarii, — este
ceea ce constată și ar constata, adîncite,
toate sondajele sociologice și statistice.

Răspunsul ferm la chemarea tovarășu-
lui Nicolae Ceaușescu, la dezideratele în-
tregii națiuni socialiste îl putem da noi,
scriitorii, cu opera, cu mesajul și frumu-
sețea cuceritoare a operelor noastre.

Al. Andrișoiu



SĂRBĂTOARE — pictură de Maria Margareta Nemes

Breviar

Editarea classicilor noștri

ÎNAINTE de întiul război mondial, reeditarea classicilor noștri, începînd cu aceea a cronicarilor, se efectua fără respectarea normelor filologice științifice consacrate. Astfel, însuși C. Giurescu, care a dedicat vechii noastre literaturi istorice studii fundamentale, în calitate însă de editor al aceleiași, recurgea la modernizarea textelor. Tot astfel, interbelic, cel mai însemnat dintre criticii noștri literari, — l-am numit pe E. Lovinescu — se mulțumea să contribuie la reeditarea unor clasici din secolul trecut, după vechile ediții, în care se înmulțeau succesiv greșelile de lecțiune și de tipar, dar nu fără substanțiale studii introductive (firește, fără a-și da seama de consecințele procedurii textuale expeditivă). Începutul cel bun l-a făcut Paul Zarifopol, în cele trei prime volume ale *Operei* lui I. L. Caragiale, în Editura Cultura Națională. Între anii 1930 și 1932. Prin consultarea atît a ultimelor ediții îngrijite de autor, ca și a tipăririi lor anterioare, precum și a manuscriselor existente, aparatul de note și variante, în aparență numai neinteresant, asigura pe de o parte fidelitatea filologică absolută a textelor, iar pe de alta, o privire critică, adesea revelatoare, în laboratorul artistic al creatorului.

În anii culturii socialiste și în deosebi în ultimele două decenii, cînd glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, în sprijinul moștenirii literare, a constituit un îndemn orientativ, normele editării științifice sînt aplicate pe o scară foarte largă, iar numărul echipelor de cercetători, acreditați în această specialitate, de multiplă și atentă colajonare a textelor clasice cu arhetipul și cu toate fazele intermediare, este într-adevăr impresionant. Lista și nominalizarea acestor îngrijitori de ambe sexe ai reeditărilor respective ni le-a dat recent Z. Ornea, în cartea sa *Actualitatea classicilor* (Editura „Eminescu” 1985), mărturie rară, de altfel, a propriei pasiuni de cercetare a manuscriselor și de colajonare fără greș, de cîte ori examinează cîte o nouă lucrare de acest gen. Cu o singură vocabulă n-aș fi de acord, deși cercetătorii o întrebuințează frecvent, în studiile lor, ca și cel de mai sus, și anume actualitatea. Nu, clasicii nu sînt și nu pot fi actuali. Ei au fost oamenii vremii lor, i-au folosit vocabularul, modul de gîndire, măcar în parte, i-au exprimat idealurile înaintate, însă într-un context politic, social și economic pe care majoritatea cititorilor de astăzi nu-l cunosc. Aceștia se mulțumesc să-i admire și să-i cultive, fie din considerente de ordin estetic, fie pentru altele.

Ce reacție intelectuală, în schimb, ar putea avea, de pildă, un cititor al *Rugăciunii unui dac*, în necunoașterea climatului gîndirii filosofice eminesciene, din anii formației sale? Or, o ediție științifică a *Poeziilor* lui Eminescu, pe lîngă textul acurat al poemului, ar proiecta și necesarele lumini pentru deplina lui înțelegere. Însăși ediția de *Poezii* din 1938, la Editura Națională-Ciornei, pe care G. Călinescu mi-a dedicat-o cu prea modestă recomandare

„acest lucru neînsemnat” dă, pe lîngă o serie de variante, o substanțială notă introductivă. De o mare amplitudine este comentariul lui D. Murărașu în ediția din anul 1982 a *Poeziilor*, la Editura „Minerva”: cuprinde paginile 402-419! Firește, prea mult savantism nu i se poate cere unui și așa mare admirator global al lui Eminescu, dar sînt și cititori care doresc să cunoască mai mult, dacă nu chiar tot, din procesul de creație eminescian. Actualizarea unui clasic cere însă impe-

Lumină și libertate

ÎNĂTĂ, sîntem în Ianuarie. Un Ianuarie zvîcnind de lumină și libertate, sărbătoare a spiritului liber românesc, ivită din simplitatea și frăgezimea marilor evenimente și frumusețea irepetabilelor acte. Izvorim din necesare și inconfundabile tradiții și permanența noastră într-un efervescent climat ne asigură astăzi, mai viabil și mai cuprinzător ca oricînd, împlinirea tuturor aspirațiilor la care au năzuit generațiile de pînă la noi. Izvorim din acea mare sărbătoare a celor înfrățiți într-un destin național, curgem din acel mare cîntec, din acea mare poezie cu rezonanțe din memoria timpului și îndemnuri spre noi țărături de lumină!

În Ianuarie, țara întreagă-i un cîntec pentru ani mulți și bucurii meritate; valențele umanismului sînt receptate parcă altfel, sufletele noastre sînt mai dornice acum și mai pline de prinos, elanurile noastre sînt mai spontane și frumusețea morală a oamenilor, transfigurați de lumina lui Ianuarie, este mai revelatoare acum. Cîntăm patria și partidul, slăvim distinsa personalitate a Președintelui țării noastre, Nicolae Ceaușescu, ce-a înflorit o epocă, slăvim viața și munca în elan nestăvilit, cîntăm ziua de astăzi și viitorul ni-l prefacem în țel,

■ Trebuie să facem astfel încît activitatea literar-artistică să oglindească cu putere viața, munca și năzuințele poporului nostru, să contribuie la cultivarea nobilelor sentimente de dreptate socială și națională, de muncă, de omenie, la formarea omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară, patriotică, hotărît să învingă orice greutăți, să meargă ferm înainte spre societatea comunistă — visul de aur al omenirii!

NICOLAE CEAUȘESCU

În Carpați

TULBURĂTOARE poate fi o cumpănă a apelor... Stau pe o culme de munte, în mină cu un bulgăre de zăpadă. Dacă îl arunc spre miazăzi, el va lua parte la viața lalomitei. Dacă îl arunc spre miazănoapte, se va duce să sporească ființa Oltului.

Mă uit spre miazăzi și urmăresc în minte drumul lalomitei. După ce își petrece copilăria între munți grandioși, repede ajunge în cîmpie, devenind riul milos al Bărăganului. Dacă în timp ce curge pe acolo, pe sub volburi de praf, ar povesti rarilor salcîmi pe care îi întâlnește cit de strălucit i-a fost începutul vieții, nimeni nu i-ar da crezare.

Mă uit spre miazănoapte și îmi închipui Oltul, curgînd spre apus zile și nopți, prin cîmpia de la poalele Munților Făgăraș, ogîndind în apele lui întreaga măreție a Ardealului și traversînd apoi Carpații, purtîndu-și tumultul prin mari cetăți de piatră.

Țin în mină un bulgăre de zăpadă. Să-l fac lalomită? Să-l fac Olt? Tulburătoare poate fi, în fizica și metafizica ei, o cumpănă a apelor...

Geo Bogza

rios situarea lui în epocă, în fiecare din manifestările lui publice, fie orale sau în scris.

NOUL regim de editare a classicilor, așadar, încredințat unor cercetători avizați, împlinește această condiție primordială, a culturii generale, căreia i se adaugă cunoașterea epocii respective, adică a oamenilor, a ideologiilor, a legislației, vieții publice și private, a relațiilor internaționale etc. Aceste cunoștințe nu pot lipsi unui editor, să zicem, al jurnalisticilor eminesciene, tulburată de puternice pasiuni ireductibile și zguduită de mari evenimente istorice. Ediția recentă, a Muzeului Literaturii Române, în colaborare cu Editura Academiei R.S.România, din fericire, împlinește condițiile unei lucrări de încredere, de referință. Aș merge mai departe, cu o discriminare. Sînt mari intelectuali, de vaste cunoștințe în diverse domenii, ca N. Iorga și G. Călinescu, care n-au pierdut nici un prilej de a-l înălța pe Eminescu în dauna lui Alecsandri, așa cum au început, cu mulți ani înainte, și Barbu Delavrancea și Al. Vlahuță. Dacă la aceștia din urmă prevalea sentimentul de dreptate, însă greșit plasat, într-un moment cînd celui de-al doilea i se acordau onoruri naționale, iar cel dintîi o ducea destul de greu, de azi pe mîine, urmașii mai apropiați de zilele noastre și detractori ai lui Alecsandri nu fac decît să forțeze uși deschise în admirația lor față de Eminescu, rămînînd tardivi în militarea primatului emines-

cian, astăzi universal admis. Las'că Eminescu, nutrea adînc respect față de înaintaș, și că ar fi fost primul să protesteze sus și tare față de campania împotriva acestuia. Numai cine cunoaște bine epoca 1840-1870, înaintea debutului plenar al lui Eminescu, își poate da seama de locul proeminent, atît în viața literară, cît și în cea militant publică, al lui Alecsandri.

Ridicîndu-mă, așadar, disociativ, împotriva formulei „actualitatea” classicilor, citiți pur și simplu într-o ediție curentă de altădată, neacurată filologic, dar și, eventual, într-una de astăzi, fără suport filologic și critic, nu aș putea nega alt privilegiu al classicilor: acela al perenității. *Classicus scriptor* la romani, încă din al doilea secol al erei noastre, după Aulus Gellius, era acela de primul rang *primus inter pares*. Ulterior, clasicismul a fost eticheta unei școli literare, iar clasic a fost deseori numit un scriitor de tip opus celui romantic. Didacticește vorbind însă, și marele scriitor romantic este un clasic, adică un scriitor căruia, prin marea lui talent sau geniu, îi e asigurată clasicitatea, adică ceea ce am numit perenitatea.

Ne bucurăm că în condițiile actualei politici culturale și editoriale, la perenitatea classicilor se poate adăuga, datorită unor bune ediții critice, actualizarea lor!

Șerban Cioculescu

ria noastră, așa cum azi sîntem mîndri și demni de personalitatea Președintelui țării noastre, îndemnurile tovarășului Nicolae Ceaușescu fiind far iluminărilor noastre, fiindu-ne chezașia tuturor succesorilor noastre de zi cu zi.

Sîntem în Ianuarie și ninge; ninge cu ninsoi immaculate peste întreaga țară, înhorbotind munții și dealurile și cîmpiile noastre cu neînmurite ninsoi străbătute de cîchetul de zurgălăi al săniilor, și ochiul în ninsoare rămîne izvor de noroc. Urcăm cu visuri fragede în galopul armăsarilor, aromitor și fierbinte, și, iată, imnul zăpezii crește vertical, curgînd frumos, ca mîinile-arcuindu-se în tot ce-ating și-nalță. Păsările rămîn zbor trecut prin cîntec, iar murmurul izvoarelor l-am rostogolit cuviincios în cuvintele noastre.

Ninge, și-n această ninsoare Ianuarie izvorăște din sărbătorile noastre de cîntec și lumină; nu știi dacă-s acorduri de orgă suvoind din pădurile carpatine, nu știi dacă-s șieri și șoapte din poemele țării; iată, ne împletim peste timp și spații bucuria și lumina sufletului nostru, ne înfrățim într-o limbă dulce și limpede. Bătrînul Danubiu tresaltă-n unde clare, străvezii și cîntecul rămîne nufăr crud de viață.

Și, iată, vine din timp un cîntec și-l cîntăm cu Patria și Conducătorul în suflet și-n simțire!

Nicolae Arieșescu

Comitetul Național Antifascist Român

In eroica și bogata istorie a Partidului Comunist Român — de la a cărei făurire vom sărbători în luna mai 65 de ani — un capitol deosebit de semnificativ îl constituie activitatea **Comitetului Național Antifascist Român**. *)

Intr-un moment în care în viața continentului se produsese o cotitură nefastă prin venirea la putere a nazismului în Germania și ralierea în jurul său a tuturor forțelor reacționare, revizioniste, poporul român demonstra o atitudine care astăzi, la scara istoriei, vine să ateste încă o dată profundul său atașament față de valorile umanismului. Opinia publică din țara noastră răspundea printr-o acțiune amplă, energică, de proporții cu adevărat naționale, apelului acelui partid, Partidul Comunist Român, care și-a dovedit în cel mai înalt grad responsabilitatea și capacitatea de a călăuzi destinul istoric al poporului nostru. Apariția unei lucrări sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. consacrată analizării contextului și semnificațiilor interne și internaționale ale luptei antifasciste și antinaziste a poporului român era cu atât mai necesară cu cât istoria **Comitetului Național Antifascist** ne dezvăluie rolul proeminent pe care l-a îndeplinit P.C.R. în societatea românească, partid ce avea să cucerească puterea și să devină forța conducătoare a poporului român, făuritor al unei noi societăți pe pământul României — societatea socialistă.

Mi se pare potrivit a semnala cititorului câteva din concluziile ce le degajă această lucrare, concluzii privite prin prisma istoriei europene de acum mai bine de cinci decenii.

*) **Comitetul Național Antifascist Român** — Editura Politică, 1985, București — Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. — autori: Ion Popescu-Puțuri, Gheorghe Unc, Marin Badea, Cristian Popișteanu, Aurică Simion, Augustin Deac, Constantin Petculescu, Ion Iacoș, Elena Mureșan.



La manifestația antifascistă de la București, 31 V 1936

Prin crearea **Comitetului Național Antifascist** în iunie 1933, Partidul Comunist a dovedit, înaintea celorlalte partide, clarviziune politică și consecvență în orientarea luptei poporului român împotriva pericolului hitlerist.

Din păcate, istoria a înregistrat o apatie cvasigenerală din partea celor care aveau să fie obiective ale agresiunii hitleriste, respectiv, tocmai din partea marilor puteri ale Europei. Nu se cunoaște nici un document al vreunui guvern european care să fi exprimat cel puțin o stare de neliniste a doua zi după succesul nazismului în Germania, deși Hitler nu făcuse nici un secret din obiectivele politicii pe care o va duce după ce va veni la putere. Chiar mișcarea muncitorească internațională — absorbită de conflictele ei interne — nu a emis, pînă la Congresul al VII-lea al Internaționalei Comuniste din anul 1935, nici un document semnificativ.

În această situație, constituirea în România a **Comitetului Național Antifascist** în iunie 1933, la numai câteva luni după venirea național-socialismului la conducerea Germaniei, apare ca un fapt istoric de însemnătate europeană. **Comitetul Național Antifascist** a fost creat din inițiativa directă a Partidului Comunist Român, partidul de avangardă al clasei muncitoare din România, aflat la acea dată în clandestinitate.

Din punctul de vedere al dezvoltării evenimentelor, al evoluției luptei antinaziste a poporului român care va triumfa la 23 August 1944, crearea și activitatea **Comitetului Național Antifascist** au reprezentat o inițiativă cu adevărat istorică și o orientare politică patriotică ce își va produce roadele prin strălucita victorie a insurecției naționale din august 1944, deschizătoare de epoci revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antimperialistă.

Comitetul Național Antifascist nu trebuie considerat o simplă organizație legală a Partidului Comunist înființată pentru a-i reprezenta la suprafața vieții politice principiile și obiectivele de luptă, cum au fost atâtea altele create de partid tocmai

în acest scop, ci a fost o organizație la scară națională, inițiată de Partidul Comunist, deschisă tuturor cetățenilor țării, indiferent din ce organizație politică făceau parte, cu o sarcină precisă și clară care interesa întregul popor român — lupta împotriva pericolului fascist, pentru salvagardarea democrației, a integrității țării, a independenței și suveranității ei, în care era interesată întreaga națiune, inclusiv clasa muncitoare. Tocmai din aceste motive componența lui trebuia să reflecte nu o clasă socială, ci toate clasele societății românești, întregul popor, deoarece fascismul nu era un pericol numai pentru clasa muncitoare, numai pentru clasele exploatare din societatea românească, ci și pentru clasele avute, pentru independența, integritatea și libertatea statului român.

Crearea unei asemenea organizații pare cu atât mai grea cu cât exista împrejurarea că partidul, care iniția și conducea această organizație națională de luptă împotriva fascismului, se afla într-o situație anormală: interzis prin lege, Partidul Comunist Român trebuia să-și desfășoare activitatea în forme și metode specifice acestei situații pe care partidul o trăia de aproape zece ani.

Deși în istoriografie nu avem pînă acum o evidență cit de cit edificatoare a tuturor formelor și modalităților de activitate politică în condiții de ilegalitate, datele istorice ale activității P.C.R. oferă suficiente temelii pentru a le recunoaște câteva caracteristici fără de care cititorul istoriei acelei epoci interbelice nu poate înțelege cum era posibil ca un partid interzis să organizeze cea mai semnificativă organizație politică românească națională, la puțin timp după venirea lui Hitler la putere și cu mult timp înainte de a se auzi zăngănitul armelor agresorului hitlerist la frontierele țării.

Lupta împotriva pericolului fascist a fost marea problemă pe care Partidul Comunist Român a pus-o după venirea nazismului la putere în Germania, iar forma ei concret-istorică a fost constituirea **Comitetului Național Antifascist** în iunie 1933. Chiar dacă existența **Comitetului** nu a fost de lungă durată, metoda de acțiune și de luptă fusese găsită și ea va fi reluată în anii următori în multiple și originale feluri, culminând cu pregătirea insurecției din august 1944, al cărei fundal politic l-a constituit consensul tuturor forțelor sociale și politice — de la clasa muncitoare și țărâtimea muncitoare, în frunte cu Partidul Comunist, pînă la cercuri ale burgheziei, în frunte cu liderii ei politici și cu monarhul.

Avînd în 1933 o experiență de aproape o jumătate de secol, partidul clasei muncitoare a realizat, înaintea tuturor, analiza cea mai temeinică a datelor concrete pe care le ofereau manifestările fascismului pe plan internațional și pe plan intern. În mod firesc Partidul Comunist a ajuns primul la concluzia necesității unui semnal de alarmă pentru existența poporului român, a necesității creării unei forme de luptă precum **Comitetul Național Antifascist**, comitet care nu se identifica cu Partidul Comunist, ci se adresa tuturor forțelor conștiente ale țării pentru a face un zid de rezistență împotriva pericolului hitlerist.

Clarviziunea Partidului Comunist Român în aprecierea pericolului hitlerist și rapiditatea semnalării acestuia fără echivoc, prin crearea **Comitetului Național**



Tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în anul 1939

Antifascist, apar remarcabile și demne de a fi așezate la locul cuvenit în cartea de istorie a luptei popoarelor împotriva Germaniei hitleriste, **Comitetul Național Antifascist** din România a fost una dintre primele organizații de acest fel create în Europa la scară națională.

MEDITÎND la acele momente de înălțător patriotizm, cînd tinărul militant revoluționar **NICOLAE CEAUȘESCU** activa în conducerea **Comitetului Național Antifascist** (ca și în conducerea **Comitetului Național Antifascist** al Tineretului), înțelegem mai profund cit de timpuriu se contura rolul personalității sale în istoria poporului român. Rămîne un document vesnic evocator amintirea încredințată arhivelor istoriei de profesorul Petre Constantinescu-Iași, vicepreședinte al **Comitetului Național Antifascist**, vechi militant revoluționar: „...A venit și ziua Plenarei; un tinăr cu părul negru, cu trupul firav, dar cu o privire plină de dîrzenie ni s-a prezentat în calitate în care a fost trimis, fără să se intimideze în fața nimănui dintre noi, bărbări în toată firea, bătrîni pentru el, profesori universitari. După prezentarea raportului comitetelor regionale, **Comitetului antifascist** al femeilor și celui al tineretului, a luat cuvîntul printre primii reprezentanții tinerilor muncitori antifasciști. Ne-a cucerit prin sinceritatea și arderea ce răzbăteau din cuvintele sale, prin încrederea de neclintit în dreptatea cauzei, a crezului căruia, se vedea lesne, i se dăruise. Afîndu-mă alături în prezidiu cu profesorul Iorgu Iordan (președintele **Comitetului Național Antifascist**), acesta m-a întrebat: „Cine-i tinărul?” — pentru ca, la sfîrșitul cuvîntării lui Nicolae Ceaușescu, să-mi mărturisească în timp ce-l aplaudam împreună cu restul auditoriului: „S-au găndit bine cei care l-au trimis aici!”.

După cum tot din domeniul arhivelor istoriei provine și această caracterizare a tinărului revoluționar pe care Partidul Comunist Român îl desemnase din partea tineretului muncitoresc al Capitalei în conducerea **Comitetului Național Antifascist**:

„Activitatea l-a promovat în conducerea acestui organism național de luptă antifascistă — releva tovarășul Ion Popescu-Puțuri, pe atunci secretar al Organizației P.C.R. a Capitalei — ca un activist ce se afirmase în prealabil, recunoscut fiind, deși avea 15 ani, ca un animator, ca unul care punea pasiune în tot ce făcea și care era inițiat în problemele majore care stăteau în fața conducerii de partid, probleme de tactică, de strategie, de pericole și referitoare la obiectivele pe care trebuia să le aibă **Comitetul Național Antifascist**”.

„Erou al păcii”, cum este denumit pe meridianele lumii, președintele Nicolae Ceaușescu dă istoriei universale a vremurilor noastre, prin prodigioasa sa activitate teoretică și practică, amprenta inconfundabilă a spiritualității românești. Iar scriitorii, artiștii, intelectuali acestei țări se simt înobilizați amintindu-și că în urmă cu peste cinci decenii, alături de tinărul tribun al muncitorilor români se angajau în bătălia antifascistă nume ca: C. I. Parhon, Gheorghe Marinescu, Petru Groza, Traian Săvulescu, Ilie Murgulescu, Athanasie Joja, George Enescu, G. Ibrăileanu, Mihail Ralea, Radu Cernătescu, S. Sanielevici, Grigore Benetato, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Demostene Botez, Ion Călugăru, Alexandru Sahia, Nicolae Deleanu, Victor Ion Popa, George Mihail Zamfirescu, Victor Eftimiu, N. D. Cocea, Gala Galaction, Găl Gabor, Zaharia Stancu, Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Nicolae Lupu, V. Maximilian, Ionel Perlea, Maria Filotti, Toni Bulandra, Sică Alexandrescu și mulți alții.

Iată de ce, evocînd aici semnificația istoriei **Comitetului Național Antifascist Român**, găsim o datorie de conștiință în a omagia, cu dragoste și recunoștință, pe cititorul României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit și stimat fiu al națiunii noastre.

Cu fața la Istorie

FIII buni au fost și rămîn luminile neamului. Uneori istoria le-a reținut numele, alteori nu; faptele lor de bine intru obștea țării identificîndu-se cu țara însăși. Această sacrală învățătoare a vieții — istoria — nu-l o cirjă de justificare, nu este vitală în adevărul ei asemenea aerului. Ea constituie expresia de progres în conștiința libertății unui popor, îl propulsează. Fața adevărată a istoriei este stîlpul de sprijin moral în momentele de răsruce. Poporul român, se știe, ca neam liber a gîndit întotdeauna la bine, curajos și demn și-a cîrmuit destinul, iar în prezent și-l făurește pentru viitor pe temelii tradiției sale, modernizîndu-și aspectele materiale ale vieții, sociale și culturale după imperativele epocii noi.

Cei ce nu demult ne-au falsificat istoria tipărind imense manuale în tipărite românești s-au dus pe apa simbetel, dar răul făcut își arată „roadele”. Nici numele celor ce publicau studii din rea credință și incompetență, diletantismul punîndu-și amprenta pe obrazul culturii și istoriei românilor — pe cînd eram în clasele primare — nu trebuie reținut.

Comuniștii au înțeles că istoria-i oglinda vieții. Nu poate fi mai frumoasă și nici mai urîță: ea poate fi numai adevărată. „Trebuie să redăm istoria așa cum este ea — și din aceasta nu avem decît de cîștigat! Să facem ca oamenii să cunoască și

și să înțeleagă cum trebuie istoria” — afirma, pe drept cuvînt, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Și marile opere ale istoriei au revăzut lumina tiparului. Ele poartă semnătura lui Nicolae Iorga, Xenopol, Vasile Părvan, Gheorghe Brătianu, Constantin Giurăscu, David Prodan, Silviu Dragomir etc. Istoricii contemporani s-au întors cu fața la istorie descoperind nebanuite trepte în adîncimea adevărului. Și odată cu istoria se ridică făclia cea albă a culturii românești pentru că „Nu trebuie uitat că felul de a trăi și gîndi al poporului a constituit și va constitui întotdeauna temelia dezvoltării culturii cu adevărat înaintate”, preciza, cu alt prilej, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Este un gînd rostit, un crez al celui ce se străduie „să gîndească mai întîi să se dobindească binele și fericirea cea de obște a neamului, nu fiecare să umble, după cum patima și pofta sa îl poartă”, cum zicea minunat cronicarul transilvan, Samuil Micu.

Cînd de la cîrma țării se cere adevărul, ce poate fi mai nobil și mai încurajator pentru scriitor, pentru arheolog și istoric, pentru fiecare om de bine de pe acest pămînt numit România?!

Este nevoie de unirea tuturor generațiilor, de dialog în împlinirea marilor arcuiri de triumf ale epocii noastre noi.

Spun astăzi adevărul, simt în preajma mea instaurîndu-se sinceritatea, înțeleg istoria țării în toate oglinzile ei, văd sute de monumente restaurate pentru milenii ce vine și în toate ferestrele deschise spre om și spre cunoaștere îl văd pe Omul de la cîrma țării vorbind oamenilor pămîntului după datină și strămoșească omenie. El gîndește „mai întîi să se dobindească binele și fericirea cea de obște a neamului” și cu un efort gigant albește de grijile țării.

Îmi reamîntesc o întîmplare. Discutam undeva, în India, despre patria lui Eminescu, despre Patria Limbii Române și interlocutorul mi-a spus: „Aveți un președinte de țară cu chip frumos și deschis. Privirea lui emană voință, dar și bună-tate. Și oamenii frumoși la chip nu pot fi decît buni”. Iată portretul, mi-am zis — al celui ce primul și-a întors fața spre adevărul istoriei în urmă cu peste două decenii.

Fiii cei buni ai pămîntului sînt și rămîn luminile neamului.

Ion Iuga

Cristian Popișteanu

■ Literatura, artele — care au cunoscut o puternică dezvoltare în anii socialismului și care în cincinalul trecut au dat noi opere de mare valoare, avînd un rol important în întreaga activitate cultural-educativă — trebuie să promoveze cu mai multă îndrăzneală spiritul revoluționar în noile creații. Este nece-

sar să se realizeze opere literare de toate genurile care să reflecte pe larg marile realizări ale poporului român, epopeea constructorilor socialismului, care, într-o perioadă istorică scurtă, au ridicat patria noastră pe culmi înalte de progres și civilizație.

NICOLAE CEAUȘESCU

Un poet al prozei

CARTEA OLTULUI, una dintre cele mai celebre opere ale literaturii contemporane, are, se știe, ca punct de pornire, o călătorie cu bicicleta în lungul riului pe care autorul a făcut-o în vara anului 1939. Aproape șase ani au fost necesari scrierii ei. În 1945, cînd a publicat-o, Geo Bogza a însoțit-o de o **Inscripție**, din care citez: „Pe vremea cînd, în plin triumf a tot ce îmi era potrivit, căutam, scriind paginile ce urmează, temeiuri pentru o neclătinată credință, cîtiva oameni ne întîlneam uneori, fiindu-ne unii altora slabe scripuri de faruri, spre a nu ne pierde în întunericul care acoperea lumea.” Cartea și-a cucerit de la început o bine meritată faimă. Nemulțumit de ea a fost doar autorul însuși, care, în ediții succesive, a modificat-o continuu, dacă nu în spiritul, măcar în litera ei. Iată-o ajunsă, în sfîrșit, la ediția a IV-a, definitivă, ca la un liman, asemenea Oltului, a cărui istorie zbuciumată ne-o povestește, cînd se varsă în Dunăre.

Cărul gen literar îl aparține **Cartea Oltului**? De la mulți scriitori români, de toată mîna, ne-au rămas însemnări referitoare la călătorii prin țară. Înainte de a se vorbi de reportaj, descrierea peisajelor țării a constituit un obiect de atenție. Pînă la a serie **Cartea Oltului**, Geo Bogza a publicat el însuși numeroase descrieri de acest fel, între care **Țări de piatră, de foc și de pămînt** este cea mai emoționantă. G. Călinescu a legat interesul scriitorului pentru literatura nefectivă de experiența lui avangardistă și a avertizat de reportajele unor Marinetti, Soffici și Paul Morand, gazetari talentați, cultivînd expresia imediată și construcția improvizată. „Totuși — adaugă criticul — în **Țări de piatră, de foc și de pămînt**, reportaje din provinciile românești, impresia nu e nudă. Autorul procedează ca un fotograf de artă, și deci ca un scriitor, intuind o notă dominantă și apoi prin apropiere și depărtare, scotînd clișee fantomatice, aproape neverosimile.” (**Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent**) Observația se dovedește valabilă și pentru celelalte reportaje ale lui Geo Bogza. Într-adevăr, deși scrieri nefective, inspirate de-a dreptul din evenimente sau locuri, aceste reportaje sînt opere artistice, de o mare originalitate. Imitat, după război, de către mulți reporteri, Geo Bogza este, dacă nu singurul, în orice caz printre puținii artiști ai genului.

Recitită astăzi, la patruzeci de ani de la publicare, **Cartea Oltului** continuă să ne facă aceeași coplesitoare impresie literară. Dintre comentariile critice care i s-au consacrat, rețin unul, care mi se pare foarte just, din **Dictionarul de literatură română contemporană** al lui Marian Popa: „Operele amintite sînt adevărate poeme în proză, în care autorul se arată capabil de a umaniza natura, realizînd un adevărat voiaj metafizic, a cărui coloană vertebrală este o călătorie pe firul Oltului. Oltul ar fi, după unele interpretări pe care autorul nu le-a infirmat, elementul unei alegorii epice, riul reprezentînd vitalitatea milenară a poporului român. De aici ca și de aiurea, se poate degaja capacitatea excepțională a poetului de a ridica detaliul mărunț la o înaltă semnificație generalizatoare, de a cosmiciza orice obiect asupra căruia atenția sa se îndreaptă, dar și posibilitățile de a fixa cadre cosmice în magnificența lor adesea strivitoare.”

REPORTAJ artistic sau poem în proză, **Cartea Oltului** nu este o scriere obișnuită. Înăturînd orice ficțiune, Geo Bogza se lasă purtat de o mare imaginație a lucrului mărunț, pe care însă îl proiectează neconținut în plan cosmic. Probabil că trăsătura cea mai uimitoare a cărții aceasta și este:

Geo Bogza, **Cartea Oltului**, ediția a IV-a definitivă, Editura Minerva, 1985.

senzația pe care ea ne-o dă, mai la fiecare pagină, că existența cotidiană a locurilor și a oamenilor pe lingă care Oltul curge, între Hășmașul Mare și Dunăre, se află legată prin mii de fire, văzute și nevăzute, de viața clocotitoare a materiei în univers. În aceasta constă și poezia ei. Autorul a păstrat din experiența reporterului plăcerea senzaționalului, așa încît totul — cele mai banale întîmplări care se oglindesc în apele Oltului — devine în ochii lui senzațional. Deși știm bine ce urmează, citim cu sufletul la gură. Stînca de sub care izvorăște Oltul, o furtună în munți, un sat de la poalele lui, un joagăr, o galerie de piatră, o mină de aramă sau mirosul finului la Ciineni, acestea și altele ni se par deopotrivă familiare și fantastice, cunoscute și halucinante. Observarea realității este treaba reporterului; transfigurarea ei, a poetului. Care are la îndemină mijloacele cele mai diferite. Șase oameni urcă, în sir indian, muntele. Viziunea este cinematografică, adusă în prim planul obiectivului: „Treapta tăioasă a unei lespezi abia era eliberată de piciorul primului, cînd cel de-al doilea îl și pune pe al lui, într-o secundă. Apoi, ceilalți, pe rînd, fără să piardă nici o mișcare. Formau un lanț din zale de carne chinuită, sîngerîndă aproape.” Bruce, obiectivul se îndepărtează: „Păreau trupul unei omizi lovite de moarte, zvîrcolindu-și durerea pe stînci și tîrîndu-se, înnebunită, spre vârful pustiu al muntelui.” Arderea boului mort e înfățișată ca un soi de rit măreț și inexplicabil: „Pe stînca netedă, boul zăcea întins ca pe lespedea unui altar. Ciudatul preot îngrămădi lemnele deasupra, pînă ce nu se mai zări nici o pată din culoarea lui roșie. Ea avea totuși să mai izbucneasă odată, deznădăjduit, cînd focul fu el însuși un bou roșu, jucînd înnebunit pe culmi.” O singură propoziție sugerează întreaga frăgezime a naturii după o mare furtună: „Leocarcă de ploaie, pădurile exultă fericite”. Poetul știe să redea, deopotrivă, detaliul domestic, obiectele care umplu o colibă de păstori sărmani, scutindu-ne de orice comentariu care ar face ca enumerarea să-și piardă din forță („Sînt mai puține și mai disperate decît într-o insulă, în urma unui naufragiu: un cojoc vechi, o căciulă, o toală roasă, o frînghie de doi metri, o pălărie neagră mototolită, o ladă cu un clopot, o haină groasă ruptă, o sticlă de bere goală, un tuci mare, un tuci mic, o sticlă de oțet” etc.) și viziunea colosală a cîmîtirului de brazil, în care erele geologice par să se întîlnească („Acest straniu osuar — imens rinjet al morții — se

înfățișează ochilor, în haotica-i totalitate, sau în cele mai mici amănunte, ca unul dintre acele podișuri pe care, în negura erelor, spețe întregi de vertebrate au pierit în cataclisme planetare...”). Bătutul cînepii în apă constituie un mic tablou plastic, plin de o orientală senzualitate: „Spre seară, lungi vâluri de cînepă, în sfîrșit albite, vîrstează pajiștile verzi, într-un viu contrast de culori. Femei cu pulpele goale și mincile sumese pășesc încet printre ele, în lumina aurie a apusului și totul este învăluit în atîta liniște și împăcare, încît Oltul trece pe acolo ca prin grădinile unei cetăți ideale”. O femeie din Țara Făgărașului pare desprinsă dintr-o pictură de Grigorescu: „Ușor, plutind aproape, tînăra femeie vine spre Olt, călcînd în pulbere ca pe un covor. Un foșnet ca de trestie o însoțește, întregindu-i în auz desăvîrșirea ființei. Pălăria largă, cu panglică neagră pe spate, îi adumbrește chipul, dar, pe sub marginile ei, părul de culoarea inului alunecă, de la tîmplă spre ceafă, în șuvițe domoale și moi, ca tot atîtea valuri de luminoasă feminitate.” Halucinant, straniu, în schimb, apare călcatul lutului de către cărămidari: „La Alta Mare, ca în atîtea alte locuri, citeva zeci de inși, mai toți țigani, lucrează în cîmp deschis și aproape goi. Pe lingă ei, Oltul trece ca pe lingă un trib african: negri ca smoala, frămîntă pămîntul, de la coapse pînă la tălpi o neînteruptă împletire de mușchi, mișcîndu-se ritmic sub pielea umedă și strălucitoare. Doar, dintr-un sac vechi, cu un șort în față, rămîn astfel din zori și pînă în noapte, fie că soarele arde, fie că îl biciuie ploaia.” În sfîrșit, odată cu apele Oltului, pătrunde în Dunăre pluta pe care dorm țărani din Olanu și simfonia poetică răsună de un acord final: „Ghemuți cu genunchii la gură, plutășii dorm și visează pămînturile pe care le-au lăsat în urmă. A mai fost parcă, demult, o noapte asemănătoare, o noapte în întunericul căreia focuri ardeau peste necuprinse singurătăți... În îndepărtatul Ardeal, un munte tragic se înalță spre cer, cu piscurile luminate de mistuitoare ruguri. Acolo, într-o colibă pierdută pe imensitatea oceanului de piatră, păstorii dorm. Și, ca un vis al lor, un fir de apă pornește în lume”.

CARTEA OLTULUI este probabil cea mai fabuloasă colecție de comparații din întreaga noastră literatură. Sute, mii de comparații alcătuiesc infrastructura stilistică a poemului, denotînd o fantezie prin excelență analogică, în care uni-

Două cărți de poezie

■ EXTREM de prolific — bibliografia lui Ion Crînguleanu însumează, pînă acum, numeroase volume de versuri cetățenești (patriotice și social-politice), dar și ale stărilor intime, cum și foarte multe plachete pentru copii (unele în proză) — și din cauza aceasta inegal, aprecierile critice succedîndu-se între afirmăție, negație sau tăcere.

Un exemplu pozitiv îl oferă desigur volumul omagial **Eliberarea** — o temerară încercare epopeică — de ilustrare a luptei poporului pe parcursul a două milenii, de la Burebista și pînă-n pragul marilor realizări ale vremurilor noastre, încheindu-se cu imaginea triumfală a canalului Dunăre-Marea Neagră. Într-un asemenea amplu poem, închinat celor patru decenii de la Eliberare, Ion Crînguleanu captează atenția prin identificare afectivă cu lupta și idealurile acestuia, sugerate prin imagini integrate secvențial oratorice unor scenarii. Epoca războiului și a fascizării țării e surprinsă prin imagini sumbre, înrudite cu ale lui E. Jebelleanu, din **Surisul Hiroshimei**; în schimb,

Eliberarea și realizările care au urmat sînt prezentate prin imagini triumfale (de pildă: „Făuritor de timp prezent, făuritor / De aripi românescului pămînt / Partidul este Timpul viitor, / Destinul nostru-n comunism urcînd” — **Făuritorul**) Iată și o imagine din cîntul final despre canal: „Canalul este semnul păcii vertical / ridicat de-o lume / care știe livadă izbucnînd pe pămînt” (V).

DEDICAT stărilor intime, noul volum intitulat **Riscul certitudinii** cuprinde confesii răvășite: „Un Fluviu epileptic bate-n viața mea / Să-i vindec spatele de-o radiație / Venită dinspre Nord”. (**Stare limită**). Confesiv villonien este și aceste versuri: „Sînt un ticălos, o literă anonimă — / Îndrăznesc să-mi dau seama / Că-s ticălos”. (**Var și cumințenie**). La tot pasul ne întîmpină imagini șocante, precum: „Luna nu-i decît un ziar rupt”; sau: sticlele „plîng în demersul oceanic”; și: „un bazin carbonifer vomită friguri”; cum și această terțină: „Fără poezie / Oricît ar fi lumea de sus, / E-o herghelie!”, ș.a. Următoarele versuri: „Simt ne-

vola unei / disperări luminoase” — amintesc prea direct de versurile lui Saba, pentru care „serena disperazione” nu era decît „malinconia amorosa / [...] prima del cuore ed ultima ferita”.

Sonetele multe care se deschide acest ultim volum constituie o specie sui-generis de sonet (?), descoperită de Crînguleanu încă din 1969; unul dintre acestea e datat 1961 (!), și care nu prezintă alte asemănări cu specia clasică decît că are tot paisprezece versuri, neorganizate însă strofic în catrene și terține, transcrise liber, fără nici un fel de constrîngeri ritmice endecasilabice, cum este, de pildă, această **Curgere lentă** — din care se degajă nostalgia trecerii: „Puțin cite puțin / Ne ducem — nici amintire / Nu mai sîntem. Același soare și / aceeași apă ne duce de braț, de umeri, de / privire, iar noi vibrînd / potrecem drumul / În toată sinea noastră / Surdă! / / Ce lege calmă, / Ce cădere lină... / Încît / îți vine să exclami: / E-o naștere în Cosmos — / să murim!”. Dintr-un alt sonet mut desprîndem această șarjată declarație erotică: „Hai să luăm exemplul de la frunze / Și să îngălbenim / Unul de la altul. / ... / Hai, să cădem unul în altul ca / lacrimile gidelui, cînd a fost să-și decaple / teze propria-i jumătate / Condamnată la despărțirea de dinsul”. (**Concert de cameră**).

Simion Bărbulescu

România literară 9

Laudă ostaşului român



LA MAI bine de patruzeci de ani de la terminare, cel de-al doilea război mondial își păstrează încă, în ciuda unei vaste exegeze, secrete pe care doar istoricii viitorului vor fi poate în măsură să le deslușească pe deplin. Ultima lucrare a lui Haralamb Zîncă aduce în atenția cititorului de la noi câteva din acele probleme controversate, care au dat și vor mai da de furcă cercetătorilor. *) Partea întâi a lucrării le este consacrată în bună măsură. Autorul analizează cu precădere ambiguitatea relațiilor anglo-germane în anumite momente de răscruce ale războiului, zăbovind, în acest context, asupra cazului lui Rudolf Hess și a incredibilei sale fugi (sau misiuni eșuate) în Anglia anul 1941; se oprește, de asemenea, asupra cursului sinuos și adesea duplicat al relațiilor Angliei cu Uniunea Sovietică; își pune o seamă de întrebări despre dispariția lui Martin Bormann; formulează ipoteze asupra semnificației cunoașterii de către hitleriști, cu o lună înainte de începerea Conferinței de la Ialta, a documentului britanic (ordinul „Eclipse”) care specifica zonele de ocupație a Germaniei de către U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie; decortichează variantele relatării

*) Haralamb Zîncă, *Ultima noapte de război, prima zi de pace*. Editura Militară, 1985.

morții lui Hitler, așa cum rezultă din mărturiile și cercetările fundamentale ale istoriografiei postbelice; examinează în mod amănunțit circumstanțele și momentele capitulării Germaniei hitleriste. Toate aceste episoade ale celui de-al doilea război mondial fac obiectul unor explicații și ipoteze atrăgătoare, pe care autorul — conștient de fragilitatea unui asemenea exercițiu — are însă prudența și onestitatea intelectuală de a le propune doar cititorului, sub beneficiul confirmării sau infirmării lor de către cercetarea istorică, atunci când accesul la arhive încă secrete în prezent va fi cu puțință.

Originalitatea acestei prime părți a cărții lui Haralamb Zîncă este potențată de prezentarea contribuției militare a României la înfrângerea armatelor celui de-al III-lea Reich. Actul revoluționar de la 23 August 1944 — caracterizat de un general german drept „ziua cea neagră pentru armata hitleristă” — ca și mai cu seamă eroismul și priceperea cu care armata română a luptat, alături de armatele sovietice, pentru înfrângerea Wehrmacht-ului și eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, sint evocate pe baza unor mărturii de prima mână. Autorul integrează în acest scop, fără ostentație, printr-un dialog imaginar cu regretatul general de corp de armată Costin Ionașcu, fapte și date consemnate de acesta despre operațiunile armatei române, alături de armatele sovietice, în perioada 23 August 1944 — 12 mai 1945. Sint totodată folosite declarații ale altor ofițeri superiori, precum și documente militare din arhivele Marelui Stat Major, în special jurnale de operații ale unităților combinate. Rolul armatei noastre, eficacitatea și puterea ei de sacrificiu se inserează astfel treptat și în chip firesc în relatarea dramatică a ultimelor luni de război. Pe de altă parte, trebuie remarcat accentul pe care autorul îl pune pe ascușirea și patriotismul armatei române, pe contribuția pe care unii reprezentanți ai Secției a 2-a de Informații și contrainformații a Marelui Stat Major și ai Serviciului Special de Informații au avut-o în pregătirea răsturnării regimului militar-fascist al lui Antonescu, prin „intoxicarea” în acest scop a serviciului de spionaj german din România.

Partea a doua a cărții lui Haralamb Zîncă, bazată pe mărturii absolut inedite,

mi se pare a fi cea mai originală și interesantă. Ea se constituie ca o amplă și variată relatare făcută de foști militari români care au combătut pe frontul de Vest și au consimțit să răspundă la ancheta intitulată „Ultima noapte de război, prima zi de pace” adresată de autor și de Editura Militară. Mărturiile în care oameni de vîrstă, de specialități și grade militare diferite povestesc, fără pretenția de a face literatură, viața lor grea de ostași români în ultimele luni de război. Un raportaj cu un mare potențial emoțional prinde astfel viață din confesiunile simple, directe, umane ale celor care au făcut războiul în linia întâi. Spovedania lor are girul autenticității, tonul povestirii este adevărat pentru că redă o realitate trăită nemijlocit, patetismul discret al multor pagini este cu atât mai captivant. În spațiul de care dispunem nu putem da desigur decît câteva exemple despre bogăția și varietatea acestor mărturii. Colonelul (r) Gheorghe Mărgărit își aminteste bunăoară cum în Cehoslovacia a trebuit să cucerească cota denumită „Căpățîna de zahăr”, după ce a străbătut o zonă minată; relatarea lui este simplă și directă, pe măsura parcă a acțiunii eroice pe care a înfăptuit-o: „...Ne-am pregătit toți gre-nadele, echipamentul, armamentul. Așa cum stabilisem dinainte, comanda pentru aruncarea grenadelor a fost dată prin semne. În liniștea mîntană au izbucnit exploziile. Răsunau atât de puternic, că puteau scula și morții din morminte. A urmat apoi iureșul pentru cucerirea cotei și din câteva salturi eram în tranșeele nemților, la baionetă. Se luptau vitejii vinători de parcă atunci luptaseră de la odihnă. Într-un timp scurt nemții au fost puși pe fugă. I-am dat îndărăt cu trei kilometri. „Căpățîna de zahăr” fusese cucerită”. La Budapesta, comportamentul exemplar al ostașilor români față de populația maghiară este raportat cu firesc și omenie de sergentul major (r) Nicolae Glăman: „Populația Budapestei era îngrozită, speriată. Aveam în unitate ostași care știau ungurește. Am aflat că înainte cu o săptămînă nemții le tăiaseră apa și aprovizionarea cu alimente. Li s-a mai băgat în cap că românii li vor masacara pe locuitorii orașului. Un profesor universitar cu care m-am înțeles în limba franceză m-a întrebat direct cînd îi executăm. Avea o fiică de 15 ani, tremura de frică. L-am liniștit, asigurîndu-l că noi

nu ne războim cu civili... Cînd au sosit merindele pentru ostașii mei, am observat că locatarii imobilului au început să se adune în jurul nostru și să tragă cu ochiul la marmide. În situația asta ne-a cam pierit pofta de mincare. În cele din urmă am împărțit cu ei piineea și mincarea. Apoi am mai trimis după un rînd de marmide, cu piineea respectivă. Auzeam în ungurește: „Ió katona román” (E bun ostașul român).” Alteori, spovedaniile militarilor români relevă patriotismul nedezmințit al armatei. Colonelul (r) Constantin Sirbu mărturisește: „Pentru mine și poate pentru toți care ca și mine au trăit «la fața locului» nedreptățile odiosului Dictat de la Viena, cel mai luminos moment a fost acela în care unitățile noastre, luptînd alături de armata sovietică, au eliberat întregul teritoriu național.” La rîndul lui, doctorul Caius Mironescu, pe-a-nci medic sublocotenent la Spitalul militar din Arad, relatează cum în curtea secției medicale instalate la Cuvîn, ostași convalescenți, sanitarii secției, alți militari au conturat la intrare, lîngă poartă, harta României, cu hotarele ei așa cum erau înainte de ziua nefastă din august 1940 a odiosului Dictat de la Viena. „Era conturul frunțarilor țării, pe care le aveau în inimile și în gîndurile lor țărani, muncitorii ori cărturarilor care pe atunci purtau uniforma ostirilor române. În mijlocul hărții pe care au desenat-o au scris cu pietricele albe: AȘA A FOST, AȘA VA FI L...” Aceasta era, încheie doctorul Mironescu, psihologia prezentă în armata română, mai înainte ca istoria să fi înregistrat Actul de la 23 August 1944.

De la un capăt la altul, ancheta despre ultima noapte de război și prima zi de pace consemnează același comportament uman: oameni care și-au făcut datoria față de țară și care povestesc faptele lor de arme cu simplitate și melancolie pe care timpul o așterne îndeobște peste ceea ce înfăptuim. Dincolo de analiza mai largă a sfîrșitului celui de-al doilea război mondial, cartea-document pe care ne-a dat-o Haralamb Zîncă devine, în esența ei, o laudă adusă curajului și omeniei ostașului român. Este o carte care-i poate învăța pe tineri și nu numai pe ei rosturile adevărate ale iubirii de neam și prețului faptei săvîrșite cu demnitate și abnegație.

Valentin Lipatti

Emil Manu: „Spațiul etern” (Editura Sport-Turism)

■ INTR-UN volum de eseuri cu titlul de mai sus, Emil Manu ni se relevă din nou în postura de iubitor al călătoriilor. Nu este vorba însă de o călătorie obișnuită, ci de una care presupune sensibilitate, dragoste față de oameni și marile lor creații, ordonare a gîndirii și grație în exprimare: o călătorie a spiritului.

Istoric literar, cercetătorul sirguincios al fenomenului argezean din „Prolegomene argeziene”, ca și poetul sensibil din „Incunabule”, „Ceremonia faianțelor” sau „Ora magnoliilor” se întrevăd peste tot, de-a lungul paginilor cărții, rezultatul fiind imbinat, totodată, și cu acela al profesorului care ne vorbește, într-o frumoasă prelegere, despre umanism. Autorul, cum însuși mărturisește în „Argument”, se detașează de stilul obișnuit al publicisticii recurgînd la o permanentă raportare a evenimentelor la spațiul național etern, constituit din valori istorice, filosofice, morale, literare și artistice. Emil Manu nu intenționează să ne ilustreze permanența spiritului românesc printr-un tratat de filosofie a culturii. Despre aceasta ne-au lăsat scrieri inestimabile Părvan, Iorga, Vianu, Călinescu, Blaga și mulți alții. Autorul eseurilor din volumul „Spațiul etern” operează cu figurile concrete care definesc și subliniază spațiul nostru național. Cartea este structurată în cinci părți sudate între ele printr-un motiv comun: cel al călătoriei. În capitolul denumit „Fereastre colorate” (după expresia lui Lucian Blaga, care considera că fiecare carte de călătorie reprezintă o „fereastră colorată” deschisă spre lume) arta călătoriei nu reprezintă altceva decît afirmarea unui mod de existență umană. Sensul călătoriei tinde astfel spre sublinierea forței cu care valorile lumii sint răsfrînte în sufletul și gîndirea iubitorului de frumos. Într-un fel, ne arată cu îndreptățire autorul, ne-a prezentat Petru Comarnescu Italia, în alt fel o face Tudor Vianu. Într-un fel ne arată Zoe Dumitrescu-Bușulenga lumea occidentală, într-un fel diferit o face A. E. Baconsky. Tinînd cont că asistăm la un fenomen de sintectivare a unei realități, prozatorul valorifică latura lor comună, a acestor memoriale, punctul lor de intersecție semnificativ: umanismul. Umanism înțeles ca o perpetuă însumare și valorificare a celor mai subtile producții ale spiritului uman de pretutindeni. Revelatoare sint confesiunile auto-

rului cu privire la întîlnirile cu Tudor Arghezi, George Călinescu, Ion Minulescu, Lucian Blaga, Ion Pillat. Criticul Emil Manu își spune cuvîntul autorizat și în eseurile dedicate lui Brăncuși, lui Lucian Blaga sau lui Mihail Sadoveanu. Sintem astfel martorii unui spectacol ce se desfășoară și de o parte și de cealaltă a cortinei: cum se integrează spiritul universal în cel românesc și cum este reflectat eul național în circuitul gîndirii mondiale. În acest chip, călătorim noi înșine pe meridianele lumii însoțiți de o categorie aparte de îndrumători care ne călăuzesc nu pașii, ci suflul, interesele și nu de călătoria etnografică, ci de cel spiritual: Călinescu, Vianu, Petru Comarnescu, Baconsky, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Octavian Paler, Pop Simion, Valeriu Răpeanu, Paul Anghel, Mircea Malița, Adrian Marino...

Corneliu Băran

Octavian Dodin: „Muntele și Iluzia” (Editura Facla)

■ NEOCOLIT de reticențele criticii — Octavian Dodin evoluează, în continuare, pe aceeași traiectorie afirmată în volumul de debut, *Uneori zborul* (1973), și susținută și de cărțile următoare, *Neliniștea purpuri* (1979) și *Flîntă tainică* (1981). Pe, adică, linia unui lirism imagistic ce cultivă decupajul cu virtuți evocatoare, tensionat de capacitatea asociativă a poetului. Tradiționalist — pînă acolo unde peisajul nu devine simplu element de decor — și, în expresie, insolit — pînă unde e, totuși, evitată transformarea demersului într-un experiment —, Octavian Dodin își ordonează discursul după reguli care au în vedere o cit mai exactă conexare a rostirii la reacțiile imediate în fața realului. Arsenalul său poetic selectează, cu o vizibilitate pornire caligrafică, acele elemente ce convin fixării unor raporturi cu lumea lipsite de ambiguitate: de aici, inflexiunile patetice-retorice ale unor texte și tonul sentențios al altora: „Să fii blind. / Înțelept să fii. / Singur. / Din pustiu lînelui rece / să te privească ironic / iedera. / Corăbiile să nu te rănească. / În singele tău / să încoltească semințele ultime. / Să fii blind cu pămîntul. / Înțelept să fii.” (Învățătură). Aspectul din urmă, mai pregnant în *Muntele și Iluzia* decît în volumele anterioare, e motivat de senti-

mentul „răspîntiei”, al trecerii într-o (către o) nouă etapă existențială: „Să îmi aduci aminte / să nu-mi aduci, / iată vine răspîntia, / iată. // Să nu-mi aduci aminte / să îmi aduci, / cade peste Munte pulberea, / cade. // Cade, iată, pulberea / peste mîndră răspîntia.” (Să nu) Treaptă a maturității asumate, aducînd cu sine o modificare esențială: iluziei lucidității, cea care generă odinioară „neliniștea purpuri”, îi ia locul luciditatea iluziei. Poetul „cu ochiul al treilea” a luat suficientă distanță față de el însuși pentru a putea inscena, în regie proprie, himeric și fascinant, spectacolul Poeziei. „De ce ne-am putea aminti mai întîi / dacă nu de Muntele-n taină, / în virful lui, la pîndă, răsare Iluzia / ca floarea de stîncă, / acolo e singura mîngiere în care te poți odihni / fără să știi că nu-ntodeauna / fruntea îngăduie cununa-n triumf, / dar să ne mai amintim și de raza luminind Muntele Albastru / căci despre ce am putea vorbi mai întîi / și despre ce am putea vorbi dacă nu de Iluzie, / de această pleopă a bucuriei / ce nu se vestejește” (*Muntele și Iluzia*).

În culisele acestui spectacol, desfășurat după un scenariu al nostalgiei, spațiul de mișcare a vocii poetice se restrînge treptat la universul domestic, unde Octavian Dodin abandonează mantia de tribun pentru a aborda toga de blind slujitor al unui ideal paident. Nu însă fără o umbră de autoironie și oficiind cu o trucață nonșalanță: „Cu inima vreau să ascult cum bate / inima lumii în singurătate, / să știu exact de nu, ori de se poate / să stau sau nu cu minile la spate. // Cu inima vreau să privesc cum crește / cocoșa veacului, dumnezeiește, / și-apoi încet cum ne tîmăduiește / că fiecare dintre noi grăiește // Acestea-mi sint dorințele meschine, / luați aminte fiii mei. Cu bine!” (*Cu inima*) Cel de-al doilea ciclu al volumului (*Ceasul de apă*), din care am citat și acest text final, cuprinde câteva poeme „posibile” cu totul remarcabile prin concentrarea expresiei, prin subtilitatea și percutanța observației: „...Căci tot așteptîndu-te / simt cum uimerii mei / nu mai pot duce / o lacrimă” sau „Căci a prelungi un dor / este ca și cum al săpa / un mormînt la infinit.” (*Sfîrșit de poem*) Aceste microtexte pun în lumină o latură mai puțin vizibilă a poeziei lui Octavian Dodin: erosul, alătura de insurgență, devastînd teritoriul întînse din spațiul rostirii lirice, își restrînge și el aria coborînd înlăuntrul, devenind mai nuanțat, mai consistent.

Cu puține excepții, *Muntele și Iluzia* cuprinde texte care, fără a produce răsturnări spectaculoase, definesc o nouă treaptă în evoluția unui poet întru totul fidel propriei sale voci.

Marian Odangiu

„Foaia literară”

● După o întîlnire festivă ce s-a desfășurat în cadrul Căminului „Al. Sahia” de la Casa de cultură a Sindicatelor din Buzău, a fost difuzată „Foaia literară”, tipărită în municipiul respectiv.

Pe lîngă un interviu semnat de istoricul literar Ion Rotaru la rubrica „Invitații noastre” sint publicate versuri de Bucur Chiriac și Gheorghe Andrei. Este prezentat, de asemenea, poetul Ion Nicolescu de către Constantin Petcu, îndrumătorul cenaclului.

Dintre localnici, reținem atenția Grigore Buga (cu prozele „Un grăunte de fericire”, „Și a venit tate”), Constantin Petcu (analizînd probleme din opera lui Liviu Rebreanu) — ca și Marin Ifrin, Sorin Zalu, Mihail Macovei, Ion Iacob.

În încheierea manifestărilor, sub genericul „Poezia patriotică”, numeroși membri ai cenaclului au citit versuri dedicate patriei, partidului.

„Bihor — momente, instituții, personalități”

● La Biblioteca județeană Bihor a avut loc un interesant simpozion sub genericul „Bihor, momente, instituții, personalități”.

După cuvîntul rostit de prof. Ana Săndulescu, secretar al Comitetului județean Bihor al P.C.R., în cadrul mai multor secții au participat la discuții personalități de prestigiu ale culturii și științei românești, cercetătorii literari, profesorii și ziaristi din județul respectiv.

O manifestare asemănătoare a avut loc la Școala generală nr. 17 din Oradea, unde criticii literari Alexandru Cistelean, Radu Enescu și Virgil Podoabă au subliniat diferite aspecte ale romanului contemporan, insistînd asupra celor mai importante lucrări ale lui Liviu Rebreanu.

Memorialistica unui pașoptist

Ediții



LA începutul anului 1957 am debutat în „Gazeta literară” cu un articol despre o ediție Ion Ghica. Era o ediție corpolentă, în două volume, în colecția de atunci de la E.S.P.L.A., „Clasicii noștri”, și care izbutea să publice, într-un sumar generos, **Scrisorile către Alecsandri și Convorbirile economice**, adică partea cea mai reprezentativă din opera scriitorului. Ediția era excelentă, studiul introductiv temeinic clădit și bine scris, izbutind să se distanțeze bine de sociologismul trivial al acelei perioade, însoțită fiind și de un necesar glosar și o bibliografie. Ediția era semnată de Ion Roman, un istoric literar de solidă formație și care condusese, până pe la mijlocul lui 1956, o vreme ca șef de redacție, apoi ca redactor-șef, sectorul de istorie literară (în ediții și studii) al celei edituri, în care mi-am făcut ucenicia. Priceperii, dăruirii și luminilor sale i se datorează, în bună măsură, nu numai unele excepționale inițiative (de pildă întemeierea colecției „Opere” în care au apărut ediții foarte bune din opera lui Miron Costin, Gr. Alexandrescu, Caragiale) dar și creșterii unei adevărate școli pentru editarea și critica textului literar. Atunci, la această școală, care a fost E.S.P.L.A. de odinioară, s-au format editori străluciți care fac astăzi onoare acestei discipline. Citarea citorva dintre ei e proba cea mai concludentă a acestei rodnice înfăptuiri: Teodor Vărgolici, Andrei Rusu, Gh. Pienescu, Radu Albala, Geo Șerban, Liviu Călin, Georgea Rădulescu-Dulgheru, Al. Săndulescu, Tiberiu Avramescu, Nicolae Gheran, Domnica Filimon, Maria Simionescu, Mirela Teodorescu și încă alții. Aceștia au fost și au rămas printre cei mai buni editori ai noștri, formind apoi, la rândul lor, alți editori mai tineri, contribuind, fiecare în parte și toți laolaltă, la constituirea acelei falange de specialiști care asigură publicarea, în condițiile acurateței științifice, a clasicii literaturii române. Ion Roman, deși un timp urgisit de vremuri, și-a continuat truda. Nu numai ca editor (a publicat în ediție integrală opera lui Șt. O. Iosif) dar și ca autor al unor bune monografii (despre Anton Pann, Bolintineanu, Ion Ghica, I.L. Caragiale, Șt. O. Iosif). Totodată, a realizat excepționale tălmăciri din creația unor importanți scriitori germani (Hesse, Musil, H. Broch, H. Man, Georg Lukacs, S. Lenz, Gundolf ș.a.). E, în toate acestea, rodnicia unei creații cărărușești care îi face cinsto celui ce se află, acum, în pragul vârstei septuagenare.

Ion Ghica, figură proeminentă nu numai a pașoptismului dar și a epocii lui Cuza și de mai târziu până spre 1880, este un adevărat personaj de roman, bine surprins de Dana Dumitriu în **Prințul Ghica**. Personalitatea sa a strălucit de pe la 1840 timp de patru-cinci decenii, ocupind roluri de prim plan în viața politică și culturală a vremii. Numele său stă alături, pentru totdeauna, de Bălcescu, Kogălniceanu, Heliade Radulescu, Alecsandri, Golești, Bolintineanu, C. A. Rosetti, I. C. Brătianu, adică de toată acea pleiadă de vizionari care au pregătit și unii au făcut România modernă. Acest descendent al unei familii care dăduse țării nouă domnitori nu a pregetat să se alăture colegilor de generație, dintre care unii de condiție modestă (Heliade, Bolintineanu, C.A. Rosetti), alții mici boierași (Bălcescu, Kogălniceanu, Alecsandri, Brătianu), fondind societăți revoluționare („Frăția”), publicații tot atât de revoluționare („Pro-pășirea”), devenind profesor (la Academia Mihăileană din Iași) pentru a contribui la renașterea culturală, fiind parte activă la revoluția de la 1848. Împreună cu acești iluștri companioni, Ghica a făcut parte din prima generație de tineri generosi revoluționari care au sacrificat totul (avere, rang, carieră asigurată) pentru a sluji un ideal progresist. A doua generație intelectuală, tot atât de idealistă revoluționară, a fost numai aceea a socialistilor din anii optzeci-nouăzeci, în care, alături de tineri de origine modestă (frații Nădejde, Gherea, Ibrăileanu, Raicu-Rion, frații Bacalbașa), aflăm descendenți ai unor familii avute (Mortun, frații Radovici, dr. Ion Cantacuzino, Stere, dr. N. Voinov, G. Diamandi).

În generația sa, Ion Ghica a fost un moderat. De alt gen decît Heliade Rădulescu. Trimis diplomatic al guvernului revoluționar provizoriu de la 1848 pe lângă Poarta otomană, Ghica a dovedit tact și abilitate extraordinară, pledind pentru necesitatea și legitimitatea cîrmuirii revoluționare. Și aceasta nu numai pe lingă demnitatea puterii suzerane, dar și pe lingă cea al guvernelor occidentale europene, voind să obțină ajutorul combinat al acestora împotriva puterii protectoră care cerea jugularea mișcării revoluționare. Memoriile și corespondența sa din acea perioadă, publicate, dovedesc pilduitor această pledoarie demnă și inteligentă a unui tânăr om politic de numai 32 de ani care a știut, de fiecare dată, să găsească argumentele cele mai eficiente. Aceleași îndemnuri moderate le trimitea colegilor întru militanțism rămași la București. Soarta revoluției muntene din 1848 e prea cunoscută pentru a o mai comenta. După înfringerea ei, trimisul guvernului provizoriu, și el inclus pe lista exilaților, a rămas la Constantinopol unde, în 1854, capătă funcțiunea de guvernator (bey) al insulei Samos pe care a ținut-o până în 1858. Această demnitate i-a adus apoi, în țară, necazuri politice de tot felul. Pentru că, socotit înalt funcționar al unui stat străin, adversarii săi din fosta cămăcămie l-au împiedicat să obțină mandatul de deputat în Divanul Ad-hoc din 1857. În 1858, luîndu-și concediu din slujba sa, sosește în grabă la București, punîndu-și din nou candidatura. E respinsă. Întocmește un „ple-doriu”, fără a obține cîștig de cauză. Deputat n-a devenit decît după ce a demisionat din postul de guvernator al Samosului. De fapt, toată strădania lui Ghica din acești doi ani avea un scop bine precizat. Și era înalt de tot. Năzula pur și simplu să ajungă domnitorul Munteniei

sau — de ce nu? — chiar al Principatelor Unite. N-a izbutit. A știut să renunțe însă la planurile sale și să salute, bucuros, dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza. A fost ministru în timpul acestei domnii, contribuind apoi, împreună cu alți colegi ai generației de la '48, la detronarea lui Cuza, fiind chiar premier în guvernul format după abdicarea silită din februarie 1866. Va mai fi prim-ministru de două ori (ultima oară din decembrie 1870 pînă în martie 1871), după care, din 1881, timp de un deceniu, a fost ambasador la Londra. Reintors bolnav în țară, s-a retras la Ghergani, unde a murit în 1897. S-a păstrat o tulburătoare fotografie din acei ani, în care bătrînul Ghica, așezat pe un cărucior cu roțile, e ajutat de răbdătoarea sa soție Sașa, și ea apăsată de povara anilor.

Acest om instruit, inginer de mine prin pregătire, cu preocupări pentru economie politică (predind, în 1843—1844, cum spuneam, un curs universitar a cărei lecție de deschidere, publicată, nu e decît — cum a demonstrat G. Zane — o reproducere a unui text datorat economistului francez Michel Chevalier), avea daruri de savuros prozator. Harul său îl îndrepta spre memorialistică și, inteligent cum a fost, a știut să și-l cultive. Aceste daruri se dezvăluie nu numai în scrierile sale cu obiect special memorialistic (**Scrisori către Vasile Alecsandri, Amintiri din pribegia după 1848**), dar și în **Convorbiri economice** în care atmosfera epocii și meșteșugul portretistic se dezvăluie cuceri-toare. Dezbaterile în jurul unor mari teme (**Munca, Creditul, Industria, Finanțele, Proprietatea** etc.) sînt organizate adesea colocvial, cu pitorești incursiuni în moravurile timpului și în tipologia umană pentru a cărei recreare apelează la toate mijloacele picturalului prozaistic. Moderatul de la 1848 se trădează uneori, ca în pledoaria despre legitimitatea marii proprietăți, producînd și argumente (combătute apoi de un Radu Rosetti) despre originea acesteia. În memorialistica sa, ilustrînd exemplar arta prozel muntene, trăiește un București pitoresc, cu grădinile și ținuta lui edilitară de la mijlocul veacului trecut, cu oamenii săi din „lumoa bună” surprinși în momentul de coliziune dintre epoca veche, orientală, și cea nouă, a bonjurismului modernizator. A lua însă ca „literă de evanghelie” latura informativă din memorialistica sa (mai ales aceea din **Scrisori către V. Alecsandri**) e o mare eroare, pîdîrită fiind mereu de mari riscuri. Am demonstrat, în cartea din 1966, **Falansterul de la Scăieni** (scrisă în colaborare cu I. Cojocaru), cu probe, erorile grave de informație (unele episoade fiind pură invenție narativă) din portretul, extraordinar ca scriitură, închinat lui **Teodor Diamant**. E probabil că asemenea carente se află și în celelalte medalioane. Dar cine — în afară de specialiști — citește, azi (dar numai azi?) memorialistica din perspectivă documentară? Artă, cu siguranță, e aceea care ne incită în acele pagini, de un lirism melancolic greu de uitat. Mai complicată este chestiunea cînd memorialistul își propune deliberat să evoce pentru a informa posteritatea despre fapte și personalități alevea (cum se întîmplă, la Ghica, cu portretele consacrate lui Diamant, N. Bălcescu, Gr. Alexandrescu). Aici corectitudinea elementelor introduse în narațiune trebuia să fie, dacă nu riguroasă, cel puțin adevărată. Și de vreme ce într-un caz inventivitatea a prevalat autenticității avem dreptul să punem totul cel puțin sub semnul îndo-

ielii. Predomină însă — peste tot — interesul pentru recrearea portretului moral și spiritual. Și portretistica este încontestabil, peste tot, extraordinară.

ION Roman a revenit la ediția Ion Ghica în 1967, cu scopul, mărturisit, de a-i publica opera în patru volume. Apoi, nedepărtîndu-se de subiect, a scris o monografie foarte bună despre scriitor apărută în 1970, pe care am comentat-o atunci. În același an apare și al doilea volum al ediției, pentru ca al treilea să intre în librării în 1973. A urmat o pauză de 11 ani și, de curînd, la sfîrșitul lui 1985, a apărut al patrulea volum al ediției (*). Dar, cum sîntem preveniți, ea nu se va încheia aici, cum credea editorul, în 1967, ci va urma și un al cincilea volum. Acesta, pe care îl comentăm, ca și cel următor, sînt alcătuite din articole, scrisori deschise tipărite, documente tipărite, documente manuscrise și corespondență. E o selecție binevenită și necesară, din arhiva de manuscrise Ghica aflată la B.A.R. (imensă în dimensiune!), care nu ca fi publicată, probabil, integral niciodată (poate nici nu e util). Se publică acum într-o ediție Ghica, pentru prima oară, articolul **Idel greșito** (atribuit, pînă acum vreo două-trei decenii, lui Kogălniceanu, în revista căruia, „Steaua Dunării”, a apărut în 1856). Întregul dosar al acestei noi paternități este prezentat, în comentarii, corect, documentat și deplin revelator. E adevărat că cele mai multe piese din secțiunea a treia a ediției au apărut, în 1959, în volumul îngrijit de Dim. Păcurariu, cu titlul **Documente literare inedite**. Dar acum sînt, pentru prima oară, integrate în structura unei ediții de opere. Să remarcăm cîrnea **O confesiune a lui Teodor Diamant** care e un bruion semnificativ al viitoarei scrisori către Alecsandri despre generosul utopist român, cu deosebiri care, la lectură comparată, se văd bine. Revelator cu totul e capitolul documentelor manuscrise în care diplomatul Ghica își dă măsura marilor sale însușiri. Firește, ele sînt, cele mai multe, cunoscute din volumul (1902), **Anul 1848 în Principatele Române**. Dar generației de astăzi, care nu apelează la izvoare documentare, i se oferă pentru prima oară într-o ediție, să-i spunem de autor, aceste mărturii ale unui spirit lucid. Să menționăm și faptul că toate aceste documente, redactate în limba franceză, sînt însoțite de traduceri inspirate. În sfîrșit, cu acest volum începe publicarea corespondenței emise de Ghica. Scrisorile, orînduite în ordine alfabetică (aici, de la litera A la B), sînt, unele, inedite. În totul, acest volum din ediția Ion Ghica este de cel mai mare interes, deopotrivă literar ca și politologic. Și e o mare bucurie că, datorită strădanilor lui Ion Roman, îl avem. Aparatul critic (studiul introductiv, notele și comentariile) probează imediat competența cunoscătorului care nu are secrete în hățișurile, deloc limpezi, ale operei și vieții lui Ion Ghica spunînd, cu eleganță și probitate, de fiecare dată, cea ce e necesar despre fiecare detaliu implicat de piesele incluse în sumar.

Z. Ornea

*) Ion Ghica, **Opere IV**, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii, glosar și bibliografie de Ion Roman, Ed. Minerva, 1985. Redactor Virginia Șerbănescu.

Promoția '70

Moldovenii (XV)

● ADMIRABIL traducător din poezia franceză și italiană, erudit de formație științifică, discret în manifestările publice, C. D. ZELETIN (n. 1935) este în **Călătorie spre transparență** (1977) un poet care, fără să se ignore, ține să stea departe de miezul peisajului liric contemporan, distanțat voluntar, pe de o parte, involuntar pe de alta, căci este rezultatul și al modului liric practicat de poet, deloc raliat la furtunile de atitudine și limbaj petrecute în ultimele două decenii în poezia românească, retras în compania clasicii unde se simte bine și, mai ales, fidel sieși. Poeziile lui au o nedisimulată încărcătură reflexivă, sint efectul unui răgaz contemplativ pe care poetul și-l a mereu în preajma bibliotecii, dar un răgaz care, prețuind puterea cuvintelor, prețuiește încă mai mult puterea vieții de a fi întotdeauna înaintea cuvintelor

(„Viața se scurge printre cuvinte, / ca printre pietre apa din ploii. / Mereu e înafă mai înainte, / cuvintele veșnic mai înafă. / Mă uit la pietre, ascult cuvinte / și cum să spun, Doamne, că ele-am fi noi, / cînd eu simt viața mereu înainte / și pururi cuvintele mai înapoi?”) e în versurile citate deopotrivă un program poetic, mai mult o explicație pentru o anume opțiune în materie de traseu liric, și un program existențial, întru totul respectate în toate textele poetului. Voluptatea reflexivă, remarcabilă, însoțește mai toate întîmplările vieții, le transformă în pre-text pentru reverie dar, în egală măsură, le și recunoaște caracterul formativ; ca altădată lui V. Voiculescu, cel din închipuitele sonete, lui C.D. Zeletin existența îl procură numeroase prilejuri de meditație lirică în care fulgerul de gheață al gândirii să brăzdeze

cerul, cînd innorat cînd senin, al afectivității, nu fără speranța ca din această contopire să rezulte nu doar mai multă lumină dar și un cîntec barbian, mai încăpător („Mi-ar fi de-ajuns după viață moartea, / dar sînt atît, atît de-amestecate! / Nici nu mă-ndrept către secunda vieții, / că mă și-mpiedic de vecia morții... / Îmi trebuie un cîntec dinspre toate / și peste tot îmi trebuie-o lumină, / să nu aud aripi precipitate / și să nu văd ce trebuie să vină. / Mai trebuie un cîntec dinspre toate, / spre-a da desăvîrșire slăbiciunii / prin care nu-ndrăznesc cu gheața minții / să tai cărări în codrul des al vieții, / ca să privesc ce pururi nu se vede. / Mai trebuie un cîntec dinspre toate / și peste tot mai trebuie-o lumină”). Dacă prilejurile de meditație sînt fără de număr, subiectele reflecției sînt doar cîteva, aceleași ca la vechii poeți, ca la poeții dintotdeauna în definitiv, doar că termenul de vechi se referă aici la preferința poetului nostru pentru dicțiunea clasică; în primul rînd viața, memorabil definită undeva („Deodată-mi pare / viața, ce ciudat, / lungă așteptare / a ceva uitat...”) și stăpînul ei încoruptibil, Timpul, gîndit acesta într-o stranie îmbinare de heracliticism și eleatism, ca mișcare statică și repetitivă; trecutul rîvnește o dimineață privilegiată: a redempțiunii, fără de care nici n-ar putea avea un înțe-

les așa cum nici noaptea nu-l are dacă la marginea ei nu pîndesc zorii („Trecutul se clădește strat cu strat, / prin ce-a răpît și nu prin ce-m-a dat... / Mi se răsfrînge-n suflet, ca-ntr-o apă, / și se înalță, invers, prin ce sapă, / în cît zidirea lui sub adiere / e-o veșnică scădere din scădere, / mereu mai vastă, niciodată-ntr-oare, / legîndu-mă prin ceea ce dezleagă... // Îmi simt, o dună în pustiu, trecutul, / sub vînt mutîndu-și călătorul avut, / luînd, după furtuni, mereu alt chip, / dar neperzînd o boabă de nisip... / Mereu mai limpezi străie înveșmîntă / și tot ce-aștept să-aud că plînge — cîntă! / Doar are și trecutul, are-o viață, / rîvnind, ca orice nopți, o dimineață”). În fond, toată poezia din **Călătorie spre transparență** vine din viziunea poetului despre odihna neodihnită a curgerii și mai puțin din scriitura care, frumoasă uneori pînă la calofilie, nu e totuși suficient de particularizantă, deși nu lipsește fragmente de zicere personală (ca, de pildă: „Anii trec, / anii mei trec / și sufletul de-un timp, / de-un timp aleargă spre trup, / ca un ocean ce s-ar salva de el însuși / sărînd într-o barcă...”; superbă imaginea din final!). Prin chiar aparenta ei vetustețe, poezia lui C. D. Zeletin este, în cîmpul liric al promoției, o prezență de culoare.

Laurențiu Ulici

EPOCA CEAUȘESCU

NOUA ETAPĂ ISTORICĂ

ÎN istoria poporului român se înscrie ca o epocă de mari împliniri pe coordonata dezvoltării economico-sociale a României perioada inaugurată în anul 1965, denumită cu mindrie și demnitate „Epoca Ceaușescu”. Năzuințele și înalte idealuri ale dreptății, libertății, independenței și suveranității patriei care au unit, de-a lungul multimilenarei istorii a patriei, poporul nostru au căpătat noi dimensiuni odată cu istoricele hotărâri ale Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român și alegerea în fruntea conducerii partidului a celui mai bun fiu al națiunii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Se împlinea astfel cerința istorică la „vremuri noi, oameni noi”. Partidul, poporul și-a ales conducătorul, revoluționarul mult încercat în aspre bătălii de clasă, împotriva exploatării și asupririi, pentru apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a patriei.

Angajându-se în lupta revoluționară din anii fragezi ai copilăriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a urmat cu ardore legământul de a acționa fără preget în slujba intereselor poporului. În anii crunți ai pericolului ciumei brune, care a cuprins Europa și alte continente după instaurarea hitlerismului în Germania, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ales în conducerea Comitetului Național Antifascist, a desfășurat o neobosită activitate în rindurile muncitorilor, tineretului, intelectualilor și a altor categorii sociale, mobilizându-i la acțiuni revoluționare, antifasciste, pentru drepturi și libertăți democratice. În anii 1933—1935, activând în conducerea organizațiilor de tineret, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut un rol decisiv în organizarea unor ample acțiuni de luptă. În intensă activitate politico-organizatorică desfășurată sub stindardul de luptă al partidului, militanții comuniști au înfruntat, în condițiile grele ale ilegalității, măsurile represive ale regimului burghez, fiind arestați, implicați în procese, condamnați la ani de detenție, la privațiuni de libertate și de drepturi politice.

În seria proceselor anticomuniste și antifasciste din anii 1934—1936 se detașează procesul de la Brașov, judecat în mai-iunie 1936, intentat unui grup de tineri comuniști și antifasciști, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Procesul de acum aproape cinci decenii a dat expresie stărilor de spirit antifasciste a poporului român prin numărul mare de militanți revoluționari compăruți pe banca acuzării și, mai ales, ca urmare a spiritului deosebit de combativ imprimat de comuniști.

În pofida anilor de detenție ce au urmat, eliberat din temniță, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a înrolat în ample acțiuni politice, organizatorice. Experiența sa de neobosit luptător comunist, prezența sa permanentă în mijlocul maselor, cunoașterea aprofundată a realității, spiritul său organizatoric s-au manifestat cu deosebită pregnanță în pregătirea și desfășurarea amplei demonstrații antifasciste de la 1 Mai 1939 din București, una dintre marile manifestații împotriva agresiunilor fasciste din acel timp. Militant neînfricat care, cu demnitate, curaj, patriotism și abnegație revoluționară a înfruntat represiunile și privațiunile impuse de autoritățile regimului asupritor, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a adus contribuția esențială la înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, la ampla revoluție democratică și edificarea temelii societății socialiste în România.

Pilduitoarea biografie revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, lupta sa eroică, dăruirea sa fără de seamă cu care a acționat în condițiile aspre ale ilegalității, împotriva exploatării și nedreptății, pentru apărarea intereselor fundamentale ale poporului, a independenței și demnității patriei l-au destinat să fie ales, la Congresul al IX-lea al P.C.R., în fruntea conducerii partidului și statului nostru.

Anul 1965 a inaugurat o epocă nouă în viața partidului, a României.

Tot ce s-a înfăptuit în acest răstimp istoric, de cind în fruntea partidului se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, poartă pecetea puternicei sale personalități, a gândirii sale revoluționare, cetezătoare, este legat indestructibil de activitatea sa neobosită, desfășurată cu clarviziune și profund spirit creator, cu pasiune revoluționară și înflăcărat patriotism.

Faptele demonstrează concludent că, în anii construcției socialiste și îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, s-a înfăptuit un vast proces de transformări revoluționare, România s-a transformat într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă, și cu o agricultură socialistă în plină dezvoltare.

Comparativ cu anul 1945, producția industrială a țării noastre este de 103 ori mai mare, întreaga producție industrială a anului 1945 se realiza în anul 1985 în numai patru zile. Investițiile realizate, în economia națională au fost în 1985 de 108 ori mai mari decît în 1945.

Ca urmare a promovării ferme a politicii de repartizare proporțională, armonioasă a forțelor de producție în toate județele și localitățile patriei noastre, în perioada anilor 1965—1985 pe harta țării au apărut peste 250 de zone și platforme industriale moderne.

La baza procesului de transformare a industriei în ramura conducătoare a economiei naționale a stat politica științifică a partidului de a aloca, în ultimele două decenii, circa o treime din venitul național pentru acumulare, cea mai mare parte a investițiilor fiind orientată în dezvoltarea industriei.

Astăzi, potențialul tehnic de care dispune economia noastră națională, asigurată îndeosebi prin dezvoltarea și modernizarea subramurilor construcțiilor de mașini și chimiei, este în măsură să satisfacă, în condiții de competitivitate, necesarul de înzestrare tehnică în toate ramurile economiei naționale.

Astfel au fost create și dezvoltate ramuri și subramuri moderne care produc: utilaje tehnologice de mare complexitate, de mașini-unelte și agregate, aeronave, turboreactoare și motoare de aviație, calculatoare electronice de mare performanță, minicalculatoare și roboți industriali, nave maritime și utilaje de transport de mare capacitate, instalații de foraj de mare adîncime etc.

„De fapt — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — industria noastră poate produce acum mașini și utilaje din cele mai complexe, moderne, la nivelul tehnicii celei mai înalte. Practic, putem afirma că nu există produs pe care industria românească de astăzi să nu-l poată realiza”.

Alături de construcțiile de mașini, un puternic efect dinamizator asupra dezvoltării întregii economii naționale l-a avut și îl are industria chimică; în raport cu anul 1965, aceasta a sporit în 1985 de 1 190 ori.

În cele peste două decenii ale „Epocii Ceaușescu”, pe harta țării au fost construite numeroase ctitorii moderne: Canalul Dunăre—Marea Neagră, Transilăgărășanul, metroul bucureștean, marile hidrocentrale electrice Porțile de Fier I, Porțile de Fier II, combinate chimice precum cele de la Pitești, Craiova, Midia Năvodari, Combinatul metalurgic de la Călărași, Uzina de Mașini Grele București, Uzinele de automobile de la Pitești, Cîmpulung, Craiova ș.a.

Subliniind rolul și însemnătatea industrializării, președintele țării Nicolae Ceaușescu arată: „Dacă România, trecînd pe calea construcției socialiste, nu ar fi acționat pentru dezvoltarea puternică a forțelor de producție, pentru realizarea unei industrii moderne pe baza tehnicii celei mai avansate, am fi rămas în continuare o țară slab dezvoltată, dependentă de țările industrializate”.

DIRECTIVELE Congresului al XIII-lea al partidului promovează concepția nouă, calitativ superioară, cu privire la industrializare, fundamentată științific de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, potrivit căreia în cincinalul 1986—1990 și în perspectiva anului 2000 se vor dezvolta cu prioritate ramurile și subramurile de înaltă tehnicitate, capabile să asigure valorificarea superioară a energiei și materiilor prime, a tuturor resurselor materiale și umane ale țării, creșterea gradului de dotare tehnică a întregii economii, participarea activă și eficientă a țării în circuitul economiei mondiale.

Transpunerea în viață a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului va face să sporească puternic potențialul economic al României, izvorul creșterii bunăstării poporului nostru, asigurînd continuarea în planuri superioare a procesului declanșat în urmă cu 21 de ani, de dezvoltare și modernizare a economiei naționale, de ridicare a patriei pe trepte tot mai înalte ale progresului material și spiritual.

În strategia unitară de largă perspectivă a P.C.R. de făurire și dezvoltare a economiei socialiste, pe un loc central se situează problemele progresului agriculturii.

Definirea rolului acestei ramuri de bază a economiei românești în dezvoltarea economico-socială a țării, stabilirea obiectivelor și căilor dezvoltării sale, fundamentarea componentelor esențiale ale întregii politici agrare au constituit și constituie una din preocupările majore ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, prin opera sa teoretică și practică, a înrîurit într-o măsură determinantă toate procesele de modernizare a agriculturii.

Opțiunea fundamentală a partidului nostru de dezvoltare a unei agriculturi moderne, intensivă și de înaltă productivitate, bazată pe cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, reprezintă o contribuție de seamă a teoriei și practicii economico-sociale.

Trăsătura definitorie a dezvoltării agriculturii noastre constă în aceea că procesul de făurire și perfecționare a relațiilor de producție socialiste la sate a fost însoțit de creșterea continuă a producției agricole. Față de 1945, în 1984 producția agricolă a crescut de 7,2 ori. În 1984, producția de cereale a fost de 23,7 milioane tone — cea mai mare din istoria țării.

În ce privește dezvoltarea sectorului zootehnic este revelator faptul că față de 1945 producția animală a crescut de 7,8 ori.

Rezultatele obținute constituie o dovadă elocventă a superiorității agriculturii socialiste, a justetei politicii partidului, a măsurilor întreprinse de conducerea partidului, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, pentru dezvoltarea și modernizarea agriculturii, a ridicării pe un plan superior a acestei ramuri de bază a economiei, a elaborat conceptul de nouă revoluție agrară.

În raportul prezentat la Congresul al XIII-lea al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată: „Agricultura va fi în continuare a doua ramură de bază a economiei naționale. Obiectivul fundamental îl va constitui realizarea noii revoluții agrare, ce presupune transformarea generală a felului de muncă, de viață și de gândire al țărănimii noastre cooperatiste, realizarea unei producții agricole care să satisfacă din plin necesitățile de consum ale întregului popor, precum și alte cerințe ale dezvoltării economiei naționale”.

ALTĂ caracteristică de bază a întregii activități desfășurate în toți anii care au trecut de la Congresul al IX-lea o constituie preocuparea susținută a partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru dezvoltarea puternică a gândirii științifice românești, pentru afir-

marea tot mai largă a revoluției tehnico-științifice contemporane în țara noastră.

În legătură cu sublinierea însemnătății și rolului științei în perioada actuală tovarășul Nicolae Ceaușescu arată: „Partidul și statul nostru pornesc de la premisa că o condiție indispensabilă a progresului economic și spiritual al societății noastre este intensificarea cercetării științifice, aplicarea cuceririlor științei și tehnicii moderne în toate domeniile de activitate. Numai pe baza celei mai înalte științe, a tuturor cuceririlor cunoașterii umane se poate crea cu succes noua societate, se poate asigura victoria comunismului.”

Pe baza orientărilor trasate de Congresul al IX-lea al partidului s-a trecut la o amplă acțiune de organizare a activității de cercetare științifică, prin elaborarea planurilor de cercetare într-un sistem unitar. A fost înființat Comitetul Național al Cercetării Științifice, prima instituție de acest fel din istoria țării noastre. Prin activitatea Comitetului Național pentru Știință și Tehnologie, sub președinția tovarășei academiciene doctore inginer Elena Ceaușescu, s-au asigurat coordonarea și îndrumarea unitară a întregii activități științifice, gruparea mai bună a forțelor de cercetare în cadrul unor puternice instituții, organizate pe ramuri ale economiei, imbinarea armonioasă a cercetărilor aplicative cu cele fundamentale.

În prezent, cercetarea științifică românească dispune de o puternică bază materială concretizată în existența a 215 institute de cercetare științifică, la care se adaugă 100 de stațiuni de cercetare și producție agricolă, față de numai 110 institute cîte existau în 1965.

ȘINTEȚIZÎND sarcinile ce revin științei românești, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată în Raportul la Congresul al XIII-lea al partidului: „Trebuie să fim pe deplin conștienți că dezvoltarea economico-socială a patriei noastre, făurirea comunismului nu se pot realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general”.

Concomitent cu dezvoltarea științei în anii care au trecut de la cel de-al IX-lea Congres al partidului au înflorit învățămîntul și cultura socialistă în țara noastră.

Retrospectiva marilor înfăptuiri ale Epocii Nicolae Ceaușescu inserie printre evoluțiile sale definitorii, cu însemnate și binefăcătoare consecințe în planul activității spirituale, continua integrare a culturii în viața societății.

În concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, direcționarea constantă și cu prioritate a activității ideologice, a muncii politice și cultural-educative spre formarea și afirmarea puternică a conștiinței revoluționare a oamenilor muncii, spre manifestarea plenară a personalității umane reprezintă, în egală măsură, o expresie și o exigență de maximă importanță a dinamismului societății noastre socialiste.

Activitatea cultural-educativă din ultimele două decenii — parte componentă a realizărilor istorice ale poporului nostru, în acest răstimp de mari afirmări creatoare, inaugurat de Congresul al IX-lea al partidului — datorează tovarășului Nicolae Ceaușescu o strategie nouă, originală, ale cărei principale direcții de acțiune derivă din premise aflate într-o organică intercondiționare: asigurarea accesului neîngrădit al maselor la comorile artei și culturii și, concomitent, îmbogățirea și amplificarea acestor comori, a întregii vieți spirituale a țării, cu participarea întregului popor, chemat să-și asume astfel dubla calitate de beneficiar și creator de valori culturale. Într-o asemenea perspectivă, însuși conceptul de cultură, relația cultură-educație capătă un conținut revoluționar: „Noi concepem procesul de educație și cultură — specifică tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca o parte integrantă a activității productive a muncii libere și nu ca ceva rupt de preocupările zilnice”.

Ă

eația cultural-artistică din ultimele decenii datorează tovarășului lae Ceaușescu o concepție și un ram cu vaste și fertile perspective, i-au asigurat și îl vor păstra și în : inconfundabila sa vigoare și persoate, concepția și programul făuririi epopei naționale, ale cărei opere comnte să se inspire deopotrivă dintr-un t glorios, din prezentul strălucit, imșind viitorul spre care ne îndreptăm credere și optimism.

matul de libertate a creației, asit de democrația noastră socialistă, a impuls creatorilor să se apropie cu mult curaj și responsabilitate comude adevărul vieții, de problemele ificative ale omului de azi, ale lumii mporane. Acordind o înaltă apreecelor realizări, manifestind încrepe care a arătat-o întotdeauna orilor de frumos, dar și cu exigența il caracterizează, tovarășul Nicolae șescu reamintește nu o dată în curile sale marile răspunderi ale culși artei față de popor — supremul ficiar al produsului artistic. Epoca- înfăptuiri ale prezentului, eroismul citorilor, țăranilor, intelectualilor treșă-și găsească, cu mai multă conentă, locul pe care îl merită în liteără, în teatru, în arta plastică. Geneale indemnuri ale secretarului geneal partidului, formulate la Congresul III-lea, ca operele de artă să-și tragă numai din izvorul nesecat de apă limpede al muncii și vieții poporului cu, al glorioasei sale istorii, își cează neștirbita lor actualitate.

Epoca Ceaușescu, scriitorii, toți oail de artă și cultură și-au făcut unde cinsto de a participa activ la desrarea marii mișcări cultural-educative aasă, Festivalul național „Cîntarea ăniei”, sporind mai mult forța educaă creației lor, afirmindu-se tot malrnic în cadrul larg de manifestare a ului creator și inepuizabil izvor de ite de care dispune poporul nostru. uru un creator — arată tovarășul e Ceaușescu — nu poate fi ideal alt decît slujirea poporului, păstraș dezvoltarea, prin artă, a specificuational al culturii noastre, perpetuadăruirea a numeroase generații de tori, care s-au identificat plenar cu ia și viața poporului, cu spiritul

ÎN prezent țara noastră dispune de un sistem de învățămînt, care cuprinde peste un sfert din populația țării. Învățămîntul de toate gradele asigură o pregătire tehnică a întregului nostru tineret, care este necesare pentru toate domeniile de vitate. „Putem afirma fără teama de reși — sublinia tovarășul Nicolae ușescu —, că dacă nu am fi realizat te succese importante în învățămînt, i nu am fi înfăptuit — as putea spu— această revoluție în transformarea țămîntului românesc, nu am fi putut ne nici celelalte realizări în dezvoltăa economico-socială a patriei. Tocmal baza învățămîntului modern, a cercetă, a științei, am putut realiza marile sformări revoluționare din România”. Congresul al XIII-lea al partidului prede dezvoltarea în continuare a învățatului pe baza politehnizării, a înfăptii strinse cu producția și cercetarea. i concepția P.C.R., a secretarului său eral, tovarășul Nicolae Ceaușescu, e cu aspirațiile sale reprezintă raiea supremă a eforturilor consacrate gresului material și spiritual al societăi noastre. În acest sens, tovarășul olae Ceaușescu arată : „Preocuparea damentală a partidului, țelul suprem politicii sale, rațiunea însăși a conăirii orinduirii socialiste și sensul a ceea ce înfăptuim este creșterea buătării materiale și spirituale a maselor, isfacarea cit mai deplină a nevoilor egului popor, asigurarea condițiilor uru manifestarea plenară a personalitii umane“.



La tribuna Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român

Epoca Ceaușescu se caracterizează, în același timp, printr-un proces constant de perfecționare a organizării și conducerii societății. „Au fost adoptate o serie de măsuri privind perfecționarea activității statului, a organelor sale de conducere, a vieții economico-sociale. În același timp — sublinia secretarul general al partidului — am acordat o atenție deosebită perfecționării și dezvoltării sistemului organismelor democrației muncitorești“.

În țara noastră avem un larg cadru democratic, unic în felul său. Consiliile oamenilor muncii și adunările generale — organe de conducere ale proprietarilor, producătorilor și beneficiarilor din întreprinderi și instituții — consiliile județene, consiliile naționale și congresele oamenilor muncii din industrie, agricultură, învățămînt, știință, cultură, asigură participarea organizată a maselor largi la conducerea activității economico-financiare a întregii noastre societăți socialiste.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a acordat și acordă o atenție deosebită valorificării pe deplin, funcționării în condiții optime a tuturor acestor structuri. Preocupările pentru perfecționarea organizării și activității lor revin statornic în rapoartele și cuvîntările secretarului general, măsurile preconizate urmărind adîncirea caracterului democratismului societății noastre.

„Un loc important în realizarea marilor sarcini ce ne stau în față — sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — au organismele democrației noastre noi, revoluționare, care unesc elanul și energiile maselor largi populare, asigură dezvoltarea problemelor construcției socialismului și participarea efectivă a oamenilor muncii la conducerea tuturor domeniilor, la înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului“.

EOCA nouă, Epoca Ceaușescu, străbătută de poporul român prin înfăptuirea obiectivelor stabilite de congresele, conferințele naționale, plenarele Comitetului Central al Partidului, dimensionează portretul României socialiste multilateral dezvoltate.

Aționind cu dăruire pentru edificarea noii orinduirii, pentru progresul multilateral al patriei, întregul popor își manifestă adeziunea deplină la politica internă și externă a partidului și statului nostru, promovată cu strălucire de secretarul general al partidului, președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, slujind cu inepuizabilă energie și devotament patriotic interesele vitale ale națiunii, cauza construirii socialismului și comunismului în România, s-a afirmat în conștiința lumii ca un neobosit luptător pentru pace, destindere, dezarmare, securitate, înțelegere și colaborare internațională.

26 ianuarie este ziua în care poporul român, strîns unit în jurul Partidului, își sărbătorește conducătorul, pe cel mai strălucit reprezentant al său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia îi exprimă în unanimitatea cugetului și voinței mulți ani de viață, sănătate și fericire pentru gloria și progresul României Socialiste.

Ion Ardeleanu

Lumină de iarnă

Visăm o intrupare înaltă și curată
Zvicnindu-ne în piepturi un dor de neinvins,
Mai pură pare zarea și mai adevărată,
Curg riuri de ninsoare pe-al Patriei cuprins

Și o povară dulce în suflete coboară
Adînc cutremurate de-un anotimp intens
Trec falduri tricolore și roșii peste țară
Dînd timpului prezent un nou și unic sens

Uniți în gînd și faptă dăluim
Deschideri noi, noi drumuri spre victorii
Și scriem epopeea acestui ev sublim
În neuitate file de istorii

Cîstînd după o lege strămoșească
Dreptatea, libertatea, pacea și omenia ;
Mulți ani și fericiți să ne trăiască
Partidul, Ceaușescu, România !

Trup și suflet

Cu mult-naintea Patriei a fost
Și trup și suflet pentru a ei cîntare
Așa se face că pe-acest tărîm
Cădere nu-i ci totu-i înălțare

Și de s-ar mistui iubirea-n flăcări
Privighetori arzînd în sihăstrie
Izvorul viu din piepturile noastre
Cîntări de slavă-ar naște mii și mii

Și toți stejarii lumii de-ar cădea
Cuprinși de vîntu-amăgitor în clește
Aici la noi, și nu din întîmplare,
Mai viguroși stejari ar crește.

Astfel trudește Patria, nîcîcînd
Sfîrșind lucrarea-i plină de temei
Cu trup și suflet — ochiuri de lumină
Ne prosternăm doar în fața ei.

Totul este veșnic

Nu am cuvînt destul să te numesc
Și nici făclii mai grele în lumină
Neînnoptări întruna vremuiesc
Peste lucrarea-ți de izbîndă plină

Și totul este veșnic, totu-i dat
Tributul drept al bucuriei pure
Mi-e sufletu-n iubire-nveșmîntat
Și inima mi-e pasăre-n pădure.

Viorel Varga

24 Ianuarie 1859 —



Alexandru Ioan
Cuza — pictură de
Carol Pop de
Szathmari

ÎN urmă cu 127 de ani, în memoria zi de 24 ianuarie 1859, voința poporului român de a-și reface unitatea națională și de stat pe vechea vatră strămoșească primea, în parte, consacrarea prin alegerea în cele două principate — Moldova și Muntenia — a unui singur domn, în persoana lui Alexandru Ioan Cuza. „Victorie remarcabilă a maselor de țărani, meșteșugari, lucrători și țirgoveți, a cărturarilor progresiști și patrioți, Unirea Principatelor — reliefa tovarășul Nicolae Ceaușescu — a reprezentat actul care a pus bazele statului național român modern”.

Istoria a dovedit că temeiurile Unirii își au începuturile încă din vremurile îndepărtate ale istoriei poporului român, fiind cerută de însăși necesitatea obiectivă a dezvoltării social-economice a societății noastre, iar pe plan suprastructural a fost pregătită și înfăptuită prin lupta neprecupețită pentru libertate, unitate statală și neatințare a zecii de generații, până la încununarea deplină de la 1 Decembrie 1918.

Un teritoriu echilibrat și armonios, o limbă care nicidecum n-a cunoscut dialecte și pe care o vorbeau românii de pretutindeni în același fel, obiceiuri și datini milenare întinse la toți românii, o comunitate psihică și o comunitate de cultură, întemeiate pe conținuturi și complementare legături economice între țările române, pe legături politice și militare, dintre care peste veacuri a rămas pagina de aur a faptei lui Mihai Viteazul, voievodul unificator și apărător al neatințării, au demonstrat, de-a lungul secolelor, țării simțăminte de unitate în mintea și inima românilor.

Reconstituirea vechii Dacie a preocupat pe cronicari, pe corifei. Școlii ardelen și pe toți cărturarii și luptătorii progresiști din țările române, mai ales după transformarea conștiinței de neam în conștiința națională. Unitatea culturală a prefațat și a pregătit, de altfel, unitatea politică de mai târziu.

În pragul epocii moderne, odată cu destrămarea orânduirii feudale, cu apariția relațiilor de producție capitaliste și cu formarea națiunii române, lupta poporului nostru pentru neatințare s-a îmbinat cu lupta, tot așa de susținută, pentru unitate națională, menită să constituie un stat liber în care toți românii să poată contribui cu talentul și capacitatea lor creatoare la tezaurul civilizației umane.

O deosebită semnificație, în lupta pentru libertate socială și națională a poporului român, a avut revoluția populară din anul 1784, condusă de martirii neamului românesc, Horea, Cloșca și Crișan. Referindu-se la acest moment istoric, Karl Marx scria că Horea plănuia eliberarea neamului său, el ajungând „simbolul renașterii Daciei”.

În fața poporului român se deschidea larg drumul ce conducea către unitatea statală. Cuprinderea în viitoarea Românie a întregii națiuni nu se putea însă realiza dintr-o dată. Românii se găseau împărțiți în țări și sub stăpâniri străine diferite. Era evident vorba de un proces complicat și de durată: cel al stringerii lor în hotare unite. Ștergerca hotărului de la Milcov, unirea celor două principate — Moldova și Valahia — într-un stat național-nucleu, dat fiind că cele două țări erau state românești ce se bucurau de autonomie și se găseau supuse amândouă aceleiași suzeranități, s-a impus drept cea dintâi etapă, fără că aceasta să însemne părăsirea marelui gând ce-și va găsi deplina împlinire pe cîmpul de la Alba-Iulia la 1 Decembrie 1918.

Revoluția din 1848 avea să evidențieze în flăcările ei deplină maturizare a națiunii moderne române, faptul că românii doreau libertate și unitate națională, înlăturând cătușele feudale, clădindu-și o nouă viață și tinzând evident către inde-

pendență. Sintetic — dar cit de puternic! — își vor defini gindurile masele românești transilvane strigînd pe cîmpia Blajului, în luna mai 1848: „Noi vrem să ne unim cu Țara!” Revoluția se va concretiza în strînsă conlucrare a revoluționarilor munteni, moldoveni și transilvăneni, în programe care exprima în largă măsură obiective comune sau foarte apropiate. Ideea unificării Moldovei și Munteniei s-a impus, de asemenea, cu deosebită tărie, ca primă, necesară și mai lesnicioasă etapă pe drumul desăvîșirii statului unitar românesc. „Unirea Moldovei și a Valahiei într-un singur stat neatințat românesc” au proclamat la Brașov, la 12/24 mai, un grup de revoluționari moldoveni aflați aici în refugiu, între ei numărîndu-se și viitorul domnitor Cuza și Costache Negri și frații Vasile și Ion Alecsandri. Dar același gînd va izbucni cu tărie și în articole ale presei revoluționare muntene. La 13/25 iulie, „Pruncul Român” publica articolul intitulat **Unire cu Moldova**: „Muntenii și moldovenii nu fac decît o singură nație, amîndoi poartă același glorios nume de români, amîndoi vorbesc aceeași limbă, au aceeași religie, aceleași interese, au suferit aceleași nenorociri și simt aceeași trebuință de îmbunătățire a soartei lor; alcătuiesc, cu un cuvînt, un singur corp”; „...vom alcătui un singur stat, se mai sublinia în încheierea articolului, o singură nație, o singură Românie liberă, mare și puternică”. La rîndul său, „Poporul suveran” publica articolul **Unirea Moldovei cu Valahia**, în care se evidenția: „...Să lipsească acele bariere ce parcă s-au pus înadins ca să oprească frate pe frate a se îmbrățișa”.

ENTUZIASMAT de vestile primite, privind izbînda cauzei revoluției în Muntenia, Vasile Alecsandri în numele său și al celor din preajma sa, izgoniți din Moldova de acțiunile represive ale domnului Mihai Sturdza și aflați în refugiu în Bucovina, se va adresa într-o mișcătoare scrisoare lui Nicolae Bălcescu și tovarășilor săi de luptă, numindu-l „vrednic fii ai Libertății”. „Trebuie să te înștiințez, declara el patriotului muntean, că dorul cel mai înfocat al nostru, a unei mari partide din Moldova, este Unirea Moldovei cu Valahia sub un singur guvern și sub aceeași Constituție. Pentru noi, în împlinirile de astăzi, în mijlocul greutăților ce ne înconjură, cel mai sigur chip de a dobîndi o Constituție întinsă ca a voastră, fără împotriviri din partea boierilor, este: declararea Unirii Principatelor, căci atunci Moldova va fi silită de bunăvoie a urma pilda Valahiei”. O lună mai târziu în **Dorințele partidei naționale în Moldova**, revoluționarul patriot Mihail Kogălniceanu va da cea mai frumoasă expresie gîndului arzător al Unirii Principatelor. După ce enumera salba de reforme necesare modernizării țării, el conchidea evidențind marea idee a unificării celor două țări surori. „Pe lângă toate aceste radicale instituții, singurele care ne pot regenera patria apoi partida națională mai propune una, ca comună tuturor, ca cheia boltei fără care s-ar prăbuși tot edificul național, aceasta este Unirea Moldovei cu Valahia”.

Revoluția română din 1848 a fost înăbușită în fiecare dintre țările române unde ea s-a desfășurat prin intervenții represive externe ale marilor imperii vecine, dar ideologia ei a rămas hrîitoare, stînd la temelie României moderne ce avea să se constituie. Ideea unificării statale a românilor a dobîndit în noua etapă ce se deschidea o însemnătate și o tărie de neînfînt. Dînd glas unor simțăminte generale, Nicolae Bălcescu a cerut acum ca lozincă revoluționară **Dreptate, Frăție**, să fie întregită cu cuvîntul plin de adîncă semnificație: **Unitate**. Tot el își va mărturisii crezul neștrămutat în izbînda silințelor unificatoare ale națiunii sale, nădăjduind în constituirea a

■ Unirea Munteniei și Moldovei și înfăptuirea în 1859 a statului național a constituit un moment crucial în destinele poporului nostru, marcînd intrarea României într-o etapă nouă a evoluției sale istorice.

NICOLAE CEAUȘESCU

două „Românii”, una rezultată din unirea Principatelor și alta din unificarea politică a românilor supuși dominației monarhiei habsburgice. „Cînd deci cele două mari grupe de patru milioane și de trei milioane și jumătate de români se vor constitui unul alături de celălalt, cine le va putea împiedica să se unească? **România noastră va exista deci.** Am această convingere intimă. E orb cine n-o vede”. Cu un an și jumătate mai înainte, dînd glas dorințelor moldovenilor, Costache Negri rostise un toast într-o adunare a revoluționarilor exilați, pledînd ardent pentru unitatea Principatelor. „Trăiască Moldova! Trăiască Valahia! exclamase el. Dar învrednicească-ne Dumnezeu să putem striga într-o zi Trăiască România unită!... Ce ne lipsește ca să ajungem un neam tare? Unirea. Numai Unirea!... Să trăiască Unirea românilor!”

În toamna anului 1850, comitetul revoluționarilor români își mărturisea crezul ardent „în viitorul României, una mare și nedespărțită”. Tot în acele zile, analizînd perspectivele ce se deschideau națiunii, în studiul său **Mersul revoluției în istoria românilor**, Nicolae Bălcescu scria cu optimism încredere în viitor: „Revoluția viitoare nu se mai poate mărgini a voi ca românii să fie liberi, egali, proprietari de pămînt și de capital și frați asociați la fapta unui progres comun. Ea nu se va mărgini a cere libertatea dinlăuntru, care e peste puțină a dobîndi fără libertatea din afară, libertatea de sub domnirea străină, ci va cere unitatea și libertatea națională”.

Ideea unirii, prezentă în conștiința maselor care sperau ca, odată cu ea, să se îplinească un amplu program de reforme, dobîndea, pe zi ce trecea, o forță sporită, antrenînd în acțiune straturile cele mai largi ale poporului; ea strîngea într-un adevărat torrent revoluționar toată conștiința și forța unui popor hotărît să-și făurească un nou destin istoric. „Unirea Moldovei cu Muntenia într-un singur stat — scria Cezar Bolliac, în 1853 — nu este o idee numai în capetele cîtorva români prea înaintați; nu este o idee leșită din dezbaterile de la '48 încoace; ea a fost sentimentul național în toate părțile României de cînd istoria a început a ne spune cite ceva despre Dacia”.

Procesul firesc al unirii țărilor române a continuat să fie stînjinit de împotrivirea inversunată a reacțiunii interne, de politica marilor imperii europene. Pe bună dreptate, Karl Marx scria: „Ciocnirea de interese dintre marile puteri în această parte a Europei a făcut ca nici una din ele să nu fie indiferentă față de problema unirii țărilor române”.

Războiul Crimeii (1853—1856) — punct culminant al manifestării rivalităților și conflictelor de interese existente între marile puteri la mijlocul secolului al XIX-lea, al luptei lor pentru supremație în bazinul Mării Negre, pentru luarea în stăpînire a Strîmtorilor și a gurilor Dunării — a făcut ca soarta țărilor române să intre din nou în combinațiile de culise ale „concertului european”. Congresul de la Paris — din 1856 — avînd ca scop principal încheierea păcii și restabilirea „echilibrului european” — a făcut din cauza moldovenilor și muntenilor o chestiune europeană. În cadrul lucrărilor,

delegațiile puterilor europene participante la Congres s-au pronunțat în problema unirii Moldovei și Munteniei, pentru sau împotriva ei, în măsura în care constituirea statului român unitar dădea satisfacție sau nu intereselor lor economice și politice. Congresul a hotărît, în cele din urmă, consultarea poporului român.

ÎN acest moment, în care puterile europene discutau soarta națiunii române, lupta pentru unire a intrat într-o fază nouă, antrenînd activ largi părți sociale, masele populare, toate spiritele înaintate ale societății românești, care înțelegeau să acționeze energic, atît pe plan intern, cit și pe plan extern, pentru fructificarea integrală a posibilităților create de hotărîrea adoptată de Congresul de la Paris, în legătură cu consultarea dorinței locuitorilor Moldovei și Munteniei în privința viitorului lor. Personalități ca Mihail Kogălniceanu, Alexandru Ioan Cuza, Costache Negri, Vasile Alecsandri, C. A. Rosetti, Dimitrie Bolintineanu, Cezar Bolliac se situează în primele rînduri ale luptei pentru unire. Numeroase publicații — „Zimbru”, „Steaua Dunării”, „România literară” și altele — susțin cu tărie ideea Unirii, căutînd să polarizeze toate energiile naționale în slujba împlinirii marelui ideal. „Strigătul Unirea Principatelor, Suveranitatea statului român! — așa cum îndemna Dimitrie Brătianu într-o scrisoare din Londra trimisă unioniștilor români la 11/24 iunie 1856 — să străbată munții, cîmpurile, văile și dealurile noastre, să umple aerul, să răsune pînă în unghiurile pămîntului cele mai departe, ca lumea întreagă să se încredințeze că Unirea este suflarea poporului român, că ea este glasul României. Unirea principatelor nu-i o unire de elemente eterogene; ea e unire de români cu români. Moldovenii și muntenii sînt un singur neam, o singură familie, ei nu sînt nici moldoveni, nici munteni ci numai români”.

Zeci și zeci de memorii, adrese, petiții — dînd expresie punctelor de vedere și aspirației comune — curgeau literalmente către cabinetele din Londra, Paris, Petersburg, Viena și Constantinopol, cu intenția de a demonstra vechile drepturi istorice ale românilor și de a obține fie o modificare a punctelor de vedere potrivnice sau rezervate ale unor cancelarii, fie o acțiune mai hotărîtă din partea acelor cabinete care erau, în principiu, de acord cu ideea unirii țărilor române. Un rol de o deosebită însemnătate au jucat pașopțiștii români aflați în emigrație, care au înțeles să dea tot ceea ce aveau mai bun pentru afirmarea și cunoașterea de către străinătate a dorințelor națiunii române. În memoriul înaintat cancelariilor europene de către Constantin Hurmuzaki și Ioan Maiorescu, se spunea: „Cea dintîi și cea mai profundă dorință a Principatelor e ca să nu li se pună nici o piedică în dreptul lor de state suverane, de a dispune libere, despre viitoarea lor existență politică. Aceasta e Uniunea, sau, mai bine, reîmpreunarea Principatelor, pentru că poporul acestor țări a fost odată și în privința existenței sale politice numai un individ”.

Idealul poporului român a găsit un larg ecou și un sprijin activ din partea unor eminente personalități științifice și



Sosirea lui Cuza la București (8 februarie 1859)

„ZI DE AUR A VEACULUI”



Septembrie 1857. Deputați țărani în Divanul ad-hoc de la Iași și Divanul ad-hoc de la București (imaginea din dreapta)



culturale din alte țări precum Jules Michelet, Edgar Quinet, A. Ubicini, Saint Marc-Girardin, Thibault, Lefebvre, J. A. Vaillant, Paul Bataillard, Léon Plée, Cernișevski, Dobroliubov, Marco Antonio Canini, Vegezzi Russcala, ca și din partea unor influente publicații franceze, belgiene, britanice ș.a. „Dintre toate poezile creștine legate de Imperiul turcesc — scrie J. A. Vaillant în gazeta «La Roumanie» în 1854, — moldo-vlahii au luptat mai bine de trei sute de ani pentru independență [...] Țara lor este tot a lor și, printre toate vicisitudinile istoriei lor, ei și-au păstrat dreptul la autonomie. Ei vorbesc toți aceeași limbă și această limbă este germenul unei naționalități deja puternice”.

Adunările ad-hoc — organisme a căror creare a fost prevăzută în hotărârile Congresului de la Paris, în scopul de a se pronunța asupra viitoarei organizări a țărilor române — au exprimat, în pofida atitor greutăți și atitor manevre de culise ale marilor puteri, dorința de unire a moldovenilor și muntenilor. Exprimiind cu multă claritate acest mare adevăr istoric, Mihail Kogălniceanu declara în Adunarea ad-hoc a Moldovei: „Unirea Principatelor într-un singur stat, dorința cea mai mare, cea mai generală, hrănită de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației viitoare, este firească, legitimă și neapărată pentru că în Moldova și Valahia sintem același popor omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem același început, același nume, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași istorie, aceeași civilizație, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeiuri și aceleași speranțe, același viitor de asigurat și, în sfârșit, aceeași misie de împlinit”.

Prin Convenția de la Paris, încheiată la 7/19 august 1858, se hotărâ ca Moldova și Muntenia să poarte numele de Principatele Unite. Se constituia o Comisie centrală pentru pregătirea legilor, se prevedea înființarea unei Curți de Casație, organizarea identică a armatei ș.a. În același timp, prin Convenția de la Paris, se hotărâ că fiecare țară va avea domnul ei, guvernul ei, adunarea ei legislativă, administrație separată — ceea ce nu mai corespundea aspirațiilor de unire ale locuitorilor Moldovei și Munteniei. „In felul acesta, — sublinia revoluționarul-democrat rus N. A. Dobroliubov — Conferința de la Paris a făcut doar un pas spre Unirea Principatelor. Dar unirea lor definitivă într-un stat independent a rămas — ca și în trecut — o dorință a poporului, dorință de atâtea ori zadarnic exprimată în întreaga lor istorie”.

Concentrându-și eforturile în jurul celor două adunări electivă, masele populare aveau să-și dovedească, încă o dată, curajul și înțelepciunea, capacitatea lor de a influența și de a determina mersul evenimentelor, conținutul însuși al lucrărilor și hotărârilor acestor organisme reprezentative. La 5 ianuarie 1859, Adunarea electivă de la Iași proclamă, în unanimitate, drept domn al Moldovei pe colonelul Alexandru Ioan Cuza, unul din fruntașii revoluției de la 1848.

Sub presiunea maselor populare, a zecilor de mii de meseriași, lucrători, comercianți, țărani adunați pe Dealul Mitropoliei din Capitală, în zilele de 22—24 ianuarie 1859, Adunarea electivă de la București proclamă drept domn al Munteniei tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Succesul cu adevărat istoric obținut în acele zile a fost posibil datorită devotamentului neclintit al poporului român față de cauza Unirii, care — prin acțiune energică și unită — a dezlănțuit manevrele unor cercuri reacționare interne, ca și pe cele ale unor puteri europene ce-și vedeau stinjenite, prin crearea statului român modern, intențiile lor expansioniste în această parte a continentului. Ca în toate celelalte acte de finitorii ale voinței poporului român de unitate și libertate națională — s-a pus în evidență, încă o dată, în modul cel mai convingător, rolul maselor de făuritoare ale istoriei, rolul major pe care îl pot juca personalități ce se identifică cu aspirațiile poporului și înțeleg sensul devenirii istorice.

REALIZINDU-SE prima etapă în procesul de constituire a statului național unitar, prin unirea Moldovei și Munteniei, nici românii și nici Cuza n-au renunțat nici un singur moment la lupta pentru unirea cu România a celorlalte provincii aflate sub dominație habsburgică, otomană și țaristă. Mărturiile contemporane probează puternicul entuziasm ce a stăpinit aceste teritorii românești la aflarea veștii Unirii celor două principate. Românii aveau convingerea căreia istoricul Alexandru Papiu Ilarian, colaborator al lui Cuza, avea să-l dea expresie scriind că „fără Transilvania, Principatele nu au nici un viitor. Numai Unirea Transilvaniei va pune fundament vieții perpetui a României”.

Semnificativ este faptul că unele publicații maghiare și germane din Transilvania au privit cu simpatie actul istoric săvârșit de românii la 1859. Astfel, publicația maghiară „Magyar Fűt” („Curierul Maghiar”) aprecia: „Locuitorii Țării Românești și ai Moldovei [...] au dat în momentele crizei de curind desfășurate un exemplu atât de grăitor de patriotisme — cind, renunțând la orice interese personale și făcând abstracție de concurența oligarhică, și-au adunat voiturile în jurul unui patriot [...] le dorim ca chibzuința și judecata sănătoasă să nu-i părăsească spre a menține ceea ce au câștigat...” Ziarul de limbă germană „Kronstädter Zeitung” scria în acele zile memorabile: „Ziua de 24 ianuarie este ziua de eliberare a României, este o zi memorabilă, din generație în generație, a poporului român. Prin alegerea unanimității și liberă a tuturor deputaților din Moldova și Țara Românească, s-a realizat Unirea în persoana lui Alexandru Ioan Cuza. Puține popoare de pe globul pământesc au realizat cu sacrificii mai mari o operă patriotică atât de măreață”.

Unirea s-a bucurat de un larg ecou și într-o serie de țări ale Europei în care înfăptuirea unității statale era o problemă la ordinea zilei, ca și din partea unor personalități cu vederi progresiste, democratice. Astfel, omul de știință rus A. Blișitin, subliniind dreptatea cauzei românilor, scria: „Pentru ambele Principate, ziua de 24 ianuarie va fi, fără tăgadă, una dintre datele istorice memorabile, pentru că, în această zi, după cîteva secole de aspirare, de strădanie, de neîncetată luptă, toate clasele societății și-au dat mina ca să zăgăzuiească, cu forțe unite, descompunerea naționalității [...] Alegerea prințului Cuza ca domn al ambelor principate și unirea lor într-o singură țară, de sine-stătătoare, a fost prima consecință a recunoașterii principiului național”.

Unirea de la 1859 a reprezentat actul de voință al întregii națiuni române, în-cununarea luptelor purtate de atâtea generații de înaintași și, în același timp, simbolul marilor transformări economice și social-politice. În mod obiectiv, Unirea reclama înaintarea națiunii române pe calea progresului. Pe bună dreptate sublinia ziarul „Tribuna” din Arad: „Unirea fusese cea mai îndrăznească și cea mai înțeleaptă faptă a națiunii românești. Indrăzneță pentru că s-a săvârșit împotriva voinței și dorinței tuturor marilor Puteri europene și înțeleaptă pentru că, după veacuri de zbuciumări, pînă în patrie prevăzută, în sfârșit, că numai «Unirea poate să fie pirghia de înălțare a neamului românesc»”.

Înalta misiune a noului regim politic și, personal, a lui Al. I. Cuza era astfel exprimată de I. C. Brătianu, la 24 ianuarie 1859: „Măria Ta, cinci milioane de români te-au ridicat prin puterea sufletelor lor, prin puterea credinței lor naționale, pe scaunele intrunite ale lui Ștefan cel Mare și al lui Mihai Viteazul: cinci milioane de români au simbolizat în Măria Ta independența națională. Astăzi România întreagă și-a oprit răsufletul și așteaptă de la Guvernul Măriei Tale acte de acela care să-i însemne, în trăsături mari, drumul cel nou pe care este gata să se arunce cu entuziasmul, cu devotamentul unui popor a cărui credință națională, moștenire strămoșască, a crescut și s-a întărit prin atîția secolii de suferințe. Prin iubirea tuturor românilor, Măria Ta ești unul din suveranii cei mai tari; fă ca actele Guvernului Măriei Tale să corespundă

cu această putere, ca astfel generațiile viitoare să se înșiruiească binecuvîntînd numele Măriei Tale”.

Răspunzînd într-un adevărat jurămint de credință dat poporului, Alexandru Ioan Cuza declara răsplat: „Jur [...] în fața țării, că voi păzi cu sfințenie drepturile și interesele Principatelor Unite; că în toată domnia mea voi priveghea la respectarea legilor pentru toți și în toate și că nu voi avea înaintea ochilor mei decît binele și fericirea nației române”.

Respectîndu-și legămîntul, în cei șapte ani cît s-a aflat în fruntea Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza și guvernul său au înfăptuit o operă remarcabilă. Deși, prin regimul impus de Convenția de la Paris, urmau să înființeze două adunări, două guverne, două capitale, fermitatea, demnitatea și tactul guvernului lui Al. I. Cuza au determinat puterile garante să consimtă constituirea unei singure adunări, a unui singur guvern și a unei singure administrații, cu sediul central la București, capitala României. La 11 decembrie 1861, în Proclamația către popor, domnitorul putea să declare, cu legitimă mîndrie: „Unirea este îndeplinită! Naționalitatea Română este întemeiată! Acest fapt măreț, dorit de generațiile trecute, aclamat de corpurile legiuitoare, chemat cu căldură de noi, s-a recunoscut de înalta Poartă, de puterile garante, și s-a inseris în datinile națiunilor [...] În zilele de 5 și 24 ianuarie, ați depus toată a voastră încredere în alesul națiunii, ați întrunit speranțele voastre într-un singur domn. Alesul nostru vă dă astăzi o singură Românie. Vă iubiți patria, veți ști, dar, a o întări! Să trăiască România!”.

POLITICA internă de consolidare a statului modern român, realizată printr-o seamă de reforme și măsuri cu caracter progresist, s-a conjugat cu grija ca, pe plan extern, România să-și întărească pozițiile, în vederea atingerii obiectivului său imediat: cucerirea independenței absolute și desăvîrșirea unității de stat. Pe această linie se înscriu sprijinirea luptei naționale a românilor din Transilvania, acțiunea pentru limitarea și abolirea jurisdicției consulare, instituirea drapelului național, a unei decorații proprii și a unei monede naționale.

Subliniind în acei ani necesitatea încheierii procesului de făurire a statului național unitar român, B. P. Hasdeu scria: „Așadar, cestiunea ce ne va preoupa în acestu studiu de înaltă politică nu este unirea cea mică, realizată deja între ambele țărături ale Milcovului ci unirea cea mare, de realizat de acum înainte între toate piraiele ce trebuie să se verse în oceanul românesc...” Subliniind același ideal, Timotei Cipariu spunea: „...Am început a ne libera patria, am început a ne libera limba. Am început domnilor, abia am început, dară nu am terminat: rămîne ca să continuăm și să terminăm”.

La rîndul ei, mișcarea muncitorească, adinc implîntată în solul și realitățile țării, aprecia, prin revista socialistă „Dacia viitoare”, din 16 februarie 1883, că unirea din 1859 „e incompletă. Peste Carpați, trei milioane de români [...] vorbesc aceeași limbă și au aceleași sentimente cu noi... Ei bine!... vom spune dar verde și lămurit cugetarea noastră: Voim Dacia așa cum ea fu, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecutul și prezentul ne dau dreptul a aspira la o Dacie Română”.

Luptele necurmăte ale românilor pentru unitate și independență, desfășurate cu eroism în pofida tuturor adversităților, dragostea lor de glia strămoșască au exercitat o puternică influență asupra popoarelor oprite, stimulîndu-le, în acțiunea de înlăturare a dominației străine. România modernă s-a constituit într-un puternic centru al sud-estului european de sprijin al luptei popoarelor vecine împotriva opresiunii, pentru libertate. În 1860 emigranți unguri primise azil politic în România, în pofida repetatelor proteste ale consulilor austriei la Iași și Galați; tot atunci, refugiați politici polonezi, apărători de Cuza în fața protestelor consulilor țariști, pregăteau ajutorarea răscobilei din Polonia. În 1862, Al. I. Cuza, înfruntînd protestele

Turciei, Austriei, Angliei și Franței, a înlesnit tranzitarea prin România spre Serbia a sute de căruțe de armament (echivalentul a 34 de vagoane) destinat armatei acesteia. Pentru sprijinul primit, principele Miloș Obrenovici al Serbiei i-a dăruit lui Cuza o sabie, pe a cărei lamă de oțel era încrustată cu litere de aur inscripția: „Amico certo in re incerta” (Prietenului sigur în împrejurări incerte).

Toate înfăptuirile de politică internă și externă ale României în anii domniei lui Alexandru Ioan Cuza pun în evidență marea personalitate politică a acestuia, spiritul său de dăruire pentru apărarea cauzei poporului român, a idealurilor de a trăi într-o patrie liberă, unitară și independentă. Astfel, în convorbirea avută cu Robert Colquhoun, consulul britanic la București, prin care lui Cuza i se atrăgea atenția că trupele străine pot intra în Principate, domnitorul român îi răspundea cu hotărîre: „nu ești a vă spune că mă voi plasa în fruntea poporului meu și, dacă va trebui să cădem, eu voi fi primul care îmi voi oferi pieptul, dar va curge sînge”. Iar în discuția cu consulul țarist la Iași, Cotzebue, la întrebarea acestuia: „Ce atitudine va lua altelea voastră dacă trupele ruse vor intra în Principate?”, Cuza a răspuns cu demnitate: „Teritoriul Principatelor este declarat neutru. Voi acționa potrivit intereselor țării mele și după indicațiile Tratatului de la Paris”.

SECOLE de jertfe și de neîntreprupte eforturi consacrate libertății și progresului patriei au condus în mod obiectiv la actul istoric de la 9 mai 1877, cînd corpurile legiuitoare au proclamat „ruperea legăturilor noastre cu Poarta și independența absolută a României”.

Cucerirea independenței de stat a României a creat condiții pentru încheierea procesului de făurire a statului național unitar român în memorabilul an 1918. „Unirea — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — a fost încununarea victorioasă a luptei seculare duse de cele mai înaintate forțe ale poporului român din Moldova, Muntenia și Transilvania, de cărturarii și mării gînditori ai neamului, a activității desfășurate de elementele revoluționare, de militanții socialiști, a aspirațiilor și voinței întregului popor român”.

Unirea a creat în rîndurile întregului popor român un profund sentiment de demnitate și firească mîndrie națională, determinînd un puternic entuziasm în întreaga societate românească. Mărețul act al Unirii a fost salutat și s-a bucurat de largă aprobare a celorlalte naționalități din Transilvania și Banat, inclusiv a unor cercuri și forțe progresiste ungare. Actul unirii s-a bucurat de recunoașterea într-o formă sau alta a tuturor statelor cu care România întreținea relații diplomatice și a stîrnit un ecou profund favorabil în rîndul a numeroși exponenți ai opiniei publice mondiale, a constituit un indemn la lupta popoarelor pentru înlăturarea dominației străine, pentru formarea statelor naționale independente.

Realizarea unității naționale depline a creat condiții favorabile pentru progresul mai puternic al forțelor de producție, a deschis noi perspective dezvoltării economico-sociale a țării, a oferit cadrul propice de manifestare mișcărilor muncitorești, revoluționare și progresiste.

Preluînd și ducînd mai departe cele mai bune tradiții ale poporului pentru unitate și independență, animat de fierbinte patriotism, Partidul Comunist Român a organizat și condus lupta pentru dreptate și egalitate între toți oamenii muncii, pentru lichidarea exploatații, a asupririi sociale și naționale, pentru apărarea independenței și integrității României.

Înfăptuind o largă unitate a forțelor patriotice naționale, partidul a organizat și condus cu succes acum mai bine de patru decenii revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944 care a deschis poporului român calea făuririi unei vieti noi, a preluării destinului în propriile mîini, a edificării României socialiste.

Mircea Mușat



Chipul patriei în dramaturgia contemporană

Totală dăruire

DACĂ am trăit cu folos, și în viața mea au existat succese, acestea au fost în primul rînd datorate unor experiențe omenești importante, unor relații cu oamenii, care m-au ajutat să mă împlinesc ca artist. Actul creației nu poate fi înfăptuit de unul singur, el este rezultatul unui sistem de comunicare cu ceilalți oameni. Dincolo de rol și text, aceste relații ne modifică pe viață și se adaugă tezaurului sufletului nostru. Cred că teatrul presupune și modalitatea în care oamenii își comunică gândurile și sentimentele, dar și felul în care aceste lucruri sînt primite. Așa cum pe actor îl interesează produsul muncitorilor dintr-o întreprindere sau alta, pentru că este un consumator al aceluia produs, și pe spectator, indiferent din ce zonă vine, trebuie să-l intereseze arta țării în care trăiește, modul în care această viață se reflectă în operă. Am o tainică mîndrie, aceea că cea mai mare parte din carieră mi-am făcut-o cu dramaturgie românească. Am avut șansa de a juca marile texte ale unor dramaturgi ca Marin Sorescu, Dumitru Radu Popescu, Paul Evrac, Romulus Guga. Toate rolurile mele au însemnat o lume de o mare complexitate tipologică și cu un univers ideatic fabulos. Opere ca *Matca*, *Eul Mediu* — *împlător*, *Ca frunza dudului* sînt texte de referință ale unor creatori mari ai acestui loc, iar dimensiunea operelor lor, pe care eu le cunosc bine și le-am interpretat, depășește granițele acestei țări. În sprijinul vorbelor mele amintesc numeroase variante scenice ale piesei *Matca*, pe diverse meridiane, sau succesul spectacolului lui Dumitru Radu Popescu în rîndurile specialiștilor și oamenilor de teatru străini care ne-au aplaudat și care ne-au solicitat textul pentru traducere. Asta înseamnă că problematica dramaturgiei românești depășește locul și naționalul, înălțîndu-se către universal și avînd drepturi egale cu alte dramaturgii, de valoare, ale lumii. Condiția creatorului în lume, condiția femeii în societate, dragostea și viața sînt puncte de interes ale întregii omeniri.

Și poezia României este una dintre marile poezii ale lumii. Slujesc versul nostru cu totală dăruire și sînt convinsă că oriunde s-ar duce în lume actorul nostru, să spună cuvîntul Mioriței, al lui Eminescu, sau al lui Nichita Stănescu, depășind bariera de limbă, el ar fi înțeles în universul ideilor. Rostirea versului nu poate să nu aibă aceeași beneficiu influență și asupra celui ce o ascultă, ca și a celui ce o rostește. Pe mine, ca fîlță, poezia românească m-a modificat și cred că pe oricine poate transfigura. Avem o lirică născută din experiența trăirii într-o zonă a spiritului fierbinte și alături aici numele unor mari poete, Constanta Buzea și Ana Blandiana. Întrecă noastră artă stă sub semnul adevărului și valorii ideii, fie că este vorba de teatru, de muzică sau poezie. Enescu, Eminescu, Nichita Stănescu și alții trăiesc de-a pururi și în mod egal sub aripa geniului românesc. Cei ce slujim scena, ne dorim permanent ca toți cei ce ne înconjoară să ne înțeleagă efortul exact și să ne ajute să clădim împreună prețiosul edificiu care înseamnă cultura românească. Trăim o viață interesantă și frumoasă, toți ne-am format în acest climat spiritual, avem o cultură pe măsură și ce ne rămîne de făcut este să păstrăm tot ce am creat și am cîștigat în timp, pregătind pentru moștenirea copiilor noștri tezaurul spiritual de care orice popor are nevoie pentru a atesta că există.

Pentru toate acestea, cu prilejul aniversării sale, îi dorim tovarășului Nicolae Ceaușescu, din inimă, multă sănătate și putere de creație, reușită deplină în tot ceea ce gîndește și înfăptuiește spre binele și înălțarea poporului nostru.

Leopoldina Bălanuță



Passacaglia de Titus Popovici la Teatrul „Bulandra”, cu Octavian Cotescu și Mariana Buruiană

DIN vechi timpuri istorice (scria Homer, în *Odissea* : „nu pot vedea ceva mai dulce decît patria”) și pînă în ardentă contemporaneitate, noțiunea de *patrie*, din ce în ce mai complexă, mai cuprinzătoare, mai activă în sens militant, a înnobit necontenit creația artistică progresistă a umanității, conferindu-i profunzime în concepție și înaripări în expresie, nu o dată electrizante. În dramaturgie, gen prin excelență dinamic și popular, destinat acțiunii pe scenă la *împul prezent*, această noțiune a alimentat din belșug mai ales propensiunea autorilor spre reflectarea trecutului istoric, generator de exemplaritate și îndemnuri patriotice.

O asemenea tradiție s-a constituit de timpuriu și în teatrul nostru, unde drama istorică a susținut, de un secol și jumătate încoace, cu tenacitate și înflăcărare, sub condeul inspirat al lui Hasdeu și Alexandri, al lui Eminescu și Slavici, al lui Davila și Delavrancea, al lui Iorga și Camil Petrescu, apoi al scriitorilor contemporani, efortul de făurire, consolidare și desăvîrșire a Patriei române ca entitate națională unitară, suverană și independentă. Patria a căpătat astfel, pe rînd, înconștient după Congresul al IX-lea al P.C.R., întru chipurile eroilor ei din trecut, luptătorii pentru dreptate națională și socială : Mircea cel Bătrîn și Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare și Petru Rareș, Mihai Viteazul, Horia, Avram Iancu și Tudor Vladimirescu, Bălcescu și Cuza. Li s-au alăturat, în acest uriaș panteon al jertfei pentru viitorul țării, personificări ale ostașilor căzuți pe cîmpul de onoare la Plevna și la Mărășești, ca și în alte memorabile bătălii, ale tîrănilor răsculați în 1907, ale luptătorilor comuniști care, sub conducerea partidului clasei muncitoare, au dobîndit eliberarea României de sub dominația fascistă, aflîndu-se în fruntea lungului șir de eroi ai celui de al doilea război mondial. Zeci și sute de personaje, izvorite din vechi file de hronic ori plămînuite de imaginația scriitorilor, hrănită însă, în operele de vîrf, prin solide acumulări de cultură istorică, au



Greul pămîntului de Valeriu Anania la Naționalul craiovean, cu Leni Pinthea-Homeag și Petre Gheorghiu-Dolj

populat și populează, stagiune de stagiune, scenele românești, configurînd una din înfățișările posibile ale Patriei, ca mediu social în devenire, ca luptă a poporului pentru existență și progresul națiunii, înfățișare de natură să ofere publicului esențele acelei „învățătură de adevăr și însuflare de virtute” pe care I.L. Caragiale o cerea energic unei autentice drame istorice. Așa au fost și sînt — în succesiunea alfabetică a autorilor — *Greul pămîntului* de Valeriu Anania, *Săptămîna patimilor* de Paul Anghel, *Vlad Țepeș* în ianuarie de Mircea Brăduț, *Urme pe zăpadă* de Paul Everac, *Capul de Mihnea Gheorghiu*, *Petru Rareș* de Horia Lovinescu, *Bălcescu* de Camil Petrescu, *Croitorii cel mari din Valahia* de Alexandru Popescu, *Piticul din grădina de vară* de D.R. Popescu, *Descăpătîrea* de Alexandru Sever, *La o piatră de hotar* de I.D. Sirbu, *Răceala* de Marin Sorescu, *Io, Mircea-voievod* de Dan Tărbîlă, *Procesul Horia* de Al. Voitin. Un patrimoniu — chiar rezumîndu-ne la exemplele citate — bogat în valori literare și teatrale, apt să transfigureze, cu emoție dar și cu argumente istorice, aportul eroic al maselor populare și al individualităților conducătoare din trecut într-un chip al Patriei viguros și peren.

DAR Patria — de neconceput fără trecutul ei glorios — nu înseamnă totuși numai istorie, decît în măsura în care orice clipă consumată devine ea însăși istorie : istorie a contemporaneității, a actualității chiar, care justifică plenar un concept de *epopee națională* vizînd deopotrivă trecutul și prezentul, unitatea dialectică a celor două aspecte perceptibile ale temporalității. Din acest unghi de vedere examinînd lucrurile, vom observa că, reflectînd realitatea societății românești într-o devenire revoluționară de aproape o jumătate de veac, dramaturgia originală de inspirație contemporană acoperă, în sensul cel mai general, prin aproximativ 1 200 de piese reprezentate din 1944 pînă în prezent, *totalitatea* vieții și preocupărilor poporului român, într-o acoladă proble-

matică amplă și extrem de variată, exprimată cu o diversitate stilistică remarcabilă, dar și, firește, de valori inegale.

Această totalitate — semnificînd în esență *unicitatea* Patriei și *unitatea* ei — pentru a se converti în creație artistică, în cazul nostru de tip dramaturgic, apelează însă, iarăși, la oamenii ce o compun, singurii în stare să transforme o noțiune abstractă în imagine concretă, devenind în același timp subiect al opere teatrale, în calitate de *parte* a Patriei. Chipul acestuia va lua, deci, în lucrările dramatice actuale, înfățișarea — pluri-formă și nuanțată, desigur — a acelor individualități umane care vădesc, prin trăsăturile lor înaintate, capacitatea de a participa decisiv la efortul constructiv al întregului popor, de a munci fără preget pentru noua calitate a vieții, de a învinge orice dificultăți s-ar ivi în calca progresului colectiv așa cum apare el configurat în documentele de partid ce deschid drumul comunismului pe pămîntul României. Unele personaje se înscriu în această direcție prin exemplaritatea comunistă a caracterelor, ca modele umane reprezentative ale societății socialiste românești multilateral dezvoltate, altele prin temeritatea afirmării revoluționare a noului sau prin exprimarea valorilor perene ale spiritualității noastre naționale, unele prin energia combaterii mentalităților revoluate care mai îngreunează calea progresului, altele constituind, în revers, tocmai obiectul satirei, într-un sens recuperator ; unele o fac în registrul sobru al tragicului sau al dramei, altele în cel tonic al comediei, multe în formule dramatice inodite. În asemenea modalități, din ce în ce mai complexe — tratate, bine înțeles, în formă de expresie specifice teatrului — s-au înscris și se înscriu, ca reflectări ale ideii de Patrie, numeroase piese aparținînd unor scriitori de renume (unii premiar dispăruți), precum (din nou în linie alfabetică) Aurel Baranga, Ion Băieșu, Paul Everac, Romulus Guga, Mircea Radu Iacoban, Horia Lovinescu, Teodor Mazilu, Theodor Mănescu, Mehес György, Ecaterina Oproiu, D.R. Popescu, Tudor Popescu, Titus Popovici, I.D. Sirbu, Dumitru Solomon, Marin Sorescu, Sütö András, menținîndu-ne în limitele unor exemplificări poate prea sever selectate.

ATTITUDINEA nouă, comunistă, față de muncă și de avutul obștesc, față de om, față de limbă, cultura și tradițiile poporului român, hotărîrea fermă de a lupta, sub conducerea partidului, pentru apărarea libertății și independenței țării, pentru apărarea și dezvoltarea cuceririlor revoluționare, pentru prietenia între popoare și pacea în lume, obiective derivate din însăși substanța socialistă a Patriei, oferă, în continuare, scriitorilor de teatru, un teren de investigație din ce în ce mai bogat, practic — înfinit. Ceea ce acum, la începutul unei noi etape de evoluție a României spre visul de aur al omenirii, se cuvine a cere creației dramatice contemporane constă tocmai în imperativul răsfrîngerii în opere de înaltă calitate ideologică și estetică, a unui chip al Patriei pe măsura luminosului ei destin comunist.

Mihai Vasiliu

Spirala noului

IN materie de artă teatrală drumul noului e sinuos, dar spirala sa e veșnic ascendentă, pe fondul unei culturi dinamice. Ultimul *Anuar statistic al Republicii Socialiste România* semnalează că avem patruzeci și cinci de teatre (și secții) cu trupe permanente și activitate continuă în tot cursul anului, răspîndite pe întreg teritoriul. Ne-am obișnuit într-atît cu aceste realități încît nu le mai comparăm cu propriul nostru trecut și nici cu realitățile altora. Se știe însă că o mișcare teatrală normală se poate dezvolta doar în măsura în care există dotări și echipamente. Să adăugăm săliilor existente — majoritatea de eficacitate deplină în ce privește randamentul artistic — 5175 case de cultură municipale, orașenești și cîmine culturale ale consiliilor populare — cele mai multe oferind spații adecvate pentru reprezentații — și vom vedea că harta disponibilităților noastre în domeniul producerii de spectacole e foarte vastă. În județul Prahova sînt 14 case de cultură, în Constanța 11, în Timiș, Bihor, Harghita cite 10, în Sibiu, Alba, Argeș cite 9, și așa mai departe. Dar chiar și unele date din această rubrică vor fi modificate în anuarul viitor ; la Vaslui, de pildă, există acum 6 (în loc de 4). Tot astfel, la Călărași sînt 2 case de cultură (în loc de una — ultima fiind consacrată chiar Teatrului Popular local, din decembrie anul trecut). Dealtfel și aici, ca și la Focșani, Drobeta Turnu-Severin, Salonta, Oravița, Hunedoara, Hîșu și în alte orașe există localuri de teatru vechi (recondiționate) sau noi. Fără a dori să supărăm pe cineva, vom aminti că măcar douăzeci din

teatrele pariziene (pe care le cunosc) sînt mult sub nivelul capacității și echipării — nu a Teatrului Giulești, a celui din Tg. Mureș ori din Craiova, ci a sălii de spectacole a Casei de cultură din Cîmpulung Moldovenesc. De asemenea, să reamintim că sînt orașe europene, centre ale unor regiuni cu trecut milenar și bogată istorie contemporană, care dispun de mai puține edificii unde se pot da spectacole de anvergură, decît cele din județul Arad, de exemplu. De notat și faptul că în unele țări europene, americane, asiatice viața teatrală e concentrată doar în Capitală și în alte două-trei centre, iar stagiunea onorată din teatre ține patru-cinci luni pe an, că un număr foarte mare dintre ele nu au repertoriu alternativ, nici trupe stabile și vom putea să măsurăm mai apropiat contururile hărții teatrale românești.

Relativ recent au fost implantate teatre dramatice profesioniste în două orașe care nu au avut niciodată atare instituții : la Suceava, unde echipa, tînără a căpătat un local modern în centrul urbei, și la Giurgiu, unde e prevăzută a se înălța o clădire adecvată în actualul cincinal. Extensiei scenelor profesioniste îi corespunde și o extensie a itinerariilor de turneu ale teatrelor bucureștene, și din alte centre, mai ales spre orașele fără trupe permanente. Registrul spectacolelor care au trecut într-un an prin Slobozia, Oltenița, Vaslui, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Slatina, Tirgoviște arată mulțumitor. Rămîne, desigur, a se organiza cu o chibzuință sporită aceste turnee, pe raze mai lungi, și a se veghea ca valoarea repre-

zentațiilor să echivaleze gestul cultural, să nu întunece scopul din socoteli extraartistice.

Apetența publicului pentru actul artistic a crescut și ea. Anuarul statistic înregistrează cea mai mare cifră de spectatori care s-a realizat vreodată la noi într-un an : 6 725 000. Ea nu epuizează, firește, toate posibilitățile. E cert însă că se datorește, în principal, unei mai adînci pătrunderi a turneeelor pe teritoriu, unor spectacole mai atrăgătoare — în cîteva centre mari — festivalurilor, ce interesează categorii largi de spectatori și atracției pe care teatrul o exercită, în multe locuri, asupra unor contingente tinere de public.

Multiplificarea inventivă a modalităților de cointerese a spectatorilor — problemă care, dealtminteri, preocupă oamenii de teatru din lumea întreagă — ar fi de natură a lărgi aria de beneficiu înrîurire a acestei arte. Avem însă o *mișcare teatrală* puternică și cu un indice înalt de reprezentativitate în peisajul culturii naționale, pondere pe care i-o asigură structura instituțională, orientările estetice moderne, vectorul politic socialist. E nevoie ca pe viitor, și în acest teritoriu artistic, „să fim conștienți — cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu — că nimic nu se poate realiza fără muncă, fără eforturi, fără consum de energie și inteligență creatoare, fără spirit revoluționar, devotament și abnegație”.

Valentin Silvestru

Drumurile luminii



Flash-back

Istoria unui film

■ NOILE revelații documentare pe marginea filmului **Războiul independenței** (inclusiv, regăsirea unor variante ale scenariului) readuc în actualitate acest cap de serie, istoric nu numai ca subiect, dar și ca importanță în evoluția cinematografului nostru. Nu este pentru prima dată când ne întoarcem spre produsul genuin al acelor ani pentru a putea descifra atmosfera în care s-a născut și felul cum s-au răsfrit în el așteptările ce-i fuseseră încredințate.

Inițial, proiectul filmului a fost o inițiativă romantică a citorva actori de la Teatrul Național, care în lipsa subvențiilor nominale și, mai ales, surprinși de greutățile neprevăzute, inerente noii arte (unul dintre ei compara mai tirziu eforturile financiare ale unui atare film cu... o investiție agricolă sau feroviară) s-au văzut nevoiți să apeleze, pentru acoperirea gestiunii, la concursul unui impresar particular, cunoscutul, în epocă, Leon M. Popescu. Distribuția cuprindea practic întreaga elită actoricească, iar în scenele de luptă apăreau importante efective ale armatei, cu uniforme și armamentul lor autentic. Din antrenarea altor forțe de prim ordin, ca și din faptul că proiecția în avant-premiară a avut loc într-un cerc strict oficial, se poate deduce că filmul a fost socotit până la urmă drept un eveniment de interes național.

Nu trebuie omis că de la desfășurarea reală a faptelor reluate pe ecran se scurseseră abia treizeci și cinci de ani, că unii din cei ce duseseră greul războiului de neatințare erau încă în viață, că multe din personajele de pe ecran mai dăinuiau în sală, nu numai în calitate de spectatori, dar și de martori ai evenimentelor.

Astăzi, când între noi și film s-a așternut mai mult decît dublul distanței dintre film și anul 1877, este greu de imaginat entuziasmul acelor săli în care suflul vieții încă nu cedase cu totul suflului istoriei. Publicul anului 1912, încă nedepins cu subtilele convenții cinematografice, confunda în totul spectacolul cu realitatea: însoțea cu aplauze asaltul doborâșilor, acoperea cu ovații nu numai sunetele de goarnă, dar și uralele autentice ale ostașilor plasați, pentru producerea „sonorului”, dincolo de ecran.

Bineînțeles, nici tehnica, nici nivelul estetic al artei abia consemnate nu erau încă prielnice unor capodopere. Dar, așa cum era — mai mult reconstituire a unui eveniment, decît interpretare a lui artistică —, **Războiul independenței** rămîne un moment memorabil, de primă — și sinceră — concentrare asupra unui subiect de anvergură patriotică.

Romulus Rusan

Își păstrează deprinderile, stilul simplu de comportare și comunicare, moștenite din strămoși, după cum demonstrează cu tandră perspicacitate Doru Segal) vine în consonanță cu filmul **Ioane, cum e la construcții**? (din lucrul în comun al încă și mai proaspetilor căsătoriți. Sabina Pop surprinzînd echilibrat detaliile începutului în meserie, în existența conjugală, în locuința orășenească, abia dobîndită). Or, dincolo de policromia chipurilor, ideea de interioară comuniune de familie, de mare familie, se impune și din structurile peliculei. **Pe unde am fost și am colindat** (consacrat de Laurențiu Damian „Acțiunii 7000”, care a reunit în bazinul carbonifer gorjean tineri din întreaga țară).

Pasionați de a aduce pe ecran, cu emoție de martori și participanți, pilduitoarele repere contemporane, de progres material și spiritual, documentariștii împărtășesc de asemenea convingător bucuriile întîlnirii cu natura patriei (Ion Bostan, de exemplu, transformă Delta Dunării într-un „sanctuar” de suflet pentru sine, dar și pentru publicul larg, reîntorcîndu-se mereu, de-a lungul bogatei sale cariere, **Printre pelicani** ca să aștepte anotimpul **Cînd înfloresc nuforii** — am citat astfel numai două dintre peliculele maestrului genului, una datînd din anii '60, cealaltă recent lansată în sălile de proiecție). Iar oamenii obișnuiți, inițial cunoscuți în itinerarele de consemnare filmică a destinului de pe un șantier, dintr-o uzină ori dintr-o așezare rurală, devin adevărați prieteni, pe care regizorii îi regăsesc periodic pentru ca, dezlînd creșterea personalității lor și a anvergurii reușitelor lor dintr-o anumită zonă, să marcheze elocvent semnificațiile ritmurilor de dezvoltare a societății noastre, în genere. Totodată, profesia de cronicar al actualității imediate îi obligă pe autorii de documentare la mobilitate, la neîncetată diversificare a preocupărilor. Astfel, de pildă, după ce l-a privit cu atenție pe **Mecanizatorul din agricultură**, Tereza Barta inițiază un **Fals tratat de intimitate** despre Horea Flămîndu; și, tot

în universul picturii — însă în cel al clasicului Nicolae Grigorescu — intră, imaginînd un **Atelier cu călăuză**, un alt tînăr regizor, Ovidiu Bose Paștina, cel care nu demult turnase interesante pelicule de protecția muncii. Sau Jean Petrovici, după ce, în ultima vreme, a urmărit consecvent „premierele” de pe platformele maritime de foraj și abnegația petronauților, dialoghează acum cu „forme de zbor și lumină”, cu fîntinile născute din truda de modelator al oțelului, din tehnica și arta nutrită de vise renascentiste și de fanteziile erei cosmice. Vorbînd despre sculptorul Lucaci, cineastul trăiește fascinația modernelor „orgi de ape” datorite locuitorilor din Constanța, Drobeta-Turnu Severin ori Reșița.

Fiecare excurs vizual iluminează grăitor un instantaneu, un eveniment, un fragment din impresionantul ciclu reînnoitor al civilizației noastre. Din suita de împliniri și aspirații ale poporului nostru, coboară de pe harta țării pe peliculă efigiile **Transfăgărășanului** (filmate de Virgil Calotescu) și cele ale **Metroului bucureștean** (de David Reu). Iar geneza Canalului Dunăre-Mare Neagră se reconstituie pe etape, într-o serie de filme (semnate de regizori din diferite generații, precum Cornel Diaconu și Olga Zisu, Ioana Holban, Eugen Gheorghiu, Erwin Szekler sau Jean Petrovici); se înlanțuie în succesiune firească atît confesiunile diferitelor echipe de proiectanți și feluritelor categorii de constructori, aflate în plin efort, cit și transfigurarea tuturor chipurilor la maiestruoasa ceremonie de inaugurare a magistralei albastre. Și astfel, prin alăturarea vibrantelor mărturii, surprinse pe viu de camerele de luat vederi, se alcătuiesc atotcuprinzătoarele monografii despre marile ctitorii ale epocii deschise de cel de al IX-lea Congres al Partidului, despre orizonturile devenirii prezente și viitoare a României socialiste.

Ioana Creangă



Pe ecranele bucureștene, noul film românesc **Marele premiu**, scris de Chiril Tricolici și regizat de Maria Callas Dinescu (protagoniști: Tora Vasilescu, Șerban Ionescu și Cosmin Șofron)

Radio t.v.

Permanența unui ideal

■ **Unirea, sufletul poporului român**, iată titlul unui documentar pe care îl vom putea viziona mîine seară pe micul ecran, titlu simbolic exprimînd în fapt invarianta esențială a emisiunilor radiofonice și de televiziune din ultimele zile. Ele au urmărit și urmăresc impresionantă stabilitate în timp a acestei idei-fortă a conștiinței poporului român, idee ce a focalizat inițiativele și năzuințele atîtor generații și are astăzi o puternică rezonanță sub orizontul actualității. În consens, asadar, cu o realitate pe deplin verificată de timp, fără de care nici nu poate fi concepută devenirea noastră, analizele, comentariile, sintezele de la radio și de la televiziune, sprijinindu-se atît pe fapte sau documente atestate istoric cit și pe experiența însăși a culturii, evocă momentele cele mai însemnate ale conștiinței, afirmîndu-și ideea de unitate națională. Sub semnul lui destinul acestui popor a putut cunoaște împliniri semnificative, de real ecou internațional. Argumentele și pledoaria cercetătorilor sau creatorilor contemporani se întîlnesc într-o

strălucită armonie cu cele ale înaintașilor. **Tele-radio** evocă, astfel, un eseu radiofonic rostit de Octavian Goga în urmă cu mai bine de o jumătate de veac, prilej pentru „poetul pătimirii noastre” de a medita asupra nobilei coeziuni morale și de acțiune politică a neamului ca formă deplină a regăsirii de sine: „Ideea unitii naționale și a identificării granitelor etnice cu cele politice, — cam așa s-ar putea comprima în două cuvinte crezul nostru din vechime —, a trăit întotdeauna în noi. [...] În conglomeratul de popoare ale continentului ne-am plămădit albia noastră specifică ce era străjuită de conștiința unei entități organice. Cîte furtuni groaznice nu s-au dezlănțuit în cursul vremii și au călit tinerețea acestui popor! Au fost nenumerate ciocniri de curente potrivnice, au fost întemeieri și dărîmări de state, revoluții de credință și sfărîmări de hartă — toate pe creștetul nostru ca o încălțare de tunete și fulgere în coastele unei păduri de fagi. Jos la noi, în adîncime însă, n-au putut pătrunde, fiindcă în pragul ei le elimina psi-

hologia acestor băștinași. Au fost, desigur, cumpănile risipiri de energie, o trudă amară cum nu sunt multe altele, dar sub toată revărsarea ei distrugătoare, noi n-am pierdut o clipă secretul de familie, pulsul aceluiași organism în vinele noastre a bătut fără încetare”.

■ **Arhiva de aur a Radioteleviziunii sau Amintiri pentru viitor**, cum se numea în numerele precedente ale publicației rubrica, prezintă informații de mare importanță din istoria mai nouă sau mai veche a Institutiei. Astfel, evocarea manifestărilor radiofonice Eminescu, începute în iunie 1929 și continuate pînă azi sau redescoperirea unor conferințe înregistrate în studiourile de televiziune de mari creatori sînt numai cîteva contribuții de mare utilitate, ce merită a fi sprijinite de redacțiile Radioteleviziunii prin emisiuni de retrospectivă valorificînd propria, însemnata sa tradiție.

Ioana Mălin

Telecinema

Emoție și dreptate



Ivan „cel groaznic”. Naivitate? Eroare estetică? Cu toate progresele inteligenței și esteticii, cu toată bogăția de nuanțe adusă de evenimente atroce, arta nu s-a mintuit, nu s-a „deblocat” de această problemă ancestrală, a binelui și răului, transmisă ca o ereditate din geniu în geniu; nici unul nu a obscurizat-o și nu și-a îngăduit să vadă în încercarea dialectică a pozitivului și negativului o confundare a lor, desființînd frontierele dintre drept și nedrept. O linie oricît de firavă, de șovăitoare, trebuie să existe

între ele, garantînd un sens fără de care literatură, teatru, film ar deveni o demagogie a relexor sentimente. Căci e la fel de sigur — dacă e vorba așa — că nu se poate face artă nici doar cu sentimente rele.

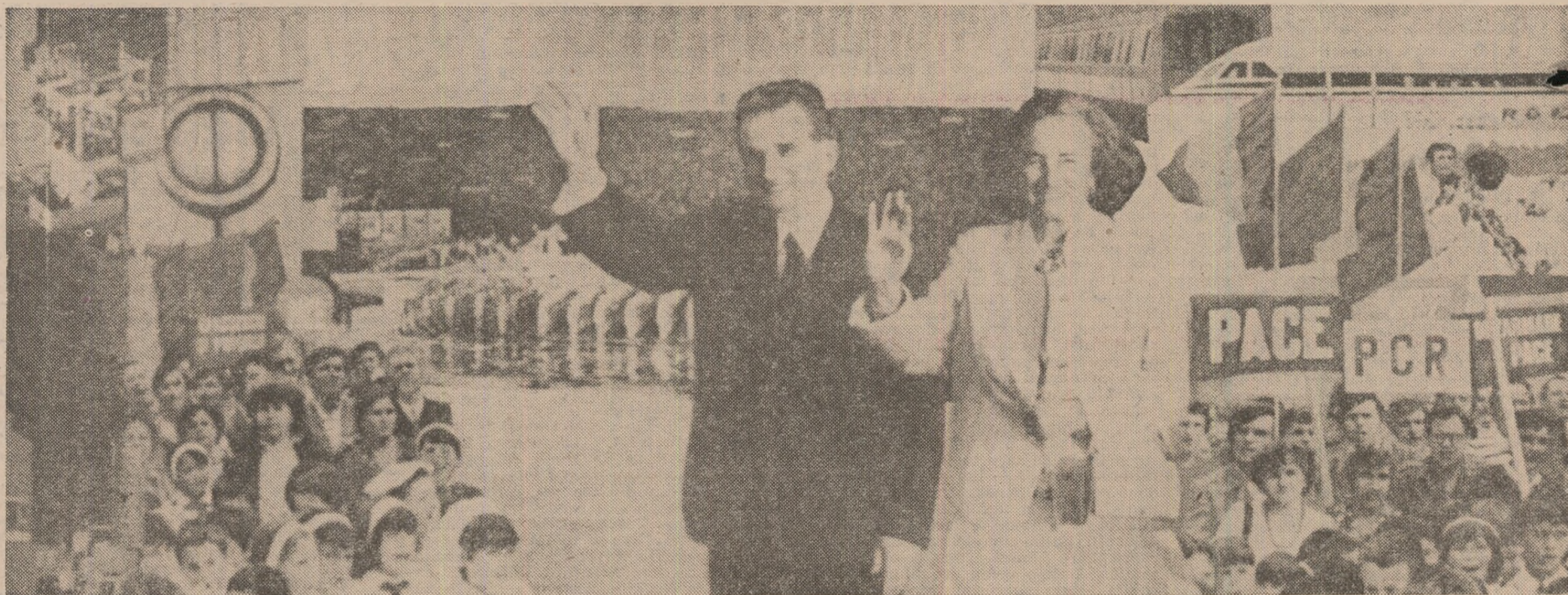
Noi avem în literatura română — de la Eminescu și Caragiale, trecînd prin Rebreanu și Sadoveanu, ajungînd pînă la Camil Petrescu și Hortensia Papadat Bengescu — un asemenea corp de idei puternice și cauze cu fior sînt de al căror farmec să ne lăsăm cuprinși, fără a ne resimți lezeși în gîndire și conștiință în creație. E un bun, e un bine al nostru de care am fi neghiobi să ne desprîndem și lași să-l bagatelizăm.

Cineastul român, foarte legat încă de literatură — ceea ce nu e încă nici un rău cînd virfurile noastre de film sînt inspirate fie de Rebreanu, Agărbiceanu, Ibrăileanu, fie de vigoarea tînără a lui Horia Pătrascu — nu are de ce să bijibie în pădurea de simboluri, atunci cînd caută să vadă ideile mari și grele de care să se prindă energic.

Radu Cossașu



Sărbătorească Ianuarie



OMAGIU de Ion Bișan și Vladimir Șetran

LUNĂ de început de an, lună a planurilor pentru timpul ce vine și care înseamnă totdeauna speranța împlinirii lor, acest Ianuarie își adaugă noi semnificații, transformându-se într-un moment festiv, cu ample rezonanțe în viața societății românești. Căci dacă reperul cronologic își are semnificația sa imediată, marcând o dată anume în memoria colectivă, implicațiile în timp, deci pentru durată istorică, angajează dimensiuni și perspective mult mai ample, ce pot fi citite în ceea ce s-a realizat, dar mai ales în ceea ce va veni. Este un adevăr axiomatic, valabil nu numai pentru civilizația materială — iată, cu acest Ianuarie începe un nou cincinal, al 8-lea, determinant pentru evoluția României către un nou stadiu al dezvoltării sale socialiste — ci și pentru cea spirituală, pentru cultură și artă. Din această perspectivă trebuie privite și apreciate punctele de reper ale calendarului afectiv și istoric în jurul cărora se grupează memoria și proiectele unui popor, ale unei țări.

Prilej de sărbătoare, dar și de bilanț, ca orice aniversare care își extinde semnificațiile la spațiul larg al societății, ziua de 26 Ianuarie, legată în sufletul poporului nostru de nașterea secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, reprezintă și momentul însumării tuturor înfăptuirilor din ultimii 20 de ani, deceniile de cind el se află la conducerea statului. Ele sînt numeroase, în cele mai diferite domenii ale existenței, conturînd puternic și inconfundabil profilul unei epoci, destinul unui popor și pe cel al țării. Concretele argumentelor și multitudinea lor conving mai bine decît orice alt mijloc, imaginea țării, parcursă cu ochiul călătorului ce se oprește pentru a înregistra și judeca, reprezintă cea mai completă dare de seamă pentru prezentul și viitorul ei țară printre nenumăratele repere ale timpului cuprins în arcul celor

20 de ani, se cere să le reținem și pe cele reprezentate de operele artiștilor noștri, în muzee, ca și în spațiile publice, în opere monumentale ca și în fiecare expoziție sau lucrare ce poartă amprenta unei epoci și a spiritului ei.

De la început va trebui să reținem realitatea potrivit căreia noul avînt al artei, destinul ei contemporan, nu se disociază de o bogată și fertilă tradiție a valorii și militantismului, ci, din perspectiva a ceea ce înseamnă un salt calitativ al societății noastre, vine să amplifice date specifice, să le nuanțeze și să le adauge noi dimensiuni, de acută actualitate. Iată un punct de la care se poate porni o discuție cu deschideri generoase către perspectiva creației artistice, în egală măsură preluînd și reformulînd structuri consacrate și protejînd noi atitudini, procedee și formule expresive. Trebuie să vedem aici rezultatele dialecticii irepresibile, proprie tuturor proceselor istorice, dar și fondul de dotare, școlarizare și prospec-tare pe care îl aduc generațiile ce se succed într-o creație alternantă de certitudini și căutări, de împlinire și îndrăznețe punerii în discuție a valorilor acumulate. În fond, în această permanentă efervescență trebuie să vedem efectele climatului spiritual creat de societatea noastră socialistă, consecințele marilor idealuri și idei pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu le postulează atît prin teoria revoluționară, cît și prin practica de zi cu zi. De aici decurg consecințe esențiale pentru arta românească, pentru destinul creatorului și al operei, dar mai ales o nouă perspectivă a integrării în viața cetății, a oamenilor.

ABORDIND o altă perspectivă, generată de mutațiile provocate în ultimele două decenii și raportate la același 26 ianuarie, va trebui să remarcăm că acești 20 de ani au însemnat consolidarea școlii românești de artă, în sensul circulației de idei și stiluri fără discriminări sau dogme

și al deschiderii către universalitate, prin participarea tuturor generațiilor, prin confruntarea deschisă și fertilă, prin critica selectare a ceea ce înseamnă nu numai actualitate, ci și valoare intrinsecă. Alături de nume consacrate, au apărut altele noi, cîmpul problematicei și deci al solicitărilor s-a deschis, atît în planul ideilor, cît și în acela al genurilor diversificate și decis racordate la imperativele comenzii sociale. Ideea de artă umanistă, angajată și deci activă, s-a nuanțat, a căpătat ipostaze noi, propunînd implicit pasionante zone de investigație și împlinire, cuprinzînd arii tradiționale, reformulate pe măsura epocii, sau sectoare noi, propuse de concretul existenței sociale, politice, culturale. Probabil că domeniul cel mai spectaculos, aflat în contact direct și activ cu societatea, încorporînd coordonatele unei epoci și jucînd rolul memoriei prin artă, este acela al creației monumentale, de la sculpturi și ambieri spațiale, pînă la lucrările parietale, fixînd pe noile edificii repere pentru timpul care vine. Interesant ni se pare modul în care artiștii au găsit un ton specific, autohton, în redactarea acestui capitol, păstrînd legătura creatoare cu tradiția seculară și încorporînd organic experiențele cele mai actuale, fără a cădea în pasișă sau epigonism. Aici, ca și tonul original al întregii noastre arte, al culturii în întregul ei, trebuie să vedem efectele îndemnului secretarului general la o pregnantă și distinctă identitate națională, în toate planurile, la independență, autonomie și personalitate, dimensiuni ce caracterizează și viața politică, economică, socială, ca și ideologia revoluționară, internaționalistă prin esența ei, dar afirmîndu-și clar și demn propriile principii specifice.

Același lucru se poate spune despre orice sector al creației artistice, despre oricare din genurile și tehnicile acestui viu și complex mozaic format de ipostazele imagistice ale realității și idealurilor

noastre contemporane. Un capitol dezvoltat spectaculos și reflectînd realitatea sentimentelor nutrite de popor și traduse în limbajul elocvent al perenității artistice de creatorii epocii noastre, este acela al portretisticii, avînd ca subiect pe conducătorul stimat și iubit, pe cel ce conduce destinele țării de peste 20 de ani. Am consemnat cu alte prilejuri evenimente emoționante pentru întreaga țară, varietatea și nuanțarea ipostazelor concrete, profunzimea ideilor încorporate în lucrările ce reprezintă omagii și repere pentru istorie, valoarea artistică deosebită, pe care le conțin aceste efigii ale propriului nostru destin comunist. Artiști consacrați, maeștri și nume de referință, ca și tineri al căror destin stă sub semnul acestor două decenii ne propun o amplă și semnificativă iconografie a celui ce se confundă cu existența României socialiste, cu prezentul și viitorul ei. Trebuie descifrate în toate aceste opere, prin analiza fiecăreia și prin însumarea lor într-un imens portret la scara întregii țări, o lume de sentimente și gânduri, datele unui angajament implicit de a lucra și crea în spiritul celui ideal revoluționar pe care îl reprezintă și îl postulează tovarășul Nicolae Ceaușescu, dorința de a edifica o nouă societate, complexă și dinamică, dar și un om nou, dimensionat în raport cu valorile noastre specifice, umaniste în esența lor comunistă.

IATĂ de ce acum, în pragul aniversării cu profund ecou în istoria de astăzi și de mâine a țării, speranțele unui Ianuarie multiplu semnificativ capătă conturul certitudinii, prin raportarea la sensul și implicațiile evenimentului reprezentat de ziua de naștere a celui pe care artiștii, împreună cu întreaga țară, îl sărbătorește în ateliere, prin munca lor, parte din imensul șantier al României de astăzi.

Virgil Mocanu

MUZICA

Cărți despre valorile muzicale naționale

■ **REDACTAT** de Corneliu Buescu, beneficiind de condiții grafice excelente, al cincilea volum din **„Hronicul muzicii românești** de Octavian Lazăr Cosma are ca obiective perioada enesciană și viața muzicală din anii 1898—1920. Ca și în cazul volumelor anterioare, autorul demonstrează și de data aceasta că realizarea sa, aflată la capătul unei enorme munci de cercetare, se constituie într-o impresionantă operă de sinteză conținînd **Considerații generale, Orizonturile estetice ale muzicii românești și Instrucția muzicală**, apoi fiind fixate larg și puternice cadre **Artei interpretative** (domeniul simfonic, muzica de cameră, muzica de cor, de fanfară și opera). Din introducere aflăm că, de fapt, perioada este analizată în trei volume, cel recent editat constituind „prima treaptă a demersului”.

Fenomenul muzical românesc a culminat, în perioada cercetată, devenind fecund în împliniri, articulațiile lui aflîndu-se nemijlocit sub semnul marii personalități enesciene, care a polarizat, prin forță și valoare, toate mișcările, concretizînd și întărind direcții ivite anterior, dînd perspectivă ambițioaselor aspirații către școala națională, atît în domeniul creației cît și în cel al interpretării. Considerațiile referitoare la cadrul general al epocii, avînd drept caracteristici bogăția de forme și orientări, sînt, chiar de la primele pagini, situate în universal,

în peisajul muzical european de la începutul secolului nostru, urmîndu-se fenomenele afirmării muzicii românești, apoi realizarea unității muzicienilor români și, în sfîrșit, a amprentei etnice, ca trăsătură definitorie a creației. Problemele, ca manieră de conducere a demonstrației muzicologice, sînt expuse cu o anumită tensiune a verbului, autorul siluindu-se el însuși în centrul luptei pentru progres în vederea atingerii idealului propus. Mai mult ca în celelalte părți ale volumului, aici sînt prezente, înfrînte, expoziții tematice din mai toate artele și literatura vremii, frontul rezultat, conținînd expuneri multiforme și policrome, fiind deosebit de convingător, plăcut de urmărit, atrăgător.

Muzica este o ființă cu amprente puternice naționale, caută să demonstreze autorul, și complexitatea acestui adevăr se conturează algoritmic, din treaptă în treaptă, prima jumătate a cărții atîngînd pragul concluziei din care aflăm că interesul crescînd pentru creația populară, apoi integrarea simțirii și gândirii folclorice în creația cultă, chiar constituirea categoriilor culte de doină, joc —, toate acestea au constituit factorii determinanți ai evoluției. Particular, anchea din revista „Muzica” (1920), apoi înființarea Societății compozitorilor români sînt evenimente tratate cu atenția cuvenită. Interesul muzicologilor îndreptat către elucidarea motivelor care au de-

terminat respectivele transformări aflîndu-se și astăzi la o cotă ridicată.

Referirile la instrucția muzicală, alcătuiind partea mediană a volumului, debutează cu un adevăr axiomatic: „Configurația peisajului muzical a depins întotdeauna de activitatea instituțiilor de învățămînt superior, artistic.” Capitolele urmîrind creșterea învățămîntului nostru de specialitate, la București, Iași, Cluj, Timișoara ș.a., dezvoltare impulsivă de fiecare dată de mari personalități, conțin laitmotivica luptă pentru impunerea valorică, în plan educativ, a creației noastre originale.

Efectul noii structuri a învățămîntului se poate urmări, conform principiului pe care-l arătăm mai înainte, și în secțiunea următoare a volumului, amplu dezvoltată, **Arta interpretativă**.

Cartea impresionează prin tinuta ei științifică.

■ **MUZICOLOG** grijuliu și meticulos, Viorel Cosma dă la iveală primul volum de **Exegeze muzicologice**, intenționînd o suită de cărți retrospective cu întreaga sa activitate de cercetare, metaforic intitulată „Epopoea unei vieți dedicate muzicii”. Cu ocazia împlinirii a șase decenii de viață, laboriosul profesor a simțit necesitatea înscrierii pe acest drum anevoios, adunîndu-și toate studiile și articolele pe care le-a semnat, uneori cu frecvență zilnică, în peste patru decenii de activitate muzicologică, lexi-

cografică, critică și pedagogică. Elementele comune au fost, după cum declară și autorul, dragostea pentru descoperirea istoriei muzicale a poporului nostru și încrederea constantă în capacitatea de afirmare și impunere permanentă a valorilor naționale. Studiile adunate în primul volum sînt cunoscute sau inedite și aparțin perioadei anilor 1959—83. Cele trei părți ale cărții se numesc: **Izvoare, mărturii și documente seculare, Pe firul istoriei și Tradiție și actualitate**. Debutul îl constituie citeva mărturii foarte vechi, sugerînd forme ale vieții muzicale pe teritoriul patriei. Comunitatea sincretică a manifestărilor cu acest caracter, avînd o vechime seculară, face loc, în paginile cărții lui V. Cosma, unor considerații generale, uneori inedite, legate de instrumentele, dansurile, magia vechilor locuitori de pe teritoriul românesc. Urmează citeva date privind interpretarea în muzica bizantină; se folosesc manuscrise, cronici, scrisori, apoi influențe ale Renașterii venețiene în cultura noastră medievală, o schiță monografică a orașului Alba Iulia, un foarte apreciat centru al Renașterii noastre muzicale, portretul eruditului Dimitrie Cantemir, precum și considerații legate de un marș revoluționar inedit, de muzica din perioada Unirii Țărilor Române, de evenimentul sărbătoririi unui veac de la apariția primei noastre Istorii a muzicii etc. Argumentele cărții, înșiruindu-se ca studii, portrete sau monografii, devin, în concluzia fiecărui capitol, trimiteri, punți către contemporaneitate.

Anton Dogaru

Spiritul revoluționar în știință și cultură

■ În întreaga activitate științifică trebuie să se manifeste cu putere spiritul revoluționar în abordarea cu toată îndrăzneala a marilor probleme, să se acționeze permanent pentru descoperirea a noi și noi taine ale naturii și universului.

NICOLAE CEAUȘESCU



La Congresul Științei și Învățămintului

O DOMINANTĂ a politicii Partidului Comunist Român și a concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu despre făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate o constituie prețuirea consecventă a științei ca factor esențial al progresului economico-social. Dintre toate formele culturii, aceea care poartă în chipul cel mai pregnant și adinc marca revoluției tehnico-științifice este, firește, știința, care a devenit axa valorică a lumii moderne; ea dobândește rol conducător, ascendent în sistemul valorilor, devine o funcție a procesului de producție. Dacă viața societăților tradiționale era impregnată de mituri, societatea contemporană este impregnată de valori și norme ale științei, cunoașterea științifică a devenit un element indispensabil al funcționării societății. În Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul Științei și Învățămîntului se arată că nu există domeniu de activitate în care să nu se fi introdus în producție rezultatele cercetării și noi tehnologii. „Omenirea se află într-o asemenea etapă a dezvoltării în care știința reprezintă cea mai puternică forță a progresului economic și social” și de aceea „...edificarea socialismului și comunismului nu se poate realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, pe baza cunoașterii umane în general”.

Revoluția științifico-tehnică determină și reclamă un efort de raționalizare și științificizare a acțiunii sociale (atît în sfera producției cît și în aceea a organizării și administrării, în toate domeniile suprastructurii), a relațiilor umane și chiar a actelor cognitive și a creației culturale. Se produc astfel mutații structurale la nivelul forțelor de producție, al relațiilor de producție, la nivel etic și estetic, la nivelul culturii în general. De aici decurge o nouă logică socială, o nouă strategie a dezvoltării științei, avînd ca postulat filosofic-gnoseologic încrederea destrămutată în capacitatea cognitivă a acțiunii umane de a dezlega mereu noi și noi taine ale universului fizic și social-uman. La același Congres al Științei și Învățămîntului, secretarul general al partidului preciza: „Cercetarea științifică și tehnologică trebuie să pornească permanent de la concepția revoluționară materialist-dialectică, de la faptul că procesul cunoașterii nu s-a încheiat și nu se va încheia niciodată, că există numai probleme necunoscute dar care pot fi descoperite și cunoscute”.

Încrederea în forța transformatoare a științei, în puterile creatoare ale unui popor liber și stăpîn pe destinul său au îngăduit elaborarea unui program cutezător de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, cuprinzînd, între altele: introducerea rapidă și fermă a noilor cuceriri ale științei și tehnicii moderne în producție, creșterea substanțială a nivelului tehnic și calitativ al produselor, îmbunătățirea structurii producției, valorificarea mai eficientă a resurselor economice, sporirea gradului de competitivitate a produselor românești. Acest program stabilit de Congresul al XIII-lea al partidului a dobîndit o expresie mai concretă și mai cuprinzătoare la Congresul Științei și Învățămîntului: realizarea programului energetic prin noi soluții și tehnologii care să asigure sporirea randamentelor centralelor electrice și să grăbească punerea în funcțiune a centralelor nucleare, prin perfecționarea tehnologiilor de folosire a resurselor neconvenționale de energie și prin înlocuirea tehnologiilor mari consumatoare.

Așa cum sublinia tovarășa academiciană doctor inginer Elena Ceaușescu în Cuvîntarea la încheierea lucrărilor Congresului Științei și Învățămîntului: „Unul din obiectivele principale ale dezvoltării noastre economice în perioada următoare îl constituie realizarea programului de dezvoltare a energiei, de sporire și punere deplină în valoare a potențialului energetic național”; descoperirea de noi resurse de materii prime, de valorificare superioară a materiilor prime, asimilarea de noi produse și sortimente; perfecționarea tehnologiilor existente și elaborarea de noi tehnologii în industria chimică, ducînd la sporirea gradului de valorificare a resurselor naturale; concentrarea forțelor de cercetare spre a realiza noi mașini și utilaje multifuncționale, cu un

grad înalt de automatizare, introducerea consecventă a progresului tehnic, de înnoire și modernizare a produselor, de ridicare a nivelului lor tehnic și calitativ prin organizarea științifică a muncii, automatizarea, electronizarea și robotizarea producției, creșterea puternică a productivității muncii sociale, a eficienței economice, a rentabilității; contribuții substanțiale în realizarea noii revoluții agricole; aprofundarea noilor fenomene economice și sociale, a noilor legături, sesizarea noilor fenomene sociale și culturale în științele sociale.

În lumina acestor obiective, se impune stabilirea de noi relații între științele naturii, științele tehnice și științele sociale umane. Descartes adresa contemporanilor săi îndemnul: „Învățați să cunoașteți secretul naturii și veți deveni stăpînii și posesorii ei, veți ajunge la prosperitatea și fericirea secolului de aur cîntat de poeții antichității”. Cuvîntele intru totul actuale dacă extindem îndemnul la cunoașterea și stăpînirea societății, la cunoașterea și stăpînirea de sine. Ceea ce înseamnă a lua în considerare tehnosfera, dar nu ruptă sau opusă față de biosferă și noosferă, ci în echilibru benefic cu acestea din urmă. Progresul nu constă doar într-un proces de creștere cantitativă, ci și un proces de perfecționare a relațiilor sociale, a mecanismelor de decizie politică și de instituire a noi valori. Crește astfel capacitatea de intervenție a omului, racordată la o scară superioară de valori, după criteriile etice ferme. Fără umanizarea tehnicii, tehnicizarea omului ar duce la uniformizări și partializări tehnocratice.

Sub imperiul revoluției științifico-tehnice, a devenit necesar un nou ideal cultural, în care sistemul cunoașterii științifice se îmbină cu sistemul personalității umane, cu un alt conținut cognitiv și axiologic. Preponderența crescîndă a științei corespunde cu modificarea globală a echilibrului cunoașterii. Cultura elenică se organiza în funcție de armonia cosmosului, cea medievală își căuta legitimarea în transcendența divină, cultura umanistă a Renașterii punea în centru personalitatea umană. În cultura modernă, știința devine într-atît o forță dominantă, încît Ernest Renan putea să scrie cu mîndrie: „Religia mea este totdeauna progresul rațiunii, adică al științei... Știința singură poate furniza omului adevărurile vitale, fără de care viața nu ar fi suportabilă, nici societatea posibilă... Știința nu are ca dușmani decît pe cei ce judecă adevărul inutil și indiferent. Cei ce disprețuiesc știința, cum disprețuiesc și înalta poezie, virtutea morală sînt din altă lume, nu merită numele de oameni, le lipsește facultatea ce constituie o nobilă prerogativă a umanității”.

NU MAI în condițiile socialismului devine cu puțință armonizarea cunoașterii științifice cu valorile umaniste ale culturii. Revoluția științifico-tehnică produce revoluționarea mijloacelor de muncă dar și a obiectului muncii și chiar a factorului subiectiv al producției prin deplasarea centrului de greutate de la sistemul mecanic la sistemul-om. Promovarea omului pe primul plan îl reclamă acestuia mari eforturi psihofiziologice și spirituale, dar generează și posibilitatea de a reduce numeroase poveri fizice. Reechilibrarea omului cu mediul tehnic instituie o relație nouă între competența tehnică și participarea democratică, în opoziție cu soluțiile tehnocratice; tehnicizarea producției nu înseamnă mecanizarea relațiilor umane.

Se afirmă, pentru prima dată, o nouă etică a științei: estimarea umanistă a rezultatelor și metodelor folosite. Această nouă atitudine a fost exprimată cu o deosebită relevanță de Max Born în *Viața și concepțiile mele*: el afirmă că, sub raport personal, preocupările științifice i-au oferit satisfacții și bucurii, dar în știința reală și în etica ei „au intervenit schimbări care fac cu neputință păstrarea vechiului ideal de slujire a științei de dragul ei. Idealul în care a crezut generația mea. Noi eram convinși că idealul nostru nu va putea fi niciodată pus în slujba răului, întrucît căutarea adevărului ca atare este un bine. A fost un vis minunat din care ne-au trezit evenimentele mondiale”. Aceste evenimente din

perioada războiului au fost, cum se știe, cumplite, iar în prezent pot surveni evenimente și mai cumplite, de-a dreptul catastrofale, dacă știința și oamenii de știință, dacă politica și oamenii politici nu sînt animați de responsabilitatea morală în raport cu finalitatea, cu efectele posibile ale cuceririlor științei. Omul devine, direct sau indirect, personajul principal nu numai pentru filosofie și artă, dar și pentru știință. Se vorbește din ce în ce mai mult nu numai despre o etică medicală, dar și despre o etică ecologică, o etică genetică (asociată cu ingineria genetică), o etică a științei în general. La Congresul Științei și Învățămîntului, referindu-se la faptul că oamenii de știință au descoperit și realizat arma nucleară de distrugere în masă, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Fără nici o îndoială că cei care au descoperit forța uriașă a atomului nu au avut probabil în vedere atunci să-l pună la îndemina unor forțe care să-l folosească pentru distrugerea omenirii. Dar s-a întimplat așa cum spune Goethe în *Faust* că, de fapt, n-au reușit să stăpînească această uriașă forță și ea a dezlănțuit forțele răului, ale distrugerii”. Concluzia este că tot oamenii de știință le revine rolul de a determina distrugerea armelor nucleare și de a nu mai lucra pentru război, ci pentru pace.

Este posibilă, de asemenea, și necesară o nouă estetică a științei și tehnicii pe fondul solidarizării valorilor, a conștiinței științifice și a celei artistice. Dintotdeauna a existat, în istoria culturii, o solidarizare axiologică între adevăr și frumos. „Cunoașterea științifică — spunea Paul Hazard — are frumusețea sa proprie, căci considerarea unei lumi perfect amenajate, în care faptele cele mai complicate se produc prin resorturile cele mai simple și, pentru a spune astfel, cele mai economice, incită inteligența”. La un Leibniz, de pildă, frumosul pare a face parte din însăși structura intimă a lumii și nici o imagine teoretică a acesteia nu-l poate ignora. Dar ce elemente noi intervin în epoca noastră sub influența revoluției științifico-tehnice? În primul rînd, rolul crescut al imaginarii. Dezvoltarea științei nu are ca efect reducerea, ci sporirea spațiului imaginarii, deoarece crește suprafața de contact dintre cunoscut și necunoscut; funcționalizarea frumosului sau ascendența frumosului funcțional, consubstanțial utilului, spre deosebire de frumosul tradițional, supraadăugat, „gratuit”; o nouă polarizare a gîndului artistic în sensul unei paradoxii dialectice: pe de o parte, tendința către un nivel de specializare fără precedent, incluzînd numeroase elemente de cunoaștere științifică, iar pe de altă parte, lărgirea maximă a interesului pentru artă și specificul ei ireducibil.

Toate acestea trebuie să le înțelegem în contextul a ceea ce tovarășul Nicolae Ceaușescu numea „cea mai profundă revoluție tehnică științifică pe care a cunoscut-o istoria și care marchează un uriaș salt în toate domeniile cunoașterii...”, în creșterea capacității creatoare a omului, întrucît „progresul științific exercită o puternică influență asupra tuturor laturilor vieții omenesti, atît materiale cît și spirituale”.

IN civilizația contemporană, dezvoltarea spectaculară a științei și tehnicii face posibilă și chiar necesară o frumusețe tehnică asociată deopotrivă cu umanismul științific al lucidității critice, al rațiunii ordonatoare, pusă în slujba omului și a realizării sale, și cu umanismul romantic, cu entuziasmele și aventurile sale, care pune

în joc resorturi adînci ale ființei noastre, inclusiv energii latente ale subconștientului, ale voinței. De exemplu, peisajul muzical al secolului XX se caracterizează prin contraste între extrema specializare și rafinare a mijloacelor de creație și de analiză a fenomenului artistic, ceea ce reclamă o inițiere pe măsura progreselor tehnico-științifice ale secolului și expansiunea extraordinară a cerințelor artistice ale publicului larg ce revendică accesul spre valorile spirituale și posibilitatea de a participa la creația lor. Sau, cu alte cuvinte, intelectualizare, esențializare, matematizare, uneori chiar ermetism pe de o parte, democratizarea artei, nevoia stringentă a omului contemporan de a participa la transformarea estetică a vieții, pe de altă parte. În acest context, se pune acum, cu o mai mare stăruință, problema raportului dintre muzică și matematică, dintre limbajul poetic și matematic (cf. *Poetica matematică* de Solomon Marcus, *Artă și matematică* de Victor Ernest Mășek, *Introducere în teoria multimiilor pentru muzicieni* de Dinu Ciocan etc.).

Toate artele au un anume fundament matematic mai mult sau mai puțin vădit, dar pretutîndeni acest fundament (și rol particular pe care-l joacă în structura artei) se prezintă sub aspecte mai puțin simple, mai puțin sugestive decît în muzică, pentru că sînt mai puțin accesibile. Raporturi numerice de mare simplitate pot exercita o adevărată seducție asupra muzicienilor. Notele gamei muzicale se bazează pe relații matematice foarte simple și ușor de înțeles, dar de aici nu rezultă că afinitățile muzicale (melodice sau armonice), cele mai pronunțate, cele mai acceptate de ureche ar corespunde raporturilor matematice cele mai simple iar ansamblul acestor afinități nu formează cîtusi de puțin un sistem matematic realmente ordonat.

Știința solicită fantezia într-o măsură destul de mare spre a se putea apropia de inefabilul artei. Nu trebuie să vedem în matematică destrămarea stării de vrajă. Este nefundată teama că dezvoltarea mașinilor ar înlătura creativitatea umană. Aceasta poate, dimpotrivă, să amplifice și să adîncească sensibilitatea și potențialul afectiv al disponibilităților umane. Gr. Moisil spunea că „mașina face în locul omului o muncă intelectuală: calculează, omul face o muncă mult mai umană, adică mai subtilă, mai inteligentă: programează. Matematica nu poate înlocui poezia, așa cum pătrunderea betonului armat în tehnica construcției nu a înlăturat arhitectura ca artă, tehnica îngrășămintelor și horticultura nu au înlăturat grădinile ca organizare estetică a spațiului vegetal”.

În perspectiva comunismului, știința nu-l partializează pe om ci-l asigură o dezvoltare multilaterală, nu-i scade, ci sporește potențialul creator al poporului. Cum arată președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Prin influența sa hotărîtoare asupra vieții sociale, știința se afirmă tot mai mult drept o imensă binefacere a civilizației”. Insuși comunismul, visul de aur al omenirii „este doar chintesența cunoașterii, rodul marilor cuceriri ale științei și culturii, rezultatul acumulării și sintetizării a tot ceea ce a creat mai de preț mintea omului”.

Al. Tănase

PREZENTE ROMÂNEȘTI

Sărbători ale literaturii române la Belgrad

Iși stiam pe colegii scriitorii iugoslavi încă din 1975, cînd fusesem prima oară la Belgrad, le cunoșteam sentimentele de prietenie pentru noi și de prețuire pentru literatura noastră, ospitalitatea. Nu s-au dezmințit nici de astăzi, cînd ne-am reunit la aniversarea a două mări centenare românești: Liviu Rebreanu și Mateiu Caragiale. Nu mă sfîșie să spun că eram intrucitva stînjinit de ideea de protocol, convins că vorbele noastre n-ar fi putut depăși o simplă semnificație simbolică. Mă înșelasem. Scara literară organizată spre a omagia pe cei doi clasici români avea să se transforme într-un foarte animat și interesant colț. În prezența atașatului nostru cultural de la Belgrad, Mihai Dinicu, gazdele, și să numesc în primul rînd pe Adam Puslojić, secretar al Asociației scriitorilor sîrbi, vechi și mare prieten al poeziei românești, și Eugen Verber, membru în biroul de conducere al Asociației traducătorilor literari, au știut să imprime de la început o atmosferă destinsă, de discuții libere, incitante. Au contribuit la aceasta, desigur, prin opera lor, și cei doi scriitori sărbătoriți, despre care am vorbit mai întîi, noi, invitații, dar și participanții, cu adevărate comunicări sau cu intervenții orale în limbile sîrbă și română: Eugen Verber (care a condus dezbaterile), Adam Puslojić, Simeon Lazareanu, Mariana Dan-Mijović, Ioan Florin, Ljubisa Jeremić. Din păcate, Liviu Rebreanu a fost tălmăcit în limba sîrbă numai cu Ciuleandra, însă Mateiu Caragiale, cu opera sa fundamentală. Craii de Curtea-Vechie, care a stîrnit interesul prin „balcanism”, prin simbolistica figurilor și a numelor, ca și prin strălucirea stilistică, e mai cunoscut. Adam Puslojić a citit, în traducere proprie, poemul lui Ion Barbu, **Protocol pentru un club Mateiu Caragiale**, iar profesorul Ljubisa Jeremić l-a comparat cu James Joyce, din punctul de vedere al discontinuității epice. Discuția a fost un du-te vino al întrebărilor și răspunsurilor, un viu schimb de opinii, care a reușit să țină mereu trează atenția publicului. Departate de orice convenție festivă, Liviu Rebreanu și Mateiu Caragiale au fost sărbătoriți la Belgrad într-o efervescentă sădîrîntă de lucru.

Au urmat două zile de comunicări și mese rotunde ale întîlnirii internaționale a traducătorilor, organizată anual în luna decembrie de către Asociația traducătorilor literari din Serbia, așa cum ne-a informat într-o perfectă limbă franceză distinsa doamnă Ivanka Pavlović, președinta Asociației. Tema de anul acesta a fost consacrată textului dramaturgic. Am urmărit o mare parte a lucrărilor care au avut loc în moderna Bibliotecă municipală, și care au pus o multitudine de probleme ale transunerii cit mai fidele a textului literar dintr-o limbă în alta, și am regretat absența unor traducători români, care, fără îndoială, și-ar fi putut aduce contribuția talentului și experienței lor. „Întîlnirea” a fost încununată cu înminarea premiilor Asociației celor mai bune traduceri în limba sîrbă, printre care și aceea a poeziilor lui Nichita Stănescu de către Adam Puslojić. Participam la o nouă sărbătoare a literaturii române. Ni s-au umplut inimile de bucurie cînd președintele juriului, Milivoj Iovanović, a dat citire textului prin care se comunica hotărîrea unanimă de a se acorda premiul „Dr. Miloš N. Djurić” pe anul 1985 lui Adam Puslojić pentru traducerea volumului de poezii **Doar viața mea** de Nichita Stănescu, apărut la editura „Književne novine”. Despre valoarea marelui poet romîn se spun cuvinte extrem de elogioase care adaugă stării noastre de bine pe care am avut-o la Belgrad și un sentiment de nestăpînită mîndrie: „Nichita Stănescu este unul dintre cele mai ilustre nume ale poeziei contemporane universale. Continuuînd tradiția unui Baudelaire, dar și a poetului național român Eminescu, el reprezintă o ramură a unei poezii metafizice și fantastice, care, după o formă proprie poetului, s-ar putea numi „dedalistică”. Pentru Stănescu, poetul

este un teurg care, în alcătuirea și crearea cosmosului, se întrece cu însuși dumnezeu, subiectul poetic al acestei idei temerare aflîndu-se deopotrivă în toate timpurile, inclusiv cel mitic. Stănescu este un vrăjitor al cuvîntului, care neagă imposibilitatea lexico-sintactică în poezie, astfel încît încercările sale în diversele forme și genuri (de la elegie la medaliul grotesc al colidului) îl reprezintă ca pe un inovator de mărime și valoare universală.

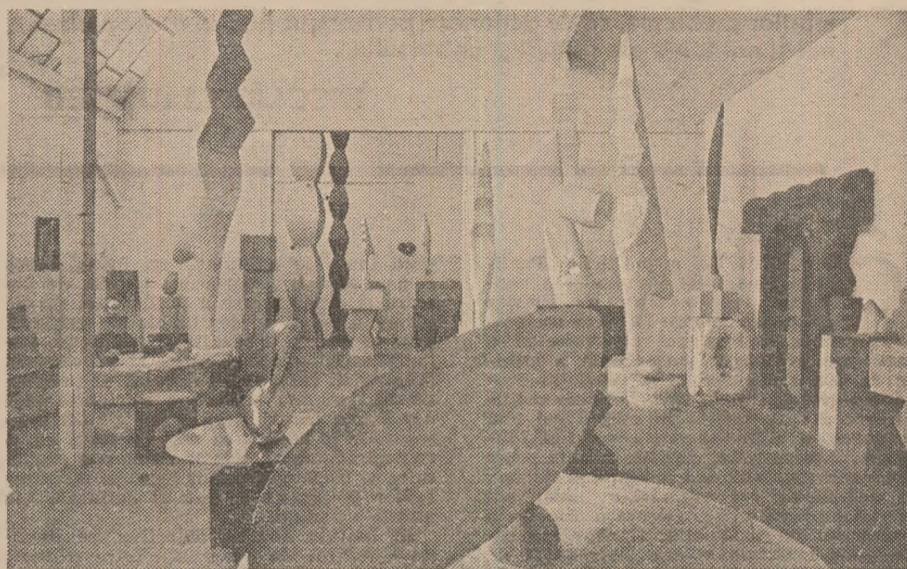
Adam Puslojić, care l-a început pe Stănescu publicului nostru încă din anul 1971 (**Necuvintele și Belgradul în cinci prieteni**), a cultivat cu poetul român și o prietenie personală și una creatoare. Grație lui Puslojić, Stănescu a început să exercite influență și asupra poeziei noastre, iar în opera sa a început să se răsfrîngă teme de inspirație «sîrbească» («belgradeană»). Astăzi este un fapt cu totul de excepție o asemenea cunoaștere a unui poet străin și o asemenea pătrundere în adîncurile tainice ale jocului său cu semne și simboluri. Puslojić a tradus poeziile lui Nichita Stănescu cu adevărat congenial, de parcă ar fi fost create în limba noastră, din efortul nostru poetic și de gîndire, din forța limbajului nostru artistic.

După seara literară foarte animată consacrată lui Rebreanu și Mateiu Caragiale, participam acum la un adevărat triumf al poeziei românești contemporane, față de care Iugoslavia s-a dovedit în chip deosebit receptivă. Eram emoționați pentru noi, dar și pentru Adam Puslojić, bărbatul înalt, cu barbă și plete de profet, care, în chip de multumire adusă juriului, dar și de omagiere a lui Nichita Stănescu, a citit în limba sîrbă, cu vocea lui bine timbrată, o poezie din volumul premiat.

Gazdele noastre au continuat să ne răsfețe și în ziua următoare (ultima a scurtelor noastre șederi la Belgrad), organizîndu-ne o mică excursie pe „muntele” Avala (517 m.), pe un drum șerpuitor și însoțit care duce la Monumentul Eroului Necunoscut, operă a marelui sculptor Meštrović.

Coborîm în oraș, care pare într-adevăr alb (belii) în această zi de primăvară în decembrie, traversînd cartierul rezidențial, apoi printr-o mulțime de blocuri noi sau în construcție. Ajungem în partea opusă, pe malul Dunării, la Zemun, localitate pînă unde se întindea în trecut stăpînirea austro-ungară. Un mic monument mai amintește încă marea trufie a monarhiei bicefale. Dunărea curge liniștită la vale, atîngînd nu prea departe pămîntul românesc. Marele fluviu nu ne-a despărțit, ci ne-a apropiat de-a lungul secolelor. Apa a fost trecută în sus și în jos, românii și sîrbi simțindu-se alături în atîtea împrejurări ale istoriei. O atestă și faptele de cultură și de limbă (cuvinte care au fost împrumutate de la unii la alții), o vizibilă înrudire sufletească și de obiceiuri, pe care aveam s-o constatăm încă o dată la masa ce ne-au dat-o gazdele, înainte de a ne despărți, la restaurantul „Doi căpriori” în vechiul Belgrad, cu cișmele și străzi înguste cu caldarîm. Bucătăria e aproape aceeași, cu amprenta ei orientală greco-turcă, iar masa între prieteni se încheie (dacă nu cumva se prelungește) cu suite de cîntece peste care se lasă un abur de melancolie, amintitor al romanțelor și melodiilor noastre de petrecere. Și pe acest fond muzical, se fac promisiuni de noi întîlniri, se schimbă adrese. Ne luăm rămas bun de la președintele Asociației scriitorilor, Bulatović, care pregătește o carte despre Vlad Tepeș, ca mare figură de apărător al popoarelor amenințate de puterea otomană. Ajungem repede la gara „Dunav”, condusă de buna noastră însoțitoare Elena Subu-Stavrić. În ultimul minut, apare și bărbosul de Adam Puslojić pe care-l rugasem să-mi dea o copie de pe textul juriului privind premiarea sa. Ne îmbrățișăm și în timp ce pornește trenul îmi spune că a început de pe acum să pregătească volumul de **Poezii** — Eminescu, pentru împlinirea centenarului din 1989. Ce alt omagiu mai scump se putea da în continuare literaturii române?

Al. Săndulescu



Paris. Muzeul de artă modernă
Atelierul lui Constantin Brâncuși (reconstituit)

Congruențe

Sîi în cultură cifrele își au uneori elocvența lor. În ce privește circulația cărții românești — prin traduceri în limbi străine — s-a făcut deja aprecierea — exprimată numeric — că, dacă în decurs de 250 de ani, din anul 1714 (cînd Dimitrie Cantemir a devenit membru al Academiei din Berlin) numărul volumelor românești, din toate domeniile, traduse în străinătate nu depășea cifra de o mie, astăzi putem aproxima numărul lor la cinci mii, dintre care peste jumătate aparute în ultimii douăzeci de ani. Întrebarea care se poate pune acum este dacă această acumulare cantitativă a atras după sine cuvenitele, necesarele schimbări calitative în mentalitățile din culturile-țintă. Putem oare decela asemenea indicii, chiar dacă domeniul la care ne restringem, are doar acela al cărții beletristice, iar perioada pe care o avem în vedere îndeosebi este de numai aproximativ un an? Credem că da.

Iată: valorile noastre literare acced mai rapid la o recunoaștere universală. Un exemplu: numele unui poet ca Nichita Stănescu a fost inclus în altfel alt de conservator „Petit Larousse”.

În unele spații culturale, opere românești cunosc acum cea de a doua ediție. Faștul ni se pare revelator: dacă prima ediție poate anunța un nume, cea de-a doua ediție consfințește îndeobște un renume. În anul care a trecut, romanul **Răscolul** de Liviu Rebreanu a fost publicat, în Cehoslovacia, în cea de-a doua ediție; ca și poemul **Surisul Hiroshimei** de Eugen Jebeleanu, reeditat în Argentina (în traducerea lui Manuel Serano Perez, cu un cuvînt înaintea de Angel Asturias și cu un epilog de Adolfo Perez Esquivel, laureat al Premiului Nobel pentru pace).

Apare posibilitatea, și necesitatea, cunoașterii unor scriitori români în integralitatea operei lor. Astfel, în R. F. Germania, la editura Büchergilde Gutenberg a fost publicat, în anul 1985, primul volum (**Chira Chiralina**) dintr-o ediție de opere complete ale lui Panait Istrati, prevăzută a avea 14 volume.

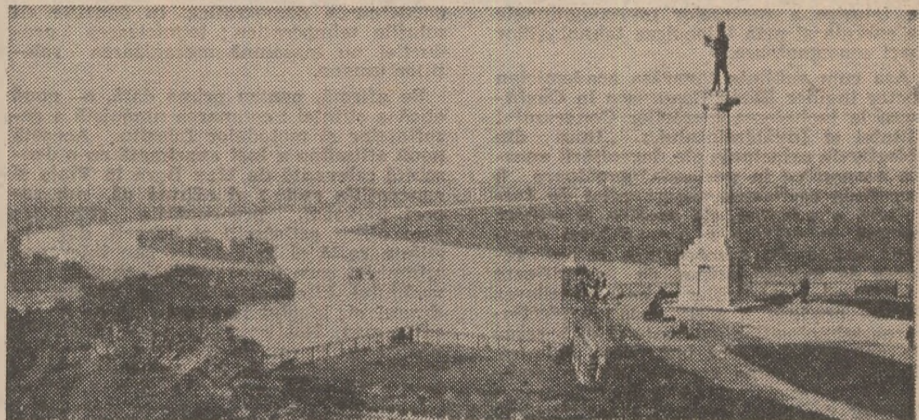
Se ivește, în unele culturi, trebuința de a avea o vedere asupra literaturii române înțelegătoare în **diacronia** ei. În R. D. Germană, de pildă, după ce în

urmă cu un deceniu se publicase o antologie a prozei românești de pînă în anul 1970, a apărut, anul trecut, în editura „Volk und Welt”, o antologie de proză contemporană românească, cuprinzînd texte de după 1970. Printre cei 33 de scriitori antologați se numără Teodor Mazilu, Sorin Titel, Dumitru Radu Popescu, Fănuș Neagu, Eugen Barbu, Valentin Silvestru, Norman Manea, Tudor Octavian, Mircea Nedelciu, Ileana Vulpescu, Mihai Sin, Mircea Horia Simionescu, Eugen Uricaru, Ștefan Bănuțescu, Radu Cosașu. După ce, în anul 1969, consacrase un număr al său liricii noastre, revista de poezie „Micromegas” din Statele Unite dedică acum un nou volum asemănător, menit să completeze și să extindă în timp tabloul oferit atunci. (Sînt publicate poezii de Mircea Ivănescu, Nichita Stănescu, Anghel Dumbrăveanu, Marina Sorescu, Ana Blandiana, Adrian Popescu, Dinu Flămînd, Mircea Dinescu, Daniela Crăsnaru, Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu.)

În fine, tot ca urmare a unor acumulări și a atingerii unui nou nivel calitativ al recepției ne apare cerința, manifestată în unele culturi, de a pune la îndemîna publicului interesat instrumente de lucru, lucrări de referință cu privire la literatura română. După un asemenea volum editat în Polonia, înregistrăm publicarea în anul 1985, în Cehoslovacia (la editura „Odeon” din Praga), a unui **Dicționar al scriitorilor români** cuprinzînd aproape 400 de nume; cartea, rod al muncii unuia colectiv de autori, este îmbogățită printr-un studiu introductiv datorat profesoarei Maria Kavkova.

Nu ne-am propus să amănunțim aici marele număr de traduceri din literatura noastră, publicate în diverse țări și limbi, în anul care s-a scurs. Sînt cîteva zeci de titluri de volume — tot atîția mesageri al spiritualității noastre —, înregistrate cu satisfacție, la vremea apariției lor, la rubrica „Prezențe românești”. Tot ce am încercat în spațiul dat este de a ordona cîteva fapte în necesara lor congruență, îmbucurătoare, credem, pentru cultura românească.

Marcel Mihalăș



Belgrad — vedere de pe Kalemegdan

Zile și seri de neuitat

ÎN orașul uriaș, indiferent parcă la splendorile unei ierni feerice, absorbit de propria-i grandoare în cadențarea orelor solemn mărate de Orologiul Kremlinului, templul Tăriei birule cu semeție timpul conferind Moscovei, de ieri și de astăzi, faima de mare Capitală a Teatrului. Respectat, iubit, acest organism cu mii de inimi, în care pulsează pătimașă dorința de adevăr și comunicare, a devenit pentru câteva zile și al nostru, al celor care cu smerenie și emoție au pășit pe scindura de unde a izbucnit pescărușul lui Stanislavski. Insignele și elegantele cărți de vizită cu emblema MHAT-ului, oferite de către colectivul Teatrului Academic, primirea caldă a gazdelor într-un foaier lustruit ca o sală de bal, dar mai cu seamă întâlnirea cu publicul numeros venit să ne vadă, ne-au făcut repede familiară atmosfera, încălzită și de amintirea altor turnee la Moscova și la București ale artiștilor români și sovietici. (Cu puțin timp în urmă, regizorul Alexa Visarion făcea să fie auzit la MHAT numele lui Caragiale, montind aici *O noapte furtunoasă*.)

Cel mai greu și important examen a fost și primul. Spectacolul *Karamazovii* de Horia Lovinescu și Dan Micu, într-o versiune nouă, originală, cum a fost mai apoi apreciată, avea de înfruntat tradiția unor montări de referință, ca și popularitatea operei, reprezentată cu religiozitate aproape în fiecare stagiune (inclusiv în momentul prezenței noastre la Moscova). Gazetarii au cerut regizorului multe explicații. Au fost interesați să cunoască argumentele dramatizării românești, axată pe ideea karamazovismului și a efectelor nocive pentru om și societate ale unei filosofii ce se situează dincolo de bine și de rău. Această viziune a fost apreciată ca profund contemporană și în același timp obiectivă față de roman, cum s-a exprimat dramaturgul A. Ghelma, care a avut cuvinte de laudă pentru interpretarea „pătimașă” a actorilor, pentru modul inteligent și oportun în care a fost inserat în spectacol monologul Marelui Inchizitor, pentru atmosfera și tensiunea de idei a spectacolului. „Spectacolul dumneavoastră va stârni cu siguranță discuții, a spus criticul M. Sytcoi (autor al unui studiu impunător pe marginea spectacolului publicat în revista „Teatr” nu mult timp după premiera de la București); el rămâne, însă, un moment de excepție în istoria aducerii pe scenă a acestei cărți, și un moment de înaltă artă teatrală”. V. Davidov, artist al poporului din R.S.F.S.R., și alți mulți actori și regizori prezenți la spectacol au elogiat competența și profesionalismul trupelor în abordarea unei opere „care presupune nu numai cunoașterea literaturii ruse, dar și a istoriei în miezul căreia Dostoievski a gândit și a scris”.

Am reîntâlnit-o cu bucurie la spectacolele noastre pe regizoarea Irene Bučenco din Vilnius, care a lucrat la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, și pe regizorul Ion Ungureanu, director al Teatrului Armatei, prietenii apropiați ai teatrului românesc, încântați să-l mai poată aplauda o dată. „Este unul dintre cele mai interesante spectacole după acest roman uriaș, pe care l-am văzut în Europa”, ne-a declarat lapidar, după *Karamazovii*, cunoscutul regizor Oleg Efremov, directorul artistic al MHAT-ului. Sintetizându-și impresiile bogate într-o cronică tipărită, Elena Azernicova, om de teatru cu largă experiență, cunoscu-

toare și traducătoare a teatrului românesc, observa: „Succesul *Karamazovilor* e în bună măsură determinat de dramatizarea făcută de Horia Lovinescu cu participarea lui Dan Micu [...] o nouă versiune teatrală în care pe primul plan apare Ivan, înțelept și gânditor; el visează să salveze omenirea pe care, în același timp, o disprețuiește. Lărgind cadrul inițial, textul tratează noțiunea de «karamazovism» care se referă la adâncimile întunecate ale sufletului omenesc, la o viață trăită în fărâdelegi, nespusă nici legii, nici puterii [...] Eroii spectacolului sînt frământați de pasiuni și instincte distructive, sînt cufundați în adâncimile credinței și ale necredinței, sublimul și generozitatea coexistă la limită cu decăderea și ticăloșia. Iată de ce scena care încheie spectacolul îi unește pe banca acuzării pe toți frații Karamazov. Ei toți sînt fiii tatălui lor, Feodor Karamazov, pe care-l joacă, strălucitor, George Constantin”.

Florile și ovațiile, felicitările transmise de oficialități, în frunte cu adjunctul ministrului Culturii, A. Zaitsev, ne-au dat încredere pentru mai departe. Nu știam însă ce interes va stârni comedia sentimentală, atât de locală, a lui Mircea Ștefănescu. Dacă în banalitatea lor colorată întâmplările cu parfum de levănțică povestite cu haz meridional „vor prinde”. În ciuda tuturor temerilor, *Micul infern* a avut succes ca acasă. Traducerea excelentă, sincronizarea perfectă au făcut posibile reacțiile la replică, așa încît „contactul cu spectatorii s-a stabilit instantaneu, ca întotdeauna cînd e vorba de artă adevărată. În acest spectacol domnește Silvia Dumitrescu Timică; ea creează, într-un desen scenic foarte fin, cu strălucire și facilitate comică, personajul Soacrei, o băbuță în crinolină ce nu vrea să îmbătrînească. Ea dă tonul spectacolului. Partenerii, Sotul (Ion Dichiseanu) și Soția (Lucia Mureșan) o acompaniază demn” („Sovetskaia Kultura”). Textul piesei a fost cerut oficial pentru traducere și reprezentare în U.R.S.S.

Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă a fost, pentru public ca și pentru critică, „recitalul unui quartet de virtuozii”. George Constantin, Dana Dogaru, Alexandru Repan, Ștefan Sileanu, eroii maratonului teatral de pe scenele sovietice, au jucat cu har și precizie acest spectacol greu. Grație lor, drama cutremurătoare, despre viața care se încăpățânează să continue dincolo de impasurile istoriei și tragediilor indivizilor, a provocat o tonică îndurare.

Ne-am despărțit vremelnic de Moscova într-o seară cumpănită de geroasă; dar numai peste câteva ore Leningradul ne-a întâmpinat scaldat într-un soare de sârbătoare, în cea mai scurtă zi a anului, care aici are doar 5 ore. Miracolului naturii și incântătoarei priveliști a orașului-muzeu le-am alăturat curind bucuria întâlnirii cu mai vechile noastre cunoștințe de la Teatrul „V. Komisarjevskaja” care ne-a vizitat țara în noiembrie '85. Înștiințarea că la spectacolele noastre „nu mai sînt bilete” și frumoasele afișe pe care ni le-au tipărit au fost primele cadouri ale leningrădenilor. Cîteva ceretători inimoși de la Muzeul Dostoievski ne-au cerut permisiunea să fotografieze spectacolul *Karamazovii* și ne-au primit cu căldură în casa pentru care există aici un cult aparte. După spectacole am înregistrat cu emoție elogiile exigentului om de teatru, regizorul Ruben Agamirzian, directorul artistic al teatrului gazdă, care a lăudat profesionalismul actorilor și spiritul de echipă. „E clar — a conchis — că e vorba de un teatru serios, cu actori buni și un regizor minunat: Dan Micu”. „Am petrecut alături de voi seri de teatru adevărat”, a adăugat un coleg mai tînăr. Ziariștii Serghei Sorokin, de la „Leningradski raboci”, și Pavel Bistroi, de la „Upravlenie kulturi”, ne-au asigurat că „turneul n-a dezmințit recomandările călduroase care l-au precedat în presă”.

Artiștii români și-au împlinit și aici menirea la cote înalte de profesionalism și dăruire.

Doina Papp

PREMII

OBTINUTE LA CONCURSURILE INTERNAȚIONALE DE INTERPRETARE ÎN ANUL 1985

Eugen Bold, elev la liceul „George Enescu” — „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, vioară. Carmen Roșu, elevă la liceul „George Enescu” — „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, vioară. Răzvan Aliman, elev la liceul „George Enescu” — „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, vioară. Ruxandra Constantino-vici, elevă la liceul „George Enescu” — „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, vioară. Cezar Ieșanu, elev la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, vioară. Trio „Bacău”. Orchestra simfonică „Bacău”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut (viori). Dragoș Călin, elev la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I vioară. Constantin Dănilă, elev la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, vioară. Elisabeta Herteg, elevă



Pe scena teatrului MHAT după spectacolul de gală cu piesa *Karamazovii*

Confirmări

INCONTESTABIL, anul 1985 a fost un an al ofensivei hotărâte pentru o calitate superioară în toate domeniile de activitate, inclusiv, deci, în cel muzical. *Homo musicus* a cucerit noi trepte în ierarhia valorilor spirituale ale națiunii noastre socialiste, noi titluri de noblete în calitatea sa de mesager pe toate meridianele globului a sufletului și talentului muzical românesc, noi confirmări asupra caracterului său de profundă vibrație umanistă, asupra rolului său activ în definirea creativității ca stare fundamentală și vocație intrinsecă a poporului român; el trăiește în consensul unor înalte idealuri morale promovate de România socialistă, ca iubitor de frumos, ca păstrător al tezaurului folcloric național și rapsod al vremurilor noi; el este creator, interpret și exeget al moștenirii muzicale naționale, promotor al celor mai semnificative valori ale culturii muzicale clasice și contemporane, al ideilor păcii și prieteniei întru apărarea dreptului la viață al tuturor oamenilor.

O retrospectivă analitică a anului muzical 1985 nu este, desigur, posibilă în perimetrul limitat al acestei consemnări; ea înseamnă a căuta în trecut cu ochii viitorului, acei „ochi” prin care putem privi încrezători la genul nepuizabil al poporului din care, cu fiecare an, se nasc noi talente menite să ducă mai departe, cu aceeași puritate inalterabilă, mesajul dragostei de viață și de frumos al tuturor fiilor națiunii noastre. Și cum să nu fim încrezători cînd, în 1985, din circa 100 de participări la concursuri și festivaluri internaționale, tinerii noștri muzicieni au obținut nu mai puțin de 76 de distincții? Cum să nu fim încrezători cînd 60 dintre aceste distincții, adică aproape 86% din

totalul lor, reprezintă premiile I (peste 37%), premiile II (aproape 24%) și respectiv premiile III (peste 17%)? Și cum să nu fim încrezători în talentul muzical românesc, nepuizabil izvor de neprețuite comori de spirit și sensibilitate, cînd România socialistă se menține de mai mulți ani în primele 3 locuri din lume, după S.U.A. și U.R.S.S., în clasamentul (neoficial) al premilor obținute în concursuri și festivaluri internaționale? Și, de asemenea, cum să nu fim încrezători și în același timp încă datori, în fața acestei realități pe care însuși Festivalul național „Cîntarea României” o consacră ca pe una dintre dimensiunile sale de largă rezonanță în conștiința culturală a țării?

O trăsătură esențială a vieții muzicale românești, reflectată atât de participarea la cea de a V-a ediție a Festivalului național „Cîntarea României”, cit și de aceea la ample manifestări muzicale cu caracter internațional — inclusiv la cea de a X-a ediție a Festivalului Internațional „George Enescu” — constă în caracterul ei omogen, în faptul că pe trunchiul solid, încărcat cu seve esențiale ale pămîntului străbun, al culturii naționale coexistă, într-o logică și armonioasă instituire vitală, toate generațiile și toate genurile de muzică. Pe acest trunchi cresc și înfloresc, într-o puternică lumină, talentele țării, viguroasele vîrstare ale genului național. Către aceste vîrstare ne îndreptăm acum speranțele în anul care a început, cu convingerea că arta și cultura românească vor cunoaște, în acest fel, noi și noi izbînzii, în acord cu aspirațiile cele mai profunde ale acestui ev socialist.

Vasile Donose

Anatol Vieru — Premiul Herder '86

TRĂBUIE să-mi mărturisesc dintru început emoția cu care aștern aceste rânduri dedicate uneia dintre personalitățile emergente ale culturii românești de azi: compozitorul Anatol Vieru, cel mai recent laureat al prestigiosului Premiu *Gottfried von Herder*, ilustru reprezentant al unei generații de aur, ce a continuat direct nobila tradiție enesciană, Anatol Vieru a demonstrat de-a lungul unei impresionante evoluții compozitice aceeași prospețime creatoare, același echilibru olimpic al concepției ce unește *Suita în stil vechi* scrisă în anul 1945 cu cele mai noi lucrări: *Simfonia a V-a* (pe versuri de Eminescu) și *Simfonia concertantă* pentru saxofon și orchestră.

Autur prodigios, Anatol Vieru a compus pînă în prezent cinci opere, cinci simfonii, numeroase lucrări simfonice, vocal-simfonice, concertante, camerale și electronice, muzică de film precum și pasionante studii de muzicologie. Distinse cu premiile „George Enescu”, „Rejane Marie José” și „Serge Koussevitzky”, creațiile sale au intrat de mult în patrimoniul culturii românești și, totodată, în circuitul marilor valori universale.

Atras de fenomenologia timpului și dorind să îi reflecte mecanismele intime, compozitorul a imaginat noi lumi sonore. Astfel, formele de „sîtă” (derivate din algoritmul lui Eratostene), ca și cele de „clepsidră” (proiectind efemeride sonore pe fondul unui flux continuu) stau la baza sistemului său compozitic, reprezentînd contribuții esențiale în evoluția structurilor muzicale.

În același timp, Anatol Vieru s-a preocupat și de cercetarea domeniului multimilor sonore într-un cadru de algebră muzicală în *Cartea Modulor* — o extraordinară incursiune în universul fascinant al sunetelor, propunînd o nouă perspectivă în dialectica sistemelor muzicale fundamentale și — de fapt — o nouă filosofie a artei sunetelor.

A analiza o atît de complexă activitate creatoare înseamnă, practic, a reconstitui o parte importantă din istoria muzicii noastre contemporane. Iată de ce încununarea operii lui Anatol Vieru cu Premiul Herder marchează și unul dintre cele mai mari succese ale muzicii și culturii românești actuale.

Șerban Nichifor

Pe alte meridiane

SPICUIRI din prezențele teatrale românești peste hotare în anul 1985: ● Teatrul „Nottara” a prezentat spectacole la festivalurile de la Avignon (Franța) și BITEF (Belgrad). ● Teatrul Mic a înfățișat spectatorilor austrieci *Romantă* tirizie de Peter Turrini ● Teatrul „Bacovia” din Bacău a călătorit în Polonia cu un spectacol Alecsandri și *Capul de rățoi*. ● Teatrul din Brăila a fost oaspete în Bulgaria. ● Teatrul din Reșița a fost în Iugoslavia. ● Teatrul Național din Bratislava a montat *O scrisoare pierdută* de Caragiale, iar teatrul din Zvolen, *Matca* de Marin Sorescu ● Horea Popescu a pus în scenă la Zagreb *Maestrul și Margareta* după Bulgakov. ● Alexa Visarion a creat la Louisville (S.U.A.) *Unchiul Vanea* de Cehov ● Dinu Cernescu, Cătălina Buzoianu, Silviu Purcărete au semnat spectacole în Israel ● Dan Micu în Finlanda ● Constantin Codrescu a lucrat pe o scenă bulgară (la Plevna) *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu ● Ion Lucian a colaborat, ca regizor și actor, cu un teatru parizian ● Mihai Mălăimare a fost aplaudat în Uniunea Sovietică, aici bucurîndu-se de succes și recitalul de pantomimă al lui Radu Georgeghe ● O antologie de dramaturgie română actuală a apărut în U.R.S.S. ● O culegere de piese ale lui Marin Sorescu s-a editat în Anglia ● Un colaj de momente și fragmente caragialene s-a prezentat la Augsburg.

la Școala generală Bala Mare, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, vioară. Călin Lupu, elev la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, vioară. Andreea Gavrilescu, elevă la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, vioară. Ștefania Pipa, elevă la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, vioară. Adriana Simon, elevă la liceul de artă Cluj-Napoca, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, vioară.

Andreea Butnaru, elevă la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, pian. Florian Coman, elev la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, pian. Mădălina Pitu, elevă la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, pian. Cristina Ana, elevă la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I, pian. Paul Staicu, elev la liceul „George Enescu”, „Citta di Stresa”, Italia, premiul I absolut, pian. Mircea Bădău, student la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, București, concursul de la Markneukirchen, R.D.G., premiul I, contrabas. Liviu Prunariu, elev la liceul „George Enescu”, București, concursul de la Ustinad Orlic — R.S. Cehoslovacă, premiul I, vioară.

Leontina Văduva-Ciobanu, studentă la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, București, concursul de la Herzogenbosch, Olanda, premiul I, canto.

Leontina Văduva-Ciobanu, studentă la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, concursul internațional de la Toulouse, Franța, premiul I, canto.

Adriana Nedrita, elevă la liceul de artă Iași, concursul internațional de la Lublin, R.P. Polonă, premiul special al juriului, vioară.

Irina Săndulescu Bălan, Teatrul muzical Brașov, concursul internațional de lieder Brahms, Hamburg, R.F.G., premiul special al juriului, canto.

Lena Vieru, Teatrul muzical Brașov, concursul internațional de lieder Brahms, Hamburg, premiul special al juriului, pian. Raluca Sîrbu, elevă la liceul de artă Iași, concursul de la Ustinad Labem — R.S. Cehoslovacă, premiul I, pian.

Ruxandra Vodă, studentă la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, concursul internațional „F. Vinas”, Barcelona, Spania, premiul special, canto.

Cristina Angelescu, Filarmonica „Oltenia”, concursul internațional de la Vina del mar, Chile, premiul I, vioară.



LUMEA PE TELEX

Mesajul unui festival

● Juriul marelui festival de la Avoriaz — format din mari personalități ale vieții artistice și culturale, actorii Claudia Cardinale și Thierry Lhermite, cântărețul Michel Sardou, istoricul Alain Decaux — juriu prezidat de regizorul american Richard Lester — a decernat marelui premiu lui *Dream Lover* în regia lui Alan Pakula (S.U.A.). Relatăriile agențiilor de presă subliniază interesul deosebit pe care — la această ediție — l-a suscitat problema tratată cu proilect de către realizatorii filmului fantastic și de anticipație. Este vorba despre punerea în gardă împotriva folosirii științei, a descoperirilor tehnologice, în scopul războiului și distrugerii. Se consideră a fi profund semnificativ acest interes în momentul actual, când — așa cum avertizase Einstein — știința este cea care poate oferi cheia supraviețuirii sau dispariției speciei umane. Este foarte apreciat, în acest

Bob Kaufman

● Duminică, a încetat din viață poetul Bob Kaufman, aparținând „generației beat”, supranumit „Rimbaud al poeziei de culoare americană”. Născut la New Orleans în 1926, Bob Kaufman a petrecut mulți ani pe mare, lucrând în marina comercială. Între anii 50—60, a publicat foarte

Christopher Isherwood

● A încetat din viață, la vârsta de 81 de ani, scriitorul american Christopher Isherwood, fost profesor de literatură engleză modernă la cîteva

sens, filmul *Warning Sign* semnat de Hal Barwood, povestea unui „inocent” laborator de cercetări în domeniul agriculturii, instalat într-o regiune puțin populată din zona Utah din S.U.A., loc unde savanți și cercetători pregătesc — în inconștiență și lipsa de responsabilitate generate de orbirea unei uri de rasă — războiul bacteriologic ce urmează să distrugă planeta, cu ajutorul unei bacterii care, ajunsă în singele oamenilor, îi face să se ucidă reciproc. „Este foarte important ca cineastii să ia în considerare asemenea teme grave și de actualitate — se spune în comentariul semnat de Sandy Brown — pentru că nu există nici o cale ce trebuie neglijată pentru a se ajunge la conștiința marelui public, pentru a mobiliza și activa aceste conștiințe în sensul angrenării lor într-un protest general împotriva demenței războiului și apocalipsului atomic”. Cr. U.

multe lucrări în proză și poezie, primite cu entuziasm de critica literară ce le-a considerat drept „exceptionale expresii reprezentative asupra dramelor și frământărilor unei generații”. Printre aceste lucrări, *Solitudes* (1965) și *Golden Sardine* (1965) sunt cele mai cunoscute,

mari universități din California, scenarist bine cunoscut care a semnat cîteva dintre scenariile de mare succes ale casei de filme MGM sau Warner Brothers.

Amintiri despre Max Ernst

● Nu tocmal o natură moartă — Amintiri despre tatăl meu, Max Ernst: este, în traducere, titlul cărții scrise de fiul marelui artist, Jimmy Ernst, ca omagiu dar și ca o binevenită completare a celor ce se știu în mod curent despre opera și personalitatea prolificului pictor, grafician, scenograf și, nu o dată, scriitor — dramaturg și poet, critic de teatru și muzical.

Faulkner pe scenă

● Cea mai recentă premieră de la National Theatre din Londra — o dramatizare a romanului lui William Faulkner *Pe patul de moarte*, scris în anul 1930 — este un mare succes de public, întrucît critici elogioase ale specialiștilor. Versiunea scenică a romanului aparține regizorului Peter Gill, care este și realizatorul spectacolului. După cum subliniază critica, în ciuda dificultății de a transpune scenic textul romanului alcătuit din narațiune și 59 de monologuri interioare, autorul a reușit să reliefeze esența caracterelor și să rămînă fidel spiritului cărții.

Renașterea italiană

● La editura Hatier din Paris a apărut un somptuos volum dedicat *Renașterii italiene*. Textele — unele inedite în Franța, care însoțesc fotografiile aparțin unor mari scriitori, gânditori sau artiști. Autorul albumului-antologie este Erick Lessing.

Bilanț editorial

● La sfîrșitul anului 1985, în Spania s-a făcut un bilanț editorial al perioadei 1982—1984, cu următorul rezultat: 1982 — 30 127 titluri; 1983 — 29 484 titluri; 1984 — 30 754 titluri. Se vede astfel un reviriment editorial la care contribuie printre altele și calitatea sporită a textelor publicate în ultimul an al bilanțului. Datele au fost comunicate de Institutul Național al Cărții.



Casanova la „Vahtangov”

● Cele două piese scrise de poeta Marina Tsvetayeva (1892—1941) inspirate din biografia lui Casanova, *Aventura și Sfîrșitul lui Casanova* stau la baza spectacolului realizat la teatrul „Vahtangov” din Moscova: *Cele trei vârste ale lui Casanova*. Chipul lui Casanova, în diferite etape ale vieții sale, este interpretat de actorii Iuri Iakovlev (celebrul prinț Mișkin din filmul *Idiotul*), Vasili Lanovoi și Evgheni Kniazev. În imagine: Casanova — Iakovlev.

Muzeul de cristal

● Muzeul Baccarat nu este numai un templu al artei sticlei, în care de-a lungul secolelor maestrul, adesea anonim, au creat minuni, ci și un drum în istorie; salonul Régence, Empire, Ludovic al XV-lea, cu lampadare, bibelouri și pahare, masa la care a fost invitată de Ludovic-Filip, regina Victoria, — masă ornată de un candelabru-crinolină, în 1843; moda opalinelor din 1860, moda din 1900, cristalluri contemporane, pînă la faarfuri de cristal, ale celebrei Coco Chanel.

Carte-martor

● *Cronica secolului al 20-lea*, apărută de curînd la editura Larousse, este suma unor informații asupra evenimentelor petrecute pe planeta noastră între 1900 și 1985. Cele 1 300 de pagini se citesc ca un roman pasionant.

„Desenele mele acuză”



● „Oamenii nu au dreptul să uite lecțiile date de istorie, pentru a nu se repeta o și mai îngrozitoare tragedie universală” declară plasticianul sovietic, fost deținut la Buchenwald, Roman Efimenko, în vîrstă de 68 de ani. Din acea epocă are o serie de desene, printre care un autopotret, portretul unui moșneag de 25 de ani, cu numărul 12 600. Întors acasă, în orașul ucrainean Donek, pictorul Efimenko primește și azi scrisori de la foștii deținuți. Lucrînd la o editură, a ilustrat la un moment dat romanul lui Boris Gorbaciov, *Neînfrîntii*. De curînd a primit o scrisoare din Polonia, de la Tomasz Kirilov, care a scris o

carte de amintiri din acea neagră epocă, Roman Efimenko fiind invitat să ilustreze cu desene, ca la Buchenwald. În imagine, desenul întoarcerii deținuților.

Dickens la Stratford-on-Avon

● În primele zile ale acestui an, pe scena teatrului Royal Shakespeare din Stratford-on-Avon a fost reluată versiunea scenică a romanului lui Charles Dickens, *Viața și aventurile lui Nicholas Nickleby*. Distins cu 16 premii în Marea Britanie și Statele Unite, acest spectacol maraton de 10 ore, creat în 1980, este la ficcare reprezentație, o

sărbătoare pentru iubitorii de teatru din patria lui Shakespeare — după cum relevă critica. Într-un interviu acordat presei britanice, directorul teatrului au mărturisit că în urmă cu cîteva timp s-au decisese renunțarea la acest spectacol foarte complex, dar, avînd în vedere insistențele publicului, eroii lui Dickens au fost readuși pe podiul de la Stratford.

„Aplauze, aplauze”



● Leria Gonciarova este o tinăra actriță care are un mare succes într-un film, căutînd apoi mulți ani să mai aibă o izbîndă autentică. Joacă o vreme în music-hall-uri de mina a doua, pînă înlînește un regizor bun, care o distribuie într-un rol serios. Drumul spre arta adevărată nu este ușor. Interpretă principală din *Aplauze, aplauze* este Ludmila Gurcenko. Alături de ea este distribuit Oleg Tabakov (în imagine).

Un atlas al orașelor medievale

● A luat sfîrșit, după o muncă de zece ani, realizarea *Atlasului orașelor medievale*, demul dispărute sau transformate în orașe contemporane, lucrare monumentală elaborată de un grup de istorici suedezi. Timp de un deceniu aceștia au studiat mînde documente istorice aflate în arhive, muzee, societăți de construcție din toate orașele, au înregistrat sute de discuții cu locuitori care au descoperit, în diferite perioade, obiecte antice. Rezultatul minunțelor lor cercetări este *Atlasul* în care, pe lîngă hărțile orașelor, sînt inserate informații despre legi, meșteșuguri și comerț.

Popularitatea lui Shakespeare

● Actualitatea marelui Will este subliniată — pentru cercetătorii fenomenului reprezentat de răspîndirea operei sale — de interesul de care se bucură azi teatrul shakespearean pe toate meridianele, de la Stratford pînă la Beijing. Shakespeare este tradus în 93 de limbi, inclusiv xhosa, yomba, azerbaidjane și aseta. În lume există remarcabile ansambluri shakespeareane, cele mai renumite după cele britanice fiind cele din India și Japonia. Printre marile evenimente ale ediției din acest an a Festivalului de la Edinburgh, în Scoția, s-a numărat versiunea japoneză a piesei

Macheth, prezentată de Compania Toho. Iar spectacolele cu *Coriolan*, prezentate de Teatrul Național Britanic la „Hero Atticus”, pe Acropole, în fața a 12 000 de spectatori, au fost considerate la Atena drept cel mai mare eveniment teatral al anului. „Popularitatea lui Shakespeare stă în frumusețea poeziei sale în personajele teatrului său, pe care cei mai mulți actori doresc să îl interpreteze, și în universalitatea temelor sale. Pieseile lui ating o coardă sufletească în fiecare om”, explică dr. Susan Brock de la Institutul Shakespeare al Universității din Birmingham.

Centenarul Hugo

● Anul centenarului Hugo s-a încheiat de curînd prin trei apariții editoriale importante. Prima: *Marele Imagist* — album de Jean François Barrielle. Urîșă operă hugoliană a dat naștere de-a lungul timpului unei tot pe atît de mari opere vizuale: desene, crochiuri și laviuri desenate de Hugo, ilustrații ale cărților, tablouri pentru expoziții de pictură, machete de decoruri și de costume, portrete, busturi, fotografii, etc. Barrielle a reprezentat în „muzeul hugolatric” o perioadă istorică îndelungată, cu imaginile ei, începînd de la încoronarea lui Carol al X-lea la Reims și pînă la Mizerabili în punerea în scenă a lui Robert Hossein. *Hugo-desene* este un album-stu-

diu, de Gaetan Picon și Henri Focillon, apărut la Gallimard: „Unele texte — spune Gaetan Picon — sînt devansate de desenele din 1840, spre exemplu, prefigurează texte ce vor fi scrise abia în 1850”. Trei sute cîincizeci și două de desene, crochiuri, cerneală și acuarele, două studii scrise de Picon și Focillon, note bio-bibliografice, au fost strînse de Geneviève Picon și Répane Burgie pentru a fi date publicității. *Romanul „Hernani”* de Anne Ubersfeld și Noëlle Guibert, — a treia apariție — tipărită sub egida Comediei Franceze, spune totuși despre *Hernani* și istoria diverselor sale montări. Obiect de studiu și lectură pasionantă totodată.

Am citit despre...

Teorii nepuse în practică

■ CAPITALUL de idel generoase, de soluții inspirate pentru necazurile perene sau de moment ale omenirii este mult mai mare decît se crede. Situațiile critice se adună, se suprapun, se agravează reciproc, mereu apare în prim plan alt conflict, un nou motiv de tensiune internațională fără ca altele, mai vechi, să-și piardă acuitatea. Politologii, profesorii de relații internaționale, ziariștii specializați în politică externă, reprezentanții altor discipline, de la economie politică pînă la filosofia istoriei propun, în flux continuu, soluții, căi de ieșire din impasuri. Sînt însă atît de rar ascultați, încît aproape că nici nu mai contează dacă ideile lor sînt sau nu bune, realiste, potențial eficiente.

Citînd cartea *Maestri ai gîndirii internaționale*, de Kenneth W. Thompson (formată din mici monografii despre 18 gînditori occidentali care au încercat să discearnă și să formuleze modalități de ieșire din maramul crizelor în lanț, de la Arnold Toynbee la Raymond Aron și de la Herbert Butterfield sau Reinhold Niebuhr la Walter Lippmann) îți dai seama că nici măcar atunci cînd au ajuns în posturi diplomatice din care se presupune că ar fi putut influența demersurile externe ale țării lor, acești prooroci în pustiu n-au izbutit să realizeze prea mare lucru.

Să-l luăm, de pildă, pe George Kennan care, de la vîrsta de 25 de ani înainte a ocupat diferite posturi în diplomația americană și, pe de altă parte, a fost distins cu Premiul Pulitzer și cu Premiul național al cărții pentru scrierile sale politice. Remarcă Kenneth W. Thompson: „Cariera lui profesională a fost marcată de la bun început și de succese și de insuccese. Deși scrierile lui se numără printre cele mai puternice justificări ale profesionalismului în serviciul public, cariera lui indică limitele în realizarea în practică a unor asemenea obiective. Sau, pentru a mă exprima mai precis, Kennan profetul și romanticul a fost mereu în conflict cu Kennan profesionistul”. Concret, în 1950, a intervenit o divergență acută între el și Departamentul de Stat în legătură cu recunoașterea Republicii Populare Chineze și cu admiterea ei la

O.N.U., iar John Foster Dulles a declarat unui ziarist că, deși avusese o părere foarte bună despre Kennan, poziția acestuia în legătură cu China l-a convins că este un om periculos. Amintînd disputa de atunci, autorul cărții se întreabă: „Oare istoria politicii externe americane față de Asia ar fi fost alta dacă opiniile lui Kennan ar fi avut cîștig de cauză? Este oare adevărat că, în dezbaterile în legătură cu practica politicii externe, intelectualii ale căror argumente conțin idel subtile și ambiguități sînt lăsați invariabil pe planul al doilea?” Ironia soartei a făcut ca George Kennan să-și impună o singură dată punctul de vedere — spre propria lui dezamăgire și nemulțumire. Un articol publicat de el, în 1946, în revista „Foreign Affairs”, sub semnătura „Mr.X.”, în care propunea o „doctrină a înfrînării” i-a adus postul de șef al grupului de planificare a politicii din Departamentul de Stat, pentru că, de acolo, să asiste neputincios la extinderea neprevăzută a teoriilor sale spre a forma așa-numita „Doctrină Truman”, baza unei politici expansioniste cu care nu era de acord. Pe loc, Walter Lippmann, mai clarvăzător, a criticat sever teoria înfrînării într-o serie de 12 articole înmănunchiate ulterior în cartea *Războiul rece*. Lippmann formula alternative mai puțin provocatoare. „Fiecare dintre propunerile lui Lippmann — observă Thompson — avea să figureze la loc de frunte în toate scrierile de mai tîrziu ale lui Kennan și în încercările sale tardive de clarificare. Atunci, însă, zarul fusese aruncat”. Pe măsura trecerii timpului, scrierile lui Kennan îi înfuriau tot mai tare pe oamenii politici cu putere de decizie. Dar „concepția lui Kennan despre Europa s-a dovedit a fi mai profetică decît cea a criticilor săi, iar judecata sa, mai sănătoasă decît a lor”. În cărțile sale cele mai recente, Kennan „înceamnă fără echi-voc să se depună eforturi mai mari pentru a rupe cămașa de forță a rivalității militare, pentru a căuta orice cale posibilă de progres spre dezarmare și pentru a spulbera norii primejdioși care amenință omenirea”. Opera despre care vorbește Thompson este însă opera unui outsider. Așa cum a fost în ultimii ani ai vieții și — în tinerete atît de influent — Walter Lippmann, care, dezamăgit de războiul din Vietnam și de alte orientări, după el eronate, ale politicii externe americane, a preferat să se țină departe de un Washington refractar la sfaturile lui.

Felicia Antip



Colaborare

● Mare admirator al filmelor lui Nikita Mihailov (Citeva zile din viața lui Oblomov, pe care l-a văzut abia acum, la Moscova, l-a cucerit, — după cum mărturisea), Marcello Mastroianni se află acum pe platourile „Mosfilm”. Acolo a acordat un interviu ziarului „Izvestia”. În care și-a exprimat bucuria de a turna într-un film pe care-l realizează talentul și originalul artist sovietic. Nu a dat în vileag titlul sau subiectul filmului, dar, după întinderea considerațiilor sale cu privire la valoarea inegalabilă a dramaturgiei lui Cehov, se pare că e vorba de o ecranizare după marele scriitor rus.

„Succesul”

● Este titlul filmului realizat de regizorul Konstantin Hudiakov după scenariu semnat de Anatoli Grebnev. Acțiunea se petrece în lumea teatrului. Morala și arta, morala și creația reprezintă tema centrală a filmului, prețul succesului unui spectacol la realizarea căruia contribuie regizor, scenograf, tehnicieni și actori, fiecare cu problemele lor profesionale, dar și cu problemele lor de viață. Finalul Succesului este deschis, prilej de meditație implicată pentru spectator. În film joacă actorii: L. Udovichenko, A. Romașin, Alisa Freindlich, L. Durov, A. Zbruev, Larisa Saveliieva.

ATLAS

Soare pe zăpadă

■ CE poate fi mai exultant, mai exaltant chiar, mai puțin material și totuși mai esențial pămîntesc (dacă, bineînțeles, esența pămîntului se ascunde în legătura lui cu lumina) decît o priveliște cu munți întinși din zare în zare și acoperiți de zăpadă sub soarele orbitor? Văi și coame albe delimitate de cer numai printr-o fișie subțire de beteală — care reprezintă în același timp linia frîntă cu blindețe a orizontului incredibil de înalt — umplu pînă la saturație capacitatea ochiului de a cuprinde; forme ale unui relief mai mult decît mineral, elemente ale unui univers mai mult decît geografic, acoperite de blana aproape animală a zăpezii, tresărind, respirînd sub lunecarea soarelui, savantă, mătăsoasă, mingiitoare; văi și coame albe ale unei țări semănînd cu un basm îngînat în somn, văi și coame albe ale unei țări care este — iată! — chiar țara mea, ce orbitoare cadențare de reverii în care fiecare gînd se cuprinde în unul mai mare, ființa mea în sufletul acestei imaculate priveliști, priveliștea în rotunjimea pămîntului, pămîntul în ceașornicul soarelui, soarele în mecanismul universal...

Sînt așezată — înfîmă particulă materială — în mijlocul acestui peisaj intens spiritual, realizat, în absența culorilor, din strălucire curată și din elan pur: văi și coame albe, desigur, dar dincolo de ele, și dincolo de puterea mea de a vedea și de a ajunge, pămîntul, celelalte planete, ceilalți sori, rotîndu-se în aceeași profundă lumină care mă învâluie intensificată de zăpadă. E ca și cum eu însămi aș fi centrul acestei rotiri pe care o intuiesc ciudat de limpede, explicată didactic de desenul fiecărui fulg, devenit deodată proiect, plînd dar exhaustiv, al universului întreg, schemă a lumilor repetate la nesfîrșit. Pentru că fiecare fulg este o lume autonomă și separată, troienele nu sînt decupări de pastă amorfă, ci arhitecturi de cristale hotărîte, păstrîndu-și fiecare semnificația proprie și gîndul distinct. Dar — minune a minunilor — aceste sensuri delimitate și aceste elanuri independente se armonizează în corul albului general, al luminii nedegradate de culori, existînd triumfătoare, în sine. O miraculoasă, albă tăcere, stăpînește din zare în zare pămîntul în sfîrșit împăcat; împăcat numai pînă cînd soarele va fi ascuns de un nor, numai pînă cînd zăpada se va lăsa spulberată de viscol, dar împăcat în această clipă, cu cît mai fragilă cu atît mai minunată. E ca și cum s-ar vedea deodată cu ochii ceea ce era numai visată și nerostită esență, repetare muzicală de coline aproape simbolice trescînd în materie unduirea luminii și a sufletului cosmic. Sînt așezată în sufletul acestei universale armonii, pe care nu îndrăznesc să o tulbur nici prin mirare, nici prin îndoială, pe care nu o întreb și căreia nu-i răspund decît prin intensă fericire de a mă descoperi, în incredibilul, irealul ei miez.

Ana Blăndiana

„Vedetele ecranului britanic”

● Astfel se numește expoziția patronată de revista „Observer” și firmă „Kodak” — una din manifestările care marchează Anul Filmului Britanic. Expoziția, organizată la National Portrait Gallery din Londra, va

rămîne deschisă pînă la începutul lunii martie. Ea conține 170 de portrete ale celor mai iubiți actori ai cinematografului britanic din ultimii 35 de ani. În imagini: Merle Oberon (1934) și Vivien Leigh (1946).

Macha Méril — Colette

● Cunoscuta actriță de film a avut de curînd ocazia să treacă un greu examen, cu succes, interpretînd-o pe celebra Colette într-un serial de televiziune. Iată ce declară ea, răspunzînd întrebărilor puse de Alexandre Grenier: „Un personaj real cere constrîngerii de interpretare?” — „Da. Nu trebuie trădat, trebuie să dispari, ca actor, în fața unei realități. Numai machiajul mi-a luat cam

sapte ore pe zi, pentru riduri, înfățișare etc. Au urmat gesturile, comportamentul, toate însușirile de spiritul ei, motivate. Am filmat în apartamentul de pe rue Royale. În fiecare dimineață ajungeam prima în apartamentul gol și mă așezam la fereastră ei, contemplînd grădinile. Așa stabileam o comunicare reală cu personajul. Tot timpul filmărilor am trăit alături de ea, ca ea.”

Jean NEGULESCO:

„Amintiri” (VII)

s-au numărat Modigliani, Erik Satie, Tristan Tzara și Man Ray. Într-o după-amiază, Brăncuși, Tzara și Man Ray s-au apucat să facă un baston dintr-o cracă groasă și încovoată, asemănătoare cu aceea pe care gazda obișnuia să le ciocnească în copilăria lui, aidoma strămoșilor săi care din timpuri imemorabile de-prinseseră meșteșugul de a făuri din crengi de copac ciomoge și fluieri pentru păstorit. Deodată a început să plouă cu găleata și curticica din spatele atelierului s-a preschimbă într-o coșcocea băltoacă. Cei trei maeștri și-au suflăcat pantalonii și, cîntînd cîntece desușcheate, au prins să topăie în noroi ca niște puradei murdari. Ceva mai tîrziu aveam să îl întreb: „Nene Constantin, nu pricep cum oameni în toată firea ca domniile voastre se pot juca în noroi precum copiii.” A zîmbit și, rezemîndu-se cu spatele de soba fierbinte, mi-a spus: „Iancule, cînd nu te mai poți copilări înseamnă că ești ca și mort. Să nu uiți niciodată asta”. N-am uitat.

Într-o altă zi, pe cînd ne plimbam agale pe străzile Parisului, a cules dintr-un morman de gunoaie un lighenăș de tînchie, ruginit și plin de găuri și a început să lovească în el cu un băț, creînd un ritm anume, pe deplin armonizat cu rumoarea orașului. „Viața mea a fost un șir neîntrerupt de minuni. Ca un cîntec care te farmecă și pe care al vrea să îl auzi, așa ar trebui să arate sculpturile mele. Fie ca ele să poată fi privite, iar și iar, cu aceeași bucurie ca și în ziua cînd un suflet tînr se deschide iubirii și frumuseții”.

DUPĂ sosirea lui la Paris, într-o primă etapă, Brăncuși fusese și el nevoit să spele vasele la Restaurantul Chartier de pe Boul Mich — același unde mă duceam și eu acum, pentru aceeași operație. În clipele de răgaz sculptase un bust al pătrunzătorului. Odată încheiată lucrarea, o încercase într-o roabă și se înfățișase cu ea la unul din Saloanele Oficiale unde fusese imediat acceptată și expusă.

Marele Auguste Rodin, pe atunci mentor necontestat al lumii artelor, a remarcat opera românului și l-a invitat să se alăture grupului său de discipoli din atelierul de la Meudon, în apropierea Parisului. Pentru orice tînr artist, o asemenea invitație echivala cu garanția unei rapide ascensiuni pe calea succesului și a bunăstării. Nu însă și pentru Brăncuși. Cu înțelepciunea lui țărănească el i-a răspuns Măestrului printr-un proverb românesc: „La umbra stejarilor falnici iarba se usucă”. Era un frumos compliment la adresa marelui Rodin, dar și o declarație fermă a credinței lui Brăncuși în propriul destin artistic.

Într-o zi i-am arătat cîteva dintre cele mai cuminți desene ale mele de la Academia. „Și dacă al face un chip cu un singur ochi, crezi că te-ar băga în pușcărie?” Mi-am zis în sinea mea că bătrînul vorbea în dodii. Abia mai tîrziu am des-

lușit adevăratul înțeles al acelor vorbe, pricepînd că de fapt el îmi dăduse prima lecție de libertate.

Era un profet cu suflet de copil, exasperat de necinste și recunoscător pentru un cuvînt afectuos sau pentru o vorbă de apreciere. „Să fii invidios sau capabil de ură înseamnă să îți scurtezi de unul singur viața”. Despre sculpturile lui spunea: „Nu aspir ca opera mea să insufle respect, ci să fie iubită. Celebritatea este cel mai cumplit păcat născocit de oameni”.

Pentru slăfuirea sculpturilor refuza să folosească polizorul sau orice alt instrument mecanic. Slefuirea, susținea el, se cuvine să fie neapărat făcută cu propriile mini, întrucît materialul se preschimbă într-o formă vie numai după ce sufletul sculptorului a pătruns în piatra cioplită. „O sculptură trebuie să fie plăcută la atingere, să aibă darul de a te fericii. Un orb trebuie să o poată mișca și iubi”.

Imaginația l-a îndemnat să aducă de la țară o buturugă avînd forma unui cap mare și prelung. Ploile și timpul creaseră o formă extraordinară, neluată în seamă de trecători, dar remarcată de ochii pătrunzători ai țaranului român. A instalat-o, cu prefăcută smerenie, pe un soclu sculptat și a așezat deasupra ei, cu un gest ceremonios, în chip de coroană, o doagă ruginită și răsucită, luată de la un butol inutilizabil: **Împăratul împărașilor**. După acest triumf personal, mi-a spus: „Priveste pînă ce vezi... Scopul artei nu este simplitatea... Să lucrezi nu e greu. Cu adevărat greu este să ajungi la starea de spirit necesară pentru a te apropia de lucru”.

Constantin Brăncuși era un om dintr-o bucată și totuși deseori nu puteai întreține cu el un dialog firesc și pasnic. Avea un ton sarcastic și, orice i-ai fi spus, ochii îi rămîneau ironici și neîncredători. Truditor înăscut, îi plăcea să facă totul cu mîna lui. „Munca manuală te apropie de Dumnezeu”.

ÎN adolescență, pe cînd lucra ca băiat de circumă, în urma prinsorii încheiate cu un mîșteriu, construise o vioră din scindurelele unei lăzi pentru portocale. Chitara și croscele de golf atîrnate pe pereții atelierului său de la Paris erau făcute tot de mîna lui, ba chiar odată, cînd se întimplase să-și rupă piciorul, și-l pusese singur în ghips, refuzînd să se lase îngrijit de un medic. Privea lumea cu candoarea unui copil dar și cu experiența strămoșilor lui țărani. „Sper ca sculpturile mele să lase cîteva mici urme pe nisipul eternității”.

În 1909, o rusoaică în vîrstă de numai treisprezece ani, Tanosă Gassevskaia, se sinucisese din pricina unei copilărești iubiri neîmpărtășite. Impresionat de cea tragică întimplare, Brăncuși a conceput pentru mormîntul ei din cimitirul Montparnasse cea dintîi versiune cioplită în piatră a **Sărutului**. (Ulterior avea să realizeze mai multe variante.)

Sărutul este una dintre acele rare capodopere situate pe atît de primejdioasă mîche de cuțit dintre două stiluri opuse: extremul primitivism artistic și extremul modernism. Amîntind de idoli primitivi și inspirîndu-se totodată din sculptura populară românească, **Sărutul** exprimă miracolul iubirii mai presus de moarte.

Există o rațiune anume pentru care el a insistat ca operele să îi fie contemplate în ambianța în care au fost

concepute. Fiecare bucată de piatră, de lemn sau de metal se transforma treptat, zi de zi, prîndea contur: o cioplitură ici, o tăietură colo; le mai lăsa o vreme; apoi le relua ca să le modifice și iar le lăsa cîteva zile pînă găsea soluția căutată. Răbdare; totul se încheia cu bucurie și înțelepciune; fiecare piesă sfîrșea prin a deveni parte integrantă a universului brăncușian.

Brăncuși ataca orice nouă lucrare cu sentimentul că îi vor fi necesari mii de ani ca să descopere multitudinea de forme ascunse într-o singură bucată de marmoră sau de lemn. „Trebuie să crezi ca Dumnezeu, să hotărîști ca un rege și să trudești ca un rob.”

Unul din visele pe care n-a izbutit să și le mai îplinească a fost acela de a realiza o variantă de proporții gigantice a sculpturii sale **Leda**. Intenționase să o instaleze într-un parc umbrós sau într-un mic scuar, direct pe pămînt, unde să se învîrtă încetîșor. Copiii ar fi putut să se cațere pe ea, și să o călărească, ar fi putut turna peste ea apă sau nisip. „I-aș fi făcut fericiti.”

Un alt vis rămas pe hîrtie a fost proiectul Templului contemplării, comandat de Maharajahul Olcar din Indore spre a adăposti cele cinci variante ale **Păsării în spațiu**, achiziționate de Maharajahul cu pricina — una albă, una cenușie, una de marmoră neagră și două de bronz. Plăstate în jurul unui bazin cu apă, sculpturile urmau să fie și luminate de razele soarelui. Din păcate însă templul nu s-a mai construit, Maharajahul pierînd în vîltoarea unor tulburări civile. Culmea ironiei este că, în 1926, Vama Statelor Unite ale Americii a decretat că **Păsărea** nu era un obiect de artă, scutit deci de taxe vamale, ci o banală bucată de metal, imposibilă ca oricare altă piesă mecanică. Brăncuși a trebuit să dea în judecată Statele Unite, cîștigînd în cele din urmă procesul, după ce trei judecători au decis că **Păsărea** constituia totuși un obiect de artă.

Viziunea lui Brăncuși explorează în adîncime însăși existența modelelor sale. **Mălastra — Păsărea în zbor** — cu cele douăzeci și nouă de variante ale ei — nu reprezintă și nici nu sugerează vreun zbor. Ea este o formă creată de Brăncuși anume spre a transmite celor care o privesc tocmai esența fundamentală a zborului. Această relație cu universul el a atîns-o printr-o muncă continuă și sălbatică. „În anul 2000 sculpturile lui Brăncuși vor înfrumuseța piețele tuturor capitalelor lumii” — exclama în 1926 Paul Morand.

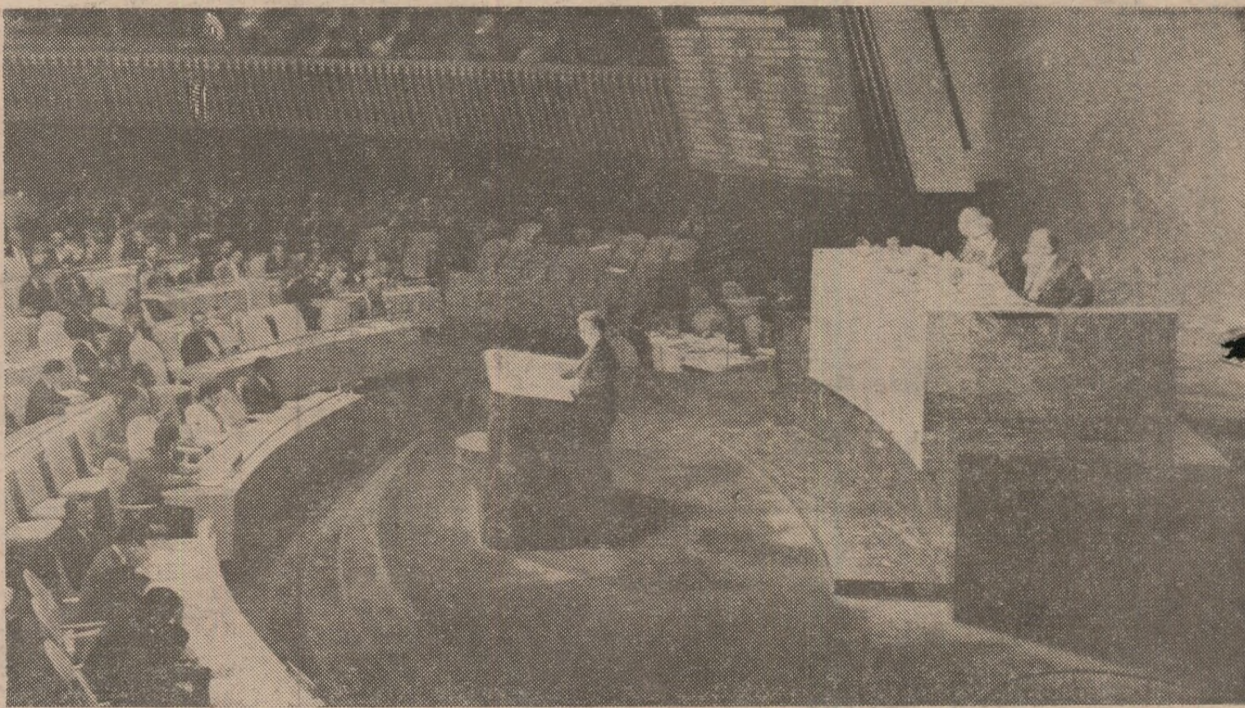
Eugen Ionescu a povestit deseori ultima vizită făcută de el lui Brăncuși cu puțin timp înainte de moartea acestuia. Venise însoțit de soția și de fetița lui. Brăncuși a luat mîna micuței și a ținut-o cu emoție și delicatețe ca un îndrăgostit în ziua cununiei. „Sînt atît de bătrîn acum, încît nu pot decît să-mi întînd bratul și să-l ating pe Dumnezeu.” De-a lungul întregii sale vieți Brăncuși a atîns divinul, cu fiecare din creațiile lui.

Cînd mă gîndesc la el, îmi apare întotdeauna dinaintea ochilor o pălăriea lui albă și caraghioasă, schînd cîteva pași de horă românească și spunîndu-mi, cu privirea luminată de o tainică bucurie: „Artă înseamnă tînerete fără bătrînețe și viață fără de moarte.”

In românește de
Manuela Cernat

Președintele României, strălucit teoretician

al păcii și mesager al prieteniei între popoare



La tribuna O.N.U.

LA 26 ianuarie, întregul nostru popor, cu adincă recunoștință și dragoste fierbinte, aduce un binemeritat omagiu celui care de peste douăzeci de ani, în fruntea partidului și statului, conduce cu clarviziune, dăruire și înaltă competență destinele țării. Conducător al unui popor socialist, suveran și independent, președintele României s-a identificat permanent cu interesele poporului său, punându-și întreaga capacitate în slujba prosperității națiunii române, a cauzei edificării unor noi raporturi internaționale, a făuririi unei lumi noi, bazată pe încredere și respectul drepturilor suverane ale fiecărui popor. Cunoașterea profundă și înțelegerea deplină a cerințelor fundamentale ale epocii pe care o străbătem, viziunea științifică și spiritul realist în abordarea problemelor internaționale au impus personalitatea președintelui României ca a unui eminent conducător, a unui lider politic de talie mondială, în măsură să identifice în permanență problemele fundamentale ale epocii, să enunțe soluții novatoare, de largă perspectivă pentru rezolvarea problemelor mondiale, în consonanță cu aspirațiile de pace și independență ale poporului român, cu năzuințele de pace și de progres ale popoarelor din întreaga lume.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, prestigios om de știință și eminent teoretician al relațiilor internaționale, a elaborat o concepție științifică profund originală și de largă deschidere cu privire la epoca contemporană, procesele ce se desfășoară pe plan mondial, tendințele evoluției acestora într-o largă perspectivă istorică. Concepția despre lume a tovarășului Nicolae Ceaușescu — validată de întreaga istorie contemporană — pornește de la abordarea relațiilor dintre state prin prisma profundelor mutații care s-au produs și se vor produce în continuare în sistemul internațional, evidențiind superioritatea și uriașul potențial revoluționar al forțelor politice chemate să acționeze pentru a impune schimbări hotărâtoare în lume, pentru a garanta cauza păcii, prosperitatea și progresul fiecărui popor. În concepția de politică externă a președintelui României, strălucit exprimată în opera sa teoretică, elementul cheie pentru asigurarea păcii și progresului, a prosperității întregii societăți internaționale îl constituie eliminarea politicilor de forță și amenințare cu forța, a armelor nucleare ca instrument al acestei politici, eradicându-se totodată conflictele care provoacă în unele părți ale lumii uriașe distrugerile de bunuri materiale și pierderi de vieți omenești. După cum sublinia în mod magistral tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită în fața șefilor misiunilor diplomatice, în preajma Anului Nou, „acum, când intrăm în anul 1986, în fața tuturor națiunilor lumii se pune problema de a face totul pentru oprirea cursului periculos al evenimentelor, pentru dezmăcare și, în primul rând, pentru dezarmarea nucleară, pentru destindere și pace, pentru o politică nouă, de colaborare, care să asigure fiecărei națiuni dreptul la dezvoltare liberă, independentă, fără nici un amestec din afară”.

PROMOVÎND o concepție nouă, științifică, înaintată, cu privire la relațiile internaționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a argumentat în mod strălucit în operele sale ideea că problema fundamentală a epocii contemporane, prioritatea priorităților, o constituie în prezent oprirea cursului înarmărilor și, în primul rând, a celor nucleare, trecerea la dezarmare și asigurarea unei păci trainice în lume. Față de situația gravă ce s-a creat prin acumularea unei cantități uriașe de arme nucleare, țările continentului european nu mai pot rămâne spectatoare, așteptând rezultatul negocierilor dintre marile puteri, ci, dimpotrivă, ele trebuie să-și asume răspunderea corespunzătoare pentru apărarea Europei de o catastrofă nucleară, pentru apărarea vieții și existenței propriilor lor popoare. În concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, eliminarea armelor de distrugere, sporirea încrederii între țările și popoarele continentului european trebuie să asigure în final înfăptuirea unei Europe unite, continent al păcii și colaborării, pe baza respectării diversității orânduirilor sociale, a dreptului fiecărui popor de a-și alege orînduirea pe care o dorește.

Considerînd că în prezent în economia mondială s-au accentuat profunde decalaje ce despart țările bogate de cele sărace, că politica neocolonialistă și practica dobinzilor excesive periclitează grav independența și suveranitatea țărilor în curs de dezvoltare, care alcătuiesc astăzi majoritatea populației lumii, președintele României

a atras atenția asupra cerinței imperios necesare de a se trece la soluționarea globală, a problemelor economice-financiare, la realizarea unei noi ordini economice internaționale, pe care a caracterizat-o ca fiind o necesitate obiectivă pentru depășirea crizei economice actuale, pentru stabilitatea și dezvoltarea relațiilor economice internaționale. Conducătorul României socialiste a demonstrat cu argumente pertinente că pacea și progresul umanității sint direct condiționate de inițierea unor negocieri reale între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare cu privire la ansamblul problemelor dezvoltării economice și sociale, pentru a se putea stabili un program general de sprijinire a eforturilor popoarelor pentru lichidarea subdezvoltării.

Apreciînd că în prezent conflictele ce au loc în diferite regiuni ale lumii nu fac decît să crească pericolul unui război mondial, afectînd pacea întregii lumi, că ele provoacă zilnic uriașe pierderi umane și materiale, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a pronunțat cu hotărîre și a acționat cu consecvență pentru stingerea tuturor focarelor de conflict, chemînd țările angajate în confruntări militare să renunțe la arme ca mijloc de soluționare a disputelor, să aleagă pentru soluționarea diferendelor dintre ele calea tratatelor pașnice, recurgînd la soluțiile dreptului internațional. Cu deosebit realism, conducătorul României a subliniat, de la înalta tribună a congreselor partidului, în discuțiile purtate cu șefi de state și guverne, în interviuri acordate presei, că oricît de îndelungate și de grele ar fi tratativele, negocierile pașnice reprezintă în momentul de față singura cale rațională de soluționare a problemelor litigioase dintre state, singura alternativă la conflicte și războaie pustiitoare.

Consecvență poziției de principiu exprimate în documentele partidului nostru, diplomația română a acționat cu hotărîre, din inițiativa și sub conducerea nemijlocită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru perfecționarea activității Organizației Națiunilor Unite și a celorlalte organisme internaționale, pentru înfăptuirea unei cit mai mari democratizări a acestora, asigurîndu-se participarea tot mai intensă la activitatea lor a tuturor statelor, fără deosebire de mărime sau orînduire socială. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat cu deosebită claritate că în prezent se impune cu o necesitate sporită, dat fiind marile schimbări produse în lume și afluența noilor forțe pe plan mondial, soluționarea democratică, pe baza dreptului internațional, a tuturor problemelor mondiale, cu participarea tuturor statelor lumii și îndeosebi a țărilor mici și mijlocii, a statelor nealiniate, a celor în curs de dezvoltare, care alcătuiesc majoritatea covârșitoare a comunității internaționale și care sint vital interesate în politica de independență, libertate și pace în lume.

TOVARĂȘUL Nicolae Ceaușescu are nu numai meritul inestimabil de a fi făuritor o concepție teoretică originală, ce demonstrează clarviziunea spiritului său, capacitatea recunoscută și unanim apreciată de cuprindere a marilor probleme mondiale, dar și o diplomatie nouă, promovată cu consecvență la nivelul cel mai înalt, pusă cu dăruire și abnegație în slujba păcii și cooperării. Președintele României a demonstrat prin remarcabila sa activitate diplomatică, prin numeroasele convorbiri purtate cu lideri politici de toate orientările și de pe toate continentele, cu conducători ai unor țări dintre cele mai diverse ca orînduire socială sau structuri politice, că diplomația trebuie să se întemeieze în epoca noastră pe contactul direct al șefilor de state, să exprime voința de înțelegere, de cunoaștere reciprocă, de depășire a oricăror deosebiri de vederi atunci cînd este în joc soarta păcii, cauza progresului și civilizației. În mod strălucit, conducătorul României a arătat că diplomația se adresează astăzi nu numai șefilor de state, cancelariilor diplomatice, dar și parlamentelor, opiniei publice, chemate să ajute guvernele în convenirea unor soluții de colaborare, să faciliteze înțelegerea dintre țări pentru oprirea pericolului de război, pentru convenirea unor măsuri și programe de perspectivă, care să avantajeze toate popoarele, să contribuie direct la prosperitatea lor. Demersul diplomatic românesc pe plan internațional a demonstrat cu elocvență că astăzi, alături de diplomația politică, un rol tot mai mare în cunoașterea și apropierea dintre națiuni îl au contactele economice, culturale, tehnico-științifice, că schimbul de bunuri materiale și spirituale pe canale dintre cele mai diferite devine o cheuză a păcii, o garanție a făuririi unor noi raporturi internaționale, bazate pe o mai mare cunoaș-

tere între țări și națiuni, pe sentimente de încredere și stimă reciprocă, pe respectul și traducerea în viață neabătută a normelor și principiilor dreptului internațional.

Concepția originală de politică externă a președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acțiunea sa diplomatică prodigioasă pentru apărarea păcii, pentru stărnirea unor relații trainice de cooperare și încredere între națiuni, și-a găsit expresia în numeroase acțiuni și inițiative pe care diplomația românească le-a avansat cu curaj și stăruință, responsabilitate și consecvență în cadrul unor importante forumuri internaționale, și în primul rînd al celui mai reprezentativ forum mondial — Organizația Națiunilor Unite. Sint bine cunoscute și apreciate în lume inițiativele românești în problemele păcii și dezarmării, ale edificării unor noi raporturi internaționale, a unei noi ordini economice și politice, propunerile cu privire la elaborarea unui Cod de conduită internațională a statelor care să definească cu claritate drepturile și îndatoririle lor, inițiativele în problemele tineretului, propunerile judicioase făcute în cadrul unor organisme economice internaționale. Avînsînd un număr impresionant de propuneri în cadrul unor organisme și forumuri internaționale, diplomația românească a exprimat în mod consecvent ideea enunțată în mod magistral de președintele României în operele sale teoretice și promovată neabătut în activitatea sa practică neobosită în slujba păcii și progresului, că rezolvarea marilor probleme internaționale, apărarea păcii, depășirea unor raporturi economice injuste, edificarea noii ordini, a unei lumi mai bune și mai drepte, impun cu necesitate prezența tot mai activă și angajată a popoarelor pe arena internațională, consecvență, unitate și simț de răspundere din partea tuturor forțelor înaintate ale epocii, care trebuie să acționeze în mod unitar pentru promovarea noului în raporturile internaționale, pentru triumful rațiunii asupra politicii de forță, pentru imprimarea unui curs nou, pozitiv, raporturilor dintre țări și popoare. Sint bine-cunoscute inițiativele pe care țara noastră le-a întreprins în perioada atît de complexă și dificilă prin care omenirea a trecut după sistarea negocierilor de dezarmare sovieto-americane. După cum se cunoaște, țara noastră a militat cu consecvență pentru prevalența politicii de dialog, pentru inițierea unor negocieri constructive între cele două mari puteri ale lumii, chemate mai mult ca oricînd să colaboreze în vederea statornicirii unor soluții de pace, a eliminării armelor nucleare, a transformării dezarmării dintr-un deziderat în realitate.

PRESTIGIOASA activitate diplomatică desfășurată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, opiniile sale realiste, clarvăzătoare cu privire la problemele internaționale, activitatea diplomatică neobosită în slujba păcii și progresului au contribuit la afirmarea internațională a prestigiului României, la creșterea influenței diplomației românești. Această laborioasă activitate a avut un rol meritoriu, aducînd un aport decisiv în făurirea unei imagini a numeroase țări și popoare despre poporul român ca despre un popor harnic, independent, ce-și pune cu dăruire întreaga sa capacitate în slujba propriei prosperități, dar și a prosperității altor popoare. Mesajul de pace al României, propunerile de dezarmare ale țării noastre au pus în lumină în cel mai înalt grad atașamentul țării noastre față de marile valori ale progresului și civilizației, încrederea în capacitatea genului uman, al popoarelor, de a depăși stările de încordare și conflict, de a edifica o lume nouă, mai bună și mai dreaptă, în care interesele și drepturile fiecărui popor vor fi respectate, în care va domni ireversibil pacea iar toate națiunile lumii își vor desfășura în mod trainic raporturile dintre ele exclusiv pe baza respectului suveranității și egalității în drepturi. Aniversarea zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie un prilej fericit pentru poporul român, pentru toți cei care muncesc și contribuie, prin efortul lor de zi cu zi, la afirmarea materială și spirituală a României, să-și exprime înalte sentimente de dragoste și recunoștință fierbinte față de cel care conduce cu mină sigură destinele țării pe drumul progresului, care nu precupește nici un efort pentru ca munca pașnică a poporului român să-și găsească încununarea într-o eră de pace și prosperitate, de care să beneficieze în mod plin toate popoarele lumii.

Victor Duculescu

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă, editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU

5 lei



REDACTIA : București, Piața Ștefan cel Mare nr. 1, poarta B2-B3, telefon 17 60 10. ADMINISTRATIA : Calea Victoriei 115. Telefon : 50 74 96. ABONAMENTE : 3 luni — 65 lei ; 6 luni — 130 lei ; 1 an — 260 lei. Tiparul : Combinatul Poligrafic „CASA ȘTEFAN CEL MARE”

